

У овом броју:

Доба светлости
Портрети писаца
Непознати Дис
Џејмс Џојс / центар и обод
Излог нових књига
Периодика
Избор критичара
Руски дом
Посета Кодеру

ISSN 0354-2041

Милош

Да не се тајна у милош гласа
Мило, не бот милош ни јунак чопи,
То је мот заједна че је брод милош
Милош не, милош се са милош рлош
Милош ботлова и милош ботлова
Милош ботлова милош милош милош?

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот
Милош се тајна не се бот бот

— — — — —
Sis.

Рестаурација и уметнички повез књига

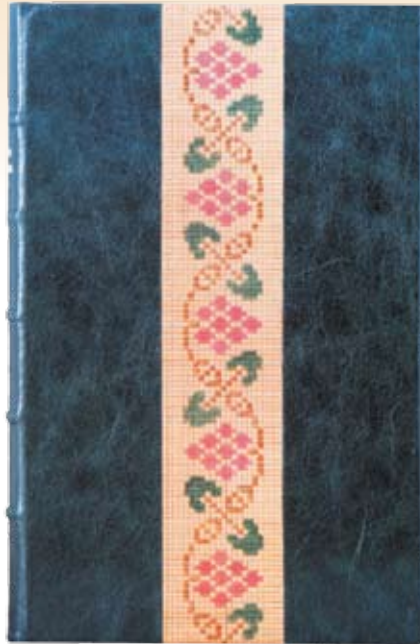
Уметнички повези књига Александра Ђеклића – Београд: Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије (УЛУПУДС), 2008. – 32 стране, илустровано, фотографије Слободан Миљевић, двојезично, превод на енглески Михаило Ристић

Пред читаоцима је каталог који прати изложбу Александра Ђеклића (рођен 1965, Ваљево, дипломирао на Саобраћајном факултету у Београду) чији је садржај уметнички повез књига. Том вештином/уметношћу Ђеклић се бави готово две деценије, и поред ње сличним пословима везаним за књигу, рестаурацијом књига и ма-

рморирањем хартије. Предговор за каталог написао је Дејан Ђорић, ликовни критичар и теоретичар уметности млађе генерације српских научника. Сама изложба са овим узорним каталогом део је ширег пројекта под називом *Ауторски пројекти – један критичар један уметник*, а њено трајање у Галерији УЛУПУДСА омеђено је од 25. марта до 8. априла 2008. у Узун Мирковој улици у Београду. У свом аналитичком предговору посвећеном Ђеклићевом раду, дозивајући прошлост („Велики заокрет, повратак традицији, није у европској култури остварен од ренесансе, а ренесанса није била неко научно акрибично или аналитичко истраживање антике, већ полет који је прожео све друштвене слојеве. Повратак слици након протестантског ико-

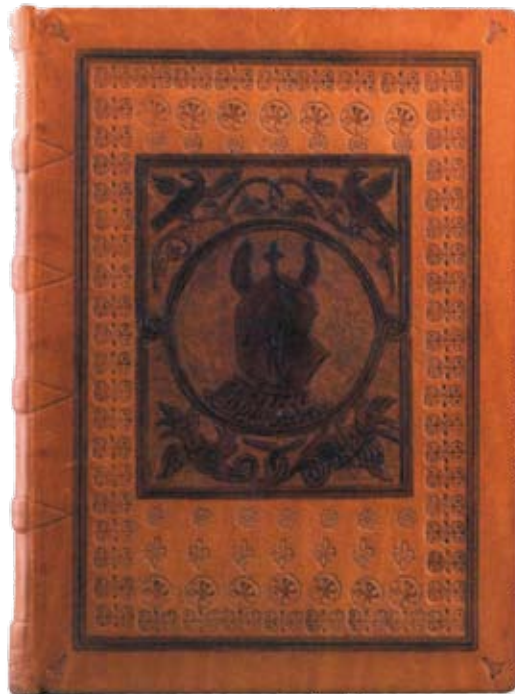
ноклазма био је тако силовит да су осликавана седла и штитови, а Гирландајо је желео да градске зидине Фиренце украси и муралима.“) Ђорић се бави проблемима односа између високе технологије, индустријске производње и чињеницама уникатног, непоновљивог уметничког рада („Суви жиг, дискретан потпис Ал. Ђеклић, утиснут на доњој унутрашњој страни корица, значи да је тај предмет посвећен, да се њиме бавио човек а не машина“. (...) „у Александровом атељеу се обнављају и рестаурирају старе књиге али и настају раскошни повези као у древна времена, са унутра обореним корицама, ручно везеним капителом, кожним резом, позлатом... Нису у питању стандардни, рутински радови вештог занатлије већ уникати сложене израде“.). Ради илустрације навешћемо два примера из каталога. Испод колор фотографије књиге Милана Кашанина *Уметности и уметници*, Београд, 1943, са димензијама 31 x 22,5 x 2,5 cm, следи кратак описни текст који предочава Ђеклићев рад на опреми књиге: повез у црвеној јунећој кожи са геометријским дизајном у централном пољу на природној јунећој кожи слепим отиском и бојеним преплетом, 2008, или: Милош Црњански *Сеобе*, Београд 1929, 20,5 x 13,5 x 2,9, повез у црној и беж јарећој кожи техником кожног мозаика, 2007. У краткој белешци о уметни-

ку пише да се Ђеклићеве повези књига налазе код многих колекционара у земљи и иностранству (Швајцарска, Енглеска, Јапан, Канада, Аустралија), те да често ради и за потребе Српске православне цркве. Аутор је излагао повез калиграфског рукописа на 8. међународном бијеналу уметности минијатуре у Горњем Милановцу 2005. Када прегледамо каталог или посетимо београдску изложбу бива разумљив на-

слов Ђорићевог текста у каталогу *Модерни традиционализам Александра Ђеклића*. С једне стране је реч о модерном **ликовном** приступу (апстрактан израз, уникатна арабеска, фигура, сведен пејзаж, иконописачки модел, сакрални геометризам, нпр. повез у смеђој и црној кожи књиге Исидоре Секулић *Ђакон Бојородичине цркве*, објављене у Загребу 1920. или повез књиге Љубомира Стојановића *Сћари српски родослови и летиописи* из 1927, изведен у кожи техником слепог отиска у српско-византијском стилу), с друге, у „ери нових медија и футуристичке технологије“ пред нама је **ручни рад** који наставља дугу традицију повеза књига пре машинске штампе и после ње, од префаелита, бечких сецесиониста, мајстора Art Decoа, до савремених уметника.

С. Н.

На насловној сћрани: Свети Илија у пустињи, манастир Морача и рукопис песме „Лепота“ Владислава Петовића-Диса

ПРВИ БРОЈ „НОВИНА ЧИТАЛИШТА БЕОГРАДСКОГ“ ИЗАШАО ЈЕ 3. ЈАНУАРА 1847.

Нова серија, IV – 32 (2008), 1–32

Оснивач и издавач Библиотека града Београда, Кнез Михаилова 56.

За издавача: Јован Радуловић, директор. **Главни и одговорни уредник:** Станиша Нешић. **Оперативни уредник:** Сања Митић.

Уредништво: Бојана Стојановић-Пантовић, Небојша Ђосић, Славољуб Марковић, Војин Анчић, Марјан Маринковић.

Дизајн и прелом: Зоран Станковић. **Технички уредник:** Драган Каралић. **Фотографија:** Живко Николић.

Лектура и коректура: Тања Јанковић. **Интернет издање:** Драган Каралић.

Штампа: Верзал д.о.о., Лоле Рибара 7, Железник-Београд

Адреса: Змај Јовина 1/II, Београд. **Телефон:** 2187–624, **факс:** 2024–033. **Интернет адреса:** www.bgb.org.yu/nbc, e-mail: nbc@bgb.org.yu

Уредништво прима сваким радним даном. Цена овог броја 300 динара. Претплата за годину дана 3000 динара. За иностранство, цена једног броја 5€, 7\$, за годину дана 50€, 70\$. Претплату слати на рачун Библиотеке града Београда број **840–502668–86**.

Претплату из иностранства слати на девизни рачун Библиотеке града Београда отворен код Народне банке Србије,

Краља Петра 12 на девизни рачун број **54110–978–628**, са назнаком „за Новине“. Рукописи се не враћају.

ДОБА СВЕТОСТИ

ДОБА СВЕТОСТИ – СРПСКА УМЕТНОСТ XIII ВЕКА. – Краљево: Народни музеј, 2008. – 64
странице, илустровано, формат 24 cm

Поводом великог јубилеја, осам векова постојања манастира Жиче, Народни музеј у Краљеву у сарадњи са САНУ организовао је изложбу у Галерији САНУ у Београду. Аутори изложбе су Сузана Новчић и Татјана Михаиловић. У самој поставци су, осим ауторки, учествовали Срђан Вуловић и Раде Пајовић. Фотографије за каталог који прати ову изузетно репрезентативну изложбу урадио је Срђан Вуловић.

На крају каталога (59-62. страна) предочен је изложени материјал подељен на следеће целине *Койије фресака* (1-55, из манастира Сопоћани, Ариље, црква Светих апостола у Пећи, Жича, Морача, Милешева, Градац, Студеница, Ђурђеви Ступови, поред имена фреске, целине или детаља, дата је година настанка, име и презиме кописте фреске, инвентарни број. Пример: број 12. Милешева, *Свѣташи суд*, детаљ, пре 1228. год. копирао Наум Андрић, инв. бр. 12, или број 27. Жича, *Скидање с крста*, детаљ, 1219. год, копирала Зденка Живковић, инв. бр. 10, тако до 55 копије), следећа целина под називом *Цртежи и акварели манастира Жиче* (укупно 11 акварела и цртежа од којих су 8 Михаила Валтровића и 3 Д. Милутиновића, у белешкама: бр. 56. Жича, панорамски снимак са југоисточне стране, М. Валтровић, 1884, акварел, увећани принт према оригиналу). Трећу целину чине копије *Студеничке* ила-

сике (пример: број 67, трифора на јужној фасади *Богородичине цркве*, лева странаспољног оквира, копија пластике, или број 76. конзола са представом главе лава аркадни фриз јужне фасаде *Богородичине цркве*, копија пластике). Четврти део поставке чине копије средњовековних рукописа (пет копија листова из *Мирослављевој јеванђеља*, одабрани иницијали из *Јеванђеља кнеза Вукана*, почетак 13. века, оригинал се чува у Петроградској библиотеци, копирала Зага Јанц, инв. бр. 6, као и велика заставица са седмог листа из *Шестиднева Јована Еизарха*, из 1263, писан у Хиландарској кули Преображења Спасовог, оригинал се чува у Москви, копирала Зага Јанц, инв. бр. 7). Наредна целина носи назив *Фрајменџи најсѣтаријеј жичкој живојиса и др. маѣтеријал ѣронаѣен у јамама у цркви Св. Сѣаса*. Шести део представља оригинал студеничка пластика (нпр. лунета бифоре, капител са десног доручја мермерног престола са натписом *Сѣефан (краљ) Д Сѣефан краљ чѣшврѣѣи*; на горњој страни урезан је дупли крст са сигнатуром између кракова ИС; ХС, Ц, С, бели мермер Републички завод за зашти-

ту споменика културе, инв. бр. 13). Седми део је поставка минерала (хематит, цинобарит, малахит (из Замбије, приватна колекција Славка Маржика), лазурит (Замбија), азурит (Русија), лимонит (Мајданпек)).

Уводни текст за каталог написала је једна од ауторки изложбе Сузана Новчић у коме у кратким цртама истиче полазне идеје изложбе (приказ развоја српске уметности

13. века kao kontekst u kome je nastala Žiča, odnosno, kontekst umetnosti *Рашке школе* koja svoj vrhunac vrhunac doživljava upravo u 13. veku), celinu projekta koji osim kopija fresaka, plastike, uključuje i makete manastira, diјапозитиве, a u samom katalogu u obliku tzv. „tekstualnih легенди“ nalaze se izvodi iz radova најистакнутијих научника националног

средњег века више генерација. Тако са симболичним насловом *Доба светлосићи* почиње текст др Војислава Ђурића: „У једном времену међу Србима су стварали најбољи сликари цивилизованог света. Било је то у деценијама око средине XIII века, када су на престоу земље седели син и унуци Немањића. Шта се то десило да се Србија можда једини пут нађе на челу сликарског стварања у Европи? Како су се баш на обалама Милешевке, под стењем Ругова, у клисурама

Мораче, на изворишту Рашке и на пропланцима над Ибром, обрели највећи мајстори боја, удружени са даровитим градитељима и вајарима?“ У научном, али и есејистички надахнутом тону професор Ђурић даје и одговоре на ова питања („Рађање рашког храма треба тражити у годинама после пада Цариграда (мисли се на освајање Цариграда од стране крсташа 1204.) (...) Рашка школа, односно, рашка црква, настала је, у ствари, узајамним прожимањем византијског плана и романичког начина грађења. Док су у архитектури једну од пресудних улога одиграли приморски, западњачки мајстори, васпитани у романичком духу, дотле је монументално сликарство остало под утицајем византијске уметности“). У низу следе изводи из текстова Теодосија (из *Житија Светиої Са-*

сту Жиче у српској уметности 13. века и о
рашкој школи (Сузана Новчић). О оригинал-
ном средњовековном материјалу из Жиче и
Студенице, пише Татјана Михаиловић. Та-
кође, читамо изводе из текстова професора
Светозара Радојчића (о колориту студенич-
ког *Распећа*, западни зид наоса Богородичи-
не цркве: „Светлост златних звезда истиче
се као пример чисте изворне лепоте. У срп-
ском сликарству у раном XIII веку те златне
звезде на тамном небу најлепше блистају на
Распећу у Богородичиној цркви у Студени-
ци. (...) Све велике фреске нису створене
само за пасивно посматрање: пред њима се
моли. Тај најжешћи однос према слици те-
шко се данас може поновити“), руског исто-
ричара Димитрија Оболенског (одломак из
књиге *Византијски комонвелти*). На крају
истакнимо и репрезентативан избор фото-
графија које се налазе у каталогу, од панора-
ма манастира, детаља архитектуре, фреско
целина и детаља, акварела, орнаментике.
Осим Жиче дате су и панораме Студенице,
Градца, Сопоћана које визуелно оплемењу-
ју „доба светлости“ православног сликар-
ства и архитектуре 13. века.

Тања Јанковић

Тачка на случај

Јован Радуловић: *Случај „Голубњача“ – за и против.* – Београд: Филип Вишњић, 2008. – 832 стране, илустровано, формат 24 cm

Садржај књиге аутор је поделио на три дела. Најкраћи је његов *Предговор*, за њим следи *Голубњача – Драма у два дијела* (10 – 72 стране) и трећи фрапантно најобимнији (75 – 810 страна) *Документи 1* (1980 – 1982), *Документи 2* (1983) и *Документи 3* (1984 – 2007). Иза ових основних текстова који покривају наслов књиге следе *Индекс имена* (око 500 имена уметника разних профила, новинара, књижевних критичара, мање важних и врло важних тадашњих југословенских политичара, а поводом драме *Голубњача* и у контексту њеног „случаја“ у *индексу* затичемо и ближе и даље умрле писце Иву Андрића, Јанка Веселиновића, Алфонса Додеа, Достојевског, Марину Држића (да ли је и он писао националистичке представе), Нушића, Јована Стерију Поповића који онако снажно приказа лажно родољубље српских богатуна 1848. у *Родољупцима*. Индекс је невероватно инспиративан када би се уз помоћ архива прионуло његовом интелигентном приповедном фикционализовању), ништа занимљивији је *Индекс скраћеница* (ГК ССОВ, ДДУХ, СУДУЈ, ГК ССРНВ, до свима драге и познате скраћенице АВНОЈ).

Пре две и по деценије драма *Голубњача* је била истински случај са уметничке стране јер је једно од ретких драмских ремек дела српске послератне књижевности која је до данас, и док постоји српска књижевност нашла своје место у континуитету српске драме, по истинским делима, на жалост много сиромашније од поезије и приповедне прозе. С друге, гледано/читано кроз идеолошке „наочари“ једног доба, реч је о слабом, неуверљивом и памфлетском драмском штиву. Понекад вануметнички чиниоци, чини се изнесу на видело уметничку вредност дела. Међутим, да ли су судски процеси Бодлеру и његовом *Цвећу зла*, Флорберов роману *Госпођа Бовари* помогли да остану у „вечности“ француске и светске књижевности. Нису! И без судских процеса и „буке“ тадашњег јавног мњења, та дела би доживела књижевну данашњицу. А многим делима „бука“ или „случај“ нису помогли да надживе одређено време и стигну чак ни на маргине појединих националних књижевности. Ово наводимо због чињенице коју смо у горњим редовима индиректно истакли. И без „случаја“ који су спровеле политичке структуре, данас је то извесно, драма *Голубњача* би била уписана у историју српске драме, чак и не узимајући у обзир број извођења, режисерске поставе и визије, итд. Али, у том случају, не бисмо имали ову књигу са невероватних 800 страна докумената у које су ушли и уговор о ауторском делу између аутора драме Јована Радуловића и тадашњег управника позоришта *Бошко Буха*, записник са седнице Програмског савета истог, пословна преписка писца са саветом, следе: прве позитивне критике о премијерној представи 10. фебруара 1982. у Српском народном позоришту у Новом Саду, Јована Делића, Дејана Пенчића Пољанског, Петра Волка, Слободана Св. Милетића, Јована Ћирилова, Јована Христића и низа других. Пише се махом о координацији „суровог, опорог драмског збивања у једном селу Далматинске Загоре“ са редитељском (успелом) поставком и глумцима. Али, полако настаје „случај. Уметници-комунисти Дrame Српског народног позоришта закључили су да у драми „нема ничег негативног“ и да је ваља и даље приказивати. Међутим, виша инстанца Градски комитет СК Новог Сада који представља чак 40. 000 комуниста (изгледа сваки пунолетни грађанин/ка био је члан) на својој седници доноси закључке, између осталих и о „порукама драме“ где између осталог пише: „Мотиви приповедака су коришћени у драми једносмерно, али и читава атмосфера суровости света и живљења, присутна у приповеткама, искоришћена је у драми у истом циљу – у згушњавању сукоба на националној основи – у подгревању и разбукутавању националне мржње и разбукутавању националне мржње и обезвређивање тековина НОБ-а и достигнућа наше социјалистичке изградње“. Случај се претвара у лавину осуда, одбрана, коментара по књижевним, дневним и недељним новинама широм бивше Југославије. Интензитет је највећи током 82-83-84. А као ехо, као смиривање и политичке и књижевно-критичарске неписмености, долази реалније сагледавање вредности драме, нека врста сумирања „случаја“ (Петар Волк, 1988, низ текстова у „Вечерњим новостима“ 1988-89, и низ других) закључно са три осврта на проблем, из прошле, 2007. године, Милутина Мишића („Борба“, фебруар 2007), глумца Стевана Гардиновачког (НИН, мај, 2007) и Душана Чкребића из књиге *Између њамћења и заборав* у којој истиче притисак на српске комунисте вршен из савезног, југословенског врха, где између осталих, пише о том притиску и поводом драме *Голубњача*. Књига *Случај Голубњача* је двоструко занимљива: због драме коју садржи и документарних сведочанстава поводом њеног текста и позоришних извођења. Овом обимном књигом сам аутор је ставио тачку на „случај“ и према потреби и интересовању њоме се могу служити уметници, научници и истраживачи различитих профила, од теоретичара, социолога уметности, социолога, психолога, политиколога, историчара.

Н. Ђосић

БРАНКО ЛАЗАРЕВИЋ САБРАНА ДЕЛА

Бранко Лазаревић: *Дневник једнога никога – први део (1942-1946)*, приредио Душан Пувачић. – Београд: Завод за уџбенике, 2007.- 457 страна, формат 24 cm, Бранко Лазаревић: *Дневник једнога никога – други део (1947)*, приредио Душан Пувачић. – Београд: Београд: Завод за уџбенике, 2007. – 587 страна, формат 24 cm

У оквиру објављивања *Сабраних дела* Бранка Лазаревића (1883, Видин, Бугарска – 1968, Херцег Нови) последњих објављених књига њихови приређивачи др Предраг Палавестра и др Душан Пувачић накнадно су дошли до два рукописа која су сада постала саставни део *Сабраних дела* у осам књига. Седми том чине *Политичке расправе* док је осми Лазаревићев *Дневник једног никога* вођен током немачке окупације (први том) и током друге поратне године (1947, други том). Иначе, Лазаревић је у српску књижевност ушао 1907. године и како је сам истицао његов књижевни рад се подударио са врхунцем „српске ренесансе“ коју је одређивао периодом 1895-1920. Рад је започео сарадњом у *Српском књижевном гласнику* и *Делу*, наставио и у *Новом времену* пишући велики број књижевних, позоришних и повремено ликовних критика, што му је донело епитет најдаровитијег млађег књижевног критичара и увело у Скерлићеву *Историју српске књижевности*. Учествоје у оба Балканска рата, у Првом светском одступа са српском војском кроз Албанију, да би 1916. на Крфу био постављен за шефа Пресбириа и главног уредника владиних *Српских новина* чији је додат *Забавник* био једина књижевна публикација која је излазила за време рата. Бранко Лазаревић је био широког књижевног, али и ликовног и филозофског образовања.

Иако се за постојање Лазаревићевог дневника, максимално нихилистички насловљеног, знало још за његовог живота, осим одломака које је слао *Књижевним новинама* и који су унети у пету књигу *Сабраних дела: Уметност и естетика – Idearium*, веровало се да је целина заједно са осталом заоставштином у Херцег Новом и Београду, изгубљена. Међутим, у пролеће 2004. из Херцег Новог је понуђен на откуп део Лазаревићеве заоставштине. У њој је између објављених текстова и необјављених рукописима, већином аутографи, откривен *Дневник* куцан латиничном машином са 1. 220 пагинираних страница. Раздобље које је обухватио дуго је пет година, од 14. јула 1942. до 21. маја 1947. Изван овог двотомног издања које је сада доступно читаоцима, остала је бележница, закључно са бројем 185 (9. март 1948) и у фасцикли 49, нечитак рукопис са назнаком *Дневник једног никога*, 7 – 13. фебруар 1951.

Лазаревићев *Дневник* има много шире значење од пуког историографског и допуне персоналне библиографије. Овај писац се с једне стране у дневничким записима креће широким стазама естетичарске, књижевне и филозофске мисли есејистички интониране. Из општег угла пише о појмовима духа, есенцијалности, души, чулима, разуму, луцидно укршта идеје различитих мислилаца кроз време својом слободном интерпретацијом и закључцима. Тако и Лао Це, *Ујанишаде*, *Стиари завей*, Декарт, Паскал, Хомер, Пирандело и многи други, кроз налажење заједничког у њиховом делу, као да постају савременици. Стижемо и до Хусерла (готово Лазаревићевог вршњака). Ту је и низ запажања о Достојевском. И све поверено само *Дневнику*. Текст садржи и низ заокружених портрета српских књижевника, личних Лазаревићевих пријатеља, о којима је писао и чији је развој пратио. С друге стране, сред окупираног Београда, он итекако зна какав рат бесни широм Европе и света. Црна је Лазаревићева слика фашистичких идеја и дела, само за нијансу светлија о бољшевичком терору и њиховим намерама после победе на фашизмом („Кремљ нема земљу где нема своје филијале, „пете колоне“ и комунистичку странку“. Обрато, ка њему је забрањено и преко њега ни птица не може да прелети“). Лазаревића тешко боли раскол међу Србима на више војски, а за победничку идеологију нема лепих речи: „... човек да заплаче за оном Србијом 1903-1912. кад је човек могао да живи у пуној слободи (...); и да зажали за оном Југославијом од 1920-1941. кад се, и покрај свега, ипак могло да дише и, кад су ове главешине данашње могле да издају понеки часопис и главе да им остану на раменима. Данас они, у име слободе, не дају, сем себи, а њих није ни један на хиљаду, нико ме слободу. То је први пут да се код нас дође до пуне аутократије“.

Приређивач и издавач су се сложили да Лазаревићев *Дневник* треба штампати без скраћивања, цензурисања и мењања – јер је сведочанство о једном трагичном и преломном времену.

Н. Ђосић

Џејмс Џојс / центар и обод

Књижевно друштво Џејмс Џојс је у сарадњи са три институције културе и просвете (Културни центар Београда, Филолошки факултет и Библиотека града Београда) организовало међународну књижевну манифестацију *Џејмс Џојс / центар и обод* од 25. до 31. марта 2008. године. Тим поводом разговарали смо са Фрицом Сенем, директором „Џејмс Џојс“ фондације у Цириху.

Основали сте и водите „Џејмс Џојс“ фондацију у Цириху. Можете ли нам рећи нешто више о плановима и активностима Ваше фондације?

- Пре свега, то је фондацију са највећом архивом Џојсових радова у Европи. Све је почело из моје личне заинтересованости за Џојсов рад, а затим је све институционализовано. Наравно, додељујемо и стипендије (Ивана Миливојевић је била један од наших стипендиста), такође сваке недеље заједно читамо и проучавамо „Уликса“ и „Финеганово бдење“, а једном годишње, у августу, организујемо и интернационалне радионице.

Дуги низ година проучавате Џојсов рад. Шта Вас инспирише у раду или пак личности тог аутора?

- Оно што ме пре свега инспирише је његово стваралаштво, а не његова личност. Одувек сам сматрао да је његов рад интересантан, фасцинантан и да представља изазов. Иако енглески није мој матерњи језик, фасцинира ме то што Џојс постиже на енглеском језику. То је, можемо рећи, јединствен начин манипулације језиком. Наравно, он у књижевност уводи и различите књижевне технике. Одувек ме је занимао његов стил, пре свега начин на који пише а не толико о чему пише, иако је и радња у његовим делима веома интересантна. На пример, он се фокусира на један дан у граду који познаје, Даблину, и поставља у центар човека који је странац, жртва предрасуда и који покуша-

ва да преживи. Џојс приказује најразличитије људске ситуације који затим транспонује на план свакодневног живота.

Од самог почетка Џојсов рад је у великој мери утицао на многе писце. Према Вашем мишљењу, колики је тај утицај данас?

- Данас је тај утицај толико велики да га више и не примећујемо; постао је део књижевне традиције. Продирући у ум јунака, затим стално мењајући стил и угао гледања, Џојс је постао веома модеран писац. И наравно, целокупна западна књижевна традиција инкорпорирана је, пародирана и имитирана у његовом делу које такође садржи и велики број илузија. Наравно, неизоставан део његовог рада је и ирска традиција коју Ирци разумеју боље од нас јер је део њихове културе, али не могу само они да читају Џојсово дела.

Шта мислите, колико је важан утицај Езре Паунда на Џојсов рад?

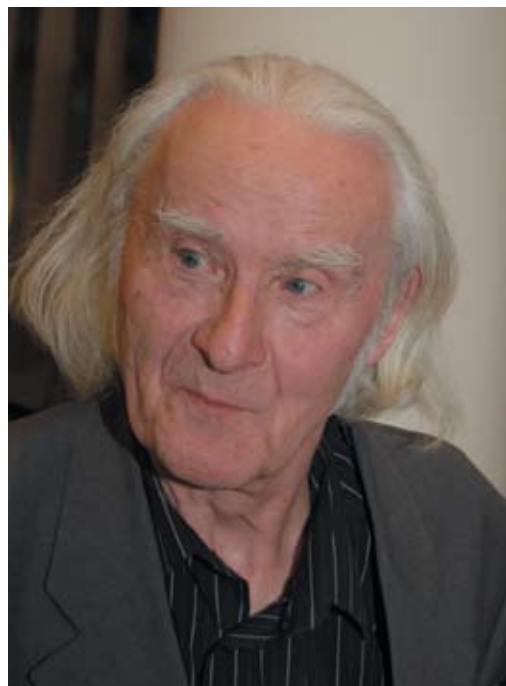
Вероватно не толико важан јер је у питању поезија, а то је сасвим другачије. Не заборавите, Паунд није познат широј читалачкој публици колико је Џојс. Свака иоле образована особа је на неки начин чула за Џејмса Џојса, или се бар претвара да је чула за њега, али ако нисте чули за Паунда то није толико важно.

Шта је савремено у Џојсовом раду? Шта је то што и данас инспирише читаоце?

- Видели сте колико је људи вечерас дошло у „Римску дворану“ да би слушали предавање о његовом најкомплекснијем делу, „Финегановом бдењу“. Проучавање његовог рада јесте напоран и тежак подухват, али ја увек кажем да је то такође и опасно јер човек може да постане на неки начин завистан и да настави да се бави проучавањем његових дела током читавог живота, као што је то случај са мном.

Дакле, то је заиста обиман рад...

- Мислим да јесте. Има много људи који су фасцинирани Џојсовим радом. На пример,

ми у Цириху читамо „Финеганово бдење“ страну по страну и било нам је потребно једанаест година да се књигу у целости прочитамо, иако је још у потпуности не разумемо. Људи на наше састанке долазе из веома удаљених места јер су просто фасцинирани Џојсовим радом, иако је заиста тешко објаснити у чему се састоји та фасцинација.

Мисли те ли да ће ова међународна конференција допринети популаризацији његовог рада у нашој земљи?

- Надам се, јер очигледно постоји велико интересовање за његов рад. Изгледа да су људи жељни овако нечега. Одувек сам се питао зашто постоји тако велико интересовање за нека књижевна дела. Једно је сигурно, због музикалности језика, ритма, друга ствар јесте и хумор који постоји у делу, а ту је и жеља да се растумаче нејасни и тешко схватљиви делови књиге. Пред нас је постављен изазов јер у природи језика је да буде разумљив, да буде схваћен, тако да Џојсово дело провоцира читаоца и ми никада не долазимо до краја, увек постоји још нешто.

Јесте ли задовољни програмом и организацијом конференције?

- Да, мислим да је била веома успешна. Заиста нисам знао како ће све да изгледа, али мислим да је протекла веома добро.

Према Вашем мишљењу, хоће ли ова конференција допринети побољшању културне сарадње између две земље?

- Не могу да кажем какав ће утицај извршити ова конференција, али и Ви свакако доприносите пишући о томе. Сигуран сам да ће у многоме допринети јер постоји велика пријатељски настројена интернационална заједница у којој су етничке и културне разлике добра ствар.

И за крај, да ли је ово Ваша прва посета Београду? Какви су Ваши утисци?

- Први пут сам овде. У Београд ме доводи ова конференција. На основу онога што сам видео претходна два дана, Београд је веома импресиван. Имате бурну прошлост и то се види на сваком ћошку. Ја долазим из земље која нема богату историјску прошлост, где је сигурно, а код вас се увек нешто дешава. Мислим да ће конференција доста допринети, можда и да поново дођемо или да ви посетите нас и видите наше институције.

Јелена Павловић

Тешко је ући у разговор о књижевности када се помену ствари о којима је управо академик Драгослав Михаиловић говорио. Ово је такво време да кад кажете Косово, све друго о чему бисмо да говоримо некако је неумесно. И да није реч о писцу чије је дело обележено страдањем, као и његов живот, уосталом - обележени су и страдањима, и падовима, и устајањима и победама, дакле, не само поразима - ја бих вероватно одустао од разговора о књижевности у оваквим тренуцима.

Међутим, реч је о Драгославу Михаиловићу. Драгослав Михаиловић има иза себе импозантно дело. Чули смо већ шта је све објавио. Ту су осим приповедака и романа, његове драме, есејистичко-документаристичко-публицистичке књиге, као тротомни *Голи оток* и још неке које су посвећене феномену политичког злочина са којим је Михаиловић настојао да изађе на крај и изашао напокон, у више књига, што не треба заборављати кад хоћемо да оцртамо профил Драгослава Михаиловића због чега сам и позван за ову прилику. Уз то Драгослав Михаиловић је учинио нешто што није много, колико ја знам, наших писаца чинило. Посветио је доста труда и енергије, и љубави да би једнога писца који је још за живота био заборављен, а и умро је прерано, вратио у књижевност. Једнога златнога писца, мислим на Мирослава Поповића, око чијих се приповедака и оставштине, нарочито књиге о Голом отоку, Михаиловић посебно трудио. Без тога би овај дивни, велики српски писац, још увек недовољно осветљен, заправо остао у потпуној тами.

Е, сад, како се појавио Драгослав Михаиловић? Када се тога сетимо, мислим да ћемо добити прецизнију представу о његовом значају данас. Јер одиста мало је наших писаца чије се књиге толико читају, посматрано кроз једно дугачко време. Сад смо чули да је поново објављен роман *Кад су цвешале њикве* из 1968, односно, сада је пред нама 27 издање тог романа. Сведок сам колико је код младога света одушевљења тим романом. Неки млад човек који за књижевност није претерано заинтересован, дошао је до примерка и прочитао га. Знајући мене и моју професију упитао ме - богати, ко је тај, има ли још коју књигу? То је нека врста синдрома, једне књижевне појаве тако ретке у нашој књижевности. Ми немамо много таквих писаца! Шта се то десило 1968? Пазите, тада су на сцени не мали писци, већ писци највећег формата, писци који испуњавају српску књижевност друге половине 20. века. Само тога да се сетимо - и одједном *Њикве* Драгослава Михаиловића, неколико приповедака из књиге *Фреде, лаку ноћ*, и само о томе сви причају. Има израз једног француског песника који спада у корпус модерниста, оних који су хтели све да мењају, који је рекао да добра књига мора да вас удари као песница у главу. Чини ми се да ако има књига којима та изрека пристаје, то су књиге Драгослава Михаиловића, почев од приповедака као што су *Лилика*, *Гост* или *Богини*, па онда романа *Кад су цвешале њикве*, до ових које је писао последњих десетак-петнаест година. То су књиге које доживљавате као снажан, и то сасвим одређен потрес. Потрес који, наиме, тражи одговор. То није потрес који доживите, заборавите, склоните се и идете даље. Морате према њему да се некако поставите, да видите шта је било и да се присаберете. На то је вероватно мислио онај француски песник модерниста када је рекао да добре књиге морају бити као ударац песнице у главу. И књиге Драгослава Михаиловића су такав потрес који изазива. Чиме? Дуго сам се бавио овим питањем, односно, тражио одговор на то питање, и мислим да се до тог одговора не може доћи некако напречац, него неким редом. И прво на шта наилазимо читајући *Кад су цвешале њикве*, *Пейтријин венац*, *Чизмаше* јесте значење језика, тог карактеристичног говора с којим се срећемо на страницама Михаиловићевих књига. Те књиге, поменуте приповетке и романи, стварају сместа илузију непосредног контакта са живим људским гла-

Портрети писаца Драгослав Михаиловић

У оквиру циклуса *Портрети писаца* у библиотеци Милутић Библиј, представљено је стваралаштво академика Драгослава Михаиловића. Овде доносимо речи које је професор Љубиша Јеремић на тој вечери изговорио. Михаиловић је на почетку вечери поводом самопроглашења прве НАТО државе у свету од стране Шиптара и њихових заштитника, прочитао следећу изјаву:

НИЈЕ СЕ СВЕ ЗАВРШИЛО

Није се све завршило, и када се нешто губи, ако се губи, важно је како се губи. Ми, можда Косово јесмо изгубили, а можда и нисмо, али важно је да га не губимо као губитници. Они који се унапред предају, увек све губе. Само они који губе уз отпор јачина и уз борбу са њима, и ако падну и када изгубе, умеће једног дана да устану и да затим добију. Нико се није родио само да добија. У животу, и у историји, да би се нешто добило, мора се пре тога можда доста и изгубити. И зато треба умети губити. Било је врло тужно гледати нас последњих деценија како губимо вапећи за помоћ од једне земље у паду. Докле год смо за одбрану нечега што нам отимају у помоћ позивали Југославију, па онда Србију и Црну Гору, а отимали су увек наше, *љубили смо нејоврајно*. Јер они за вапаје с ове стране не само да нису хајали него су оно што је наше на светским тржницама чак и продавали, често за мале паре. Тек сад, кад са те стране ниоткуда не добијамо подршку, видимо да смо управо тамо можда и имали и највеће одмагаче. И да се једино можемо поуздати у нас саме.

Ово је за нас страхан тренутак, у којем не знам да ли ћемо се одбранити. Али важно је да се бранимо. И важно је притом схватити да се оно што смо видели на небесима, на земљу не може никако спустити и да смо били на ивици да нам у својем паду сломи врат. Тај краљ је сада мртав, окренимо се младоме.

Краљ је мртав, живео краљ!

Драгослав Михаиловић

чујемо, штавише, не само да их чујемо него кроз то како их чујемо, тако их и видимо. Мислим на врло конкретне ствари. Ако се сећате првих утисака из читања Драгослава Михаиловића, рецимо *Пейтријиног венца*, ја ћу бити слободан да се подсетим неког свог искуства. Јунаци, приповедачи, лица Драгослава Михаиловића, по правилу пројектују саговорника, неке се обраћају, неке ко није сасвим конкретизован, али као да је ту. Говорећи своју страшну, трагичну причу, Петрија нуди свог саговорника цигаретом, кафом и ракијом. Доживео сам да у једном тренутку реагујем спонтано, да не кажем инстинктивно, да реагујем са: не, хвала - толико вас уведу, толико се учини присутном, да ви не само што чујете већ и видите, почињете да доживљавате њено физичко присуство. То је огроман квалитет, то је шекспировски квалитет! Само јунаци највеће литературе остварују тај квалитет. Има још много великих књига, романа, чији су јунаци заиста живи, и ми говоримо о њима као да су живи, разговарамо са њима на неки начин. Али, мало је оних који доиста ишетају са страна књиге, па нам се чини као да их можемо рукама додирнути јер изазивају илузију непосредног присуства. Михаиловић је то постигао, пре свега, специфичним коришћењем њиховог језика, говора који је одступао од тзв. књижевне норме. То је или **урбани сленг** као у роману *Кад су цвешале њикве*, или говор на који смо навикли да мислимо као о **дијалекту**, у случају *Пейтријиног венца*, али је то аутентичан говор, њихов, они у њему не греше и они кроз такав говор изазивају све оно што чини некакву дубину, метафизичку димензију њиховог постојања, литерарног постојања у крајњој линији Михаиловићеве уметничке замисли.

Други разлог снаге Михаиловићевог деловања мање се примећује, мање је шокантан, мање бије као песница. Углавном, више се тиче историје књижевности. Михаиловић је у својим књигама, а да то није нападно, активирао целе

снопове онога што је традиционално за српску књижевност, а било је однекуд и у литератури између светских ратова, нарочито у литератури после 2. светског рата, до појаве Драгослава Михаиловића, **отклоњено**. Све оно што се тицало сељачког живота, маловарошког живота по Србији, престало је да постоји у српској књижевности. Прешло је у домен онога што су, по Београду бар, грађани називали „пејзанско“, и сад, где ћете ви да пишете о „пејзанским“, о сељачким стварима. Одједном, ето тих сељачких ствари у књизи која нас тако својим говором, начином како је направљена, потреса. Михаиловић је са пуном снагом вратио оно што је у високој мери традиционално, на чему је настала, заправо, српска уметничка проза. Активирао је и тематски и језички, карактеролошки и психолошки, кроз своје ликове, све оно што је био корпус традиционалних вредности српске књижевности. И то неприметно на једној страни, на другој са пуном снагом. Два су ту момента која су по мом сазнању помогла Драгославу Михаиловићу. Једно је начин на који он поставља лица која говоре у оно што бисмо речником књижевне критике назвали **књижевна ситуација**, говорна ситуација. Јунаци Михаиловића по правилу проговарају из такве ситуације у којој њима нема друге него да причају своју причу. То нису докони људи који су негде сели и у ђаскању под неким напади таштине желе да свој живот оправдају. Они се кроз своју причу грчевито боре, не да оправдају свој живот, него да га одбране, и да преживе на неки начин. Њима нема друге него да причају причу. Та говорна ситуација је присутна од првих речи у Михаиловићевим књигама и делује веома снажно. Уз то, писац по правилу бира и профилише своја лица, своје јунаке, да у њима постоји веома високо развијена свест о вредностима. Свест о људским вредностима, умеће разликовања добра од зла, разликовање племенитости од подлости, све оно што чини спектар кодекса вредности, етичких вредности, разуме се, пре свега. Они поседују тај спектар, као год што поседују способност, неку страственост у склоности илузијама да те вредности доведу у питање. Али, управо кад су те вредности доведене у питање, дакле у оним граничним ситуацијама када се губи живот, када се губи основа, разлог за живот, они почињу да се понашају тако да постају оно што зовемо незаборавне литерарне фигуре. Спремни су да изгубе живот, али да не одустану од својих вредности. У роману *Чизмаше* има један репрезентативни пример, мени се чини, када се тај „чизмаш“, средишња фигура романа, у затвору, некаквом, војничком, где му је глава у торби, сусреће са неким робусним генералом. Генерал је хуља, преиспољна хуља, уз то бахат човек спреман на свакаку неподопштину, и спреман је да туче овог несрећног подофицира. У том тренутку, кад му је глава у торби, кад сме све осим да се отворено и

Портрети писаца Драган Стојановић

директно суротставља том генералу, он управо то чини. Не допушта ударац на своју част. И суротставља се примивши на себе све оно што му следује. Сву штету прихватајући унапред. Та способност да се у одсудним тренуцима заступају вредности уз развијену свест о њима, то је нешто што је ушло у основу приповедачке уметности Драгослава Михаиловића, у нешто што сам ја био слободан да назовем - трагичко виђење, трагичко осећање света. То је, разуме се, у највећој мери помогло Драгославу Михаиловићу да разреши један, вероватно, у његовом животу најкрупнији и најстрашнији проблем, проблем политичког злочина везан за Голи оток, за титовске политичке злочине, логоре самоуништења, (како их другачије назвати). Драгослав је са тим „пртљагом“ својих уметничких открића успео да прође кроз тему Голог отока, то јест, да изађе из тог пакленог круга тематике Голог отока, људског стравичног страдања, испланираног сатирања, и да из тога извуче одређене уметничке резултате какве налазимо у његовим књигама *Злоћвори*, *Треће ђролеће*, *Лов на сћенице* и књигама публицистичког карактера о Голом отоку.

Најзад, скренуо бих пажњу на једну ствар коју до сада нисам уочио у Михаиловићевим приповеткама, а сада ми се чини необично важном. Постоји у прози овог писца **један лик, једно лице**, које најлакше измакне пажњи, уз Петрију, Љубу Врпчегу из *Тикава* и друге познате фигуре, а постоји већ у раним приповеткама и ту је све до новијих ствари; дакле, један лик који идентификујем као **аутобиографски лик**. Постоји у *Фреде*, *лаку ноћ* приповетка *Госћ*, тамо није неко ко нам се намеће својим говором, неким аутентичним робусним сленгом, или дијалектом да нам искаже трагичну судбину свога постојања. Напротив, то је неко ко је врло опрезан, који се користи књижевним језиком и који само настоји на што прецизнијем оцртавању онога што је некакав хоризонт његових успомена, његових сазнања света, његове патње, јер је по правилу, већ од те прве приповетке реч о некоме ко је самац, живи у ужасним материјалним условима, оптерећен нимало веселим сећањима, и слично, дакле, неко лице које је у сасвим тамној, суморној аури. То се лице јавља и касније. Имамо га најизраженије у приповеткама из збирке *Ухваић звезду ђадалицу*, у приповетци *Пас*, у истоименој приповетци *Ухваић звезду ђадалицу* и још неким приповеткама те књиге Драгослава Михаиловића. Човек се изненади како је могло то да му промакне, а колико Драгослав пише толико ја читам то што он пише, а да нисам запазио присуство тог **посебног лица**, тог лица које чак има своје лирске мотиве. Од прве приповетке *Пас* из књиге *Ухваић звезду ђадалицу*, помиње се нека капија, биће у Ћуприји, негде у родном месту, са два млада јаблана, па су то некад два треперава и шуштава јаблана али су некад и две тополе. Очигледно је нешто сасвим конкретно у виду, нешто аутобиографско што је прерасло у лирски мотив. И сад, кад се чита Михаиловићева ствар, гледајући ово лице његове прозе, и кад дођете до кључне књиге у овом смислу, до књиге *Гори Морава*, која је већ са фотографским материјалом аутобиографска, мислим да постаје јасно да егзистира не само то лице, лице аутобиографско у његовој прози, него и један аспект те прозе који је, колико ја знам, а у мом случају сигурно, био занемарен. Међутим, није ли то лице оно које нам може помоћи да схватимо извориште и снагу, ону страшну ударну снагу јунака прозе Драгослава Михаиловића, ако видимо и њих са том сенком аутобиографског лица. Лица које је оптерећено својим детињством, али и озарено њиме, лица које се везује за Ћуприју, за одређену породицу, за одређене људе. Сви ти људи, све што је наговештено уз ово посебно аутобиографско лице у прози Драгослава Михаиловића, слутим однекуд, присутно је и у ономе што даје снагу и истакнутим фигурама његове прозе, какве су Петрија, Љуба Врпче, Лилика и други.

Љубиша Јеремић

Драган Стојановић: **Није то све**, песме, Досије, Београд, 2007.; **Месеци**, приче, Досије, Београд, 2007.; **Поверење у Богородицу**, огледи и есеји, Досије, Београд, 2007.

Када говоримо о, за сада, *сабраним ђесмама* Драгана Стојановића, напомнимо да је књижевник Саша Радојичић начинио упутан и садржајан поговор који нас води кроз његово виђење Стојановићевих песничких фасцинација. Занимљива је и композиција књиге. Књигу отварају стихови из последње збирке *Године* из 2006. којом доминирају кратке песме, често налик поетским записима, крокијима тренутка рефлексije или, оцртаном осећању. Средишњи део су четири дугачке песме (књига из 1992. *Сл. Четири ђесме о Сл.*), које на основу формалних одлика можемо сврстати у поеме, затим две дуге песме (преко 200 стихова) *Хлеб и ђојача* и *Срећни део хлеба*. Књига карактеристичног наслова *То није све*, завршава се првом књигом *Олујно вече* из 1972. тада младог песника. Из белешки на крају књиге увиђа се обрнут композицијски распоред у односу на време објављиваних књига.

Кратке песме *Година*, између осталих формалних одлика одређује стишан интензитет лирског исказа с упечатљивим закретима од опсервације и дескрипције мотива, призора, ситуације лирског субјекта, према контемплативном. Тако у троделној песми *Час* после љубавних конотација читамо: „сад...да ли је свет најзад/доведен у свој најбољи ред,/бар привремено, бар привремено,/дакле вечно!“ Из описа после пљуска (песма *После ђљуска*), на крају затичемо готово онтолошку поенту: „Влага се сели навише;/сумаглица./Титрава, несигурна./Ја сам то“. Излазак из свакодневне егзистенцијалне тескобе, из света nelaгоде и тамних чињеничних премиса посредован поезијом присутан је у већем броју песама и на неки начин трагање за „лепшом, сунчаном страном“ света представља лајтмотив целе књиге. У опозитном односу тако стоје „ожиљци морнара“ са лепотом у жари плавети (песма *Ожиљци*) и саветом да се додирне оно што је најближе.

Четири дуге песме *Сл. четири ђесме о Сл.* (МС, 1992) датиране периодом настајања од 1984. до 1989. које можемо тумачити из аспекта поемске форме, тј. укрштаја лирског и наративног, суштински обједињује одређена дата, ситуациона стварност са израженим и доминирајућим одласком у мотивски дисперзивније или усредсређеније медитативне токове. Тако прва песма *Сл. ђере зубе морем на Хвару у рану јесен 1978. ђодине* осим веристичког слоја танано нијансира естетске и вредносне аспекте **тренутка**. Усредсређеност и медитативно „освајање“ једног појма укљученог у летњи пејзаж дало је једну од најнеобичнијих песама новије српске поезије. Лепота пејзажа, разлагана отменим сликама, дакле декор, уводи нас у метафизику живота кога чине тренуци, а човек, према песнику треба да је и јувелир који се бави „брушењем тренутака“ и гравер, речју „храни се тим тренутком“, исијава једно од значењских чворишта не само прве, већ и осталих песама ове Стојановићеве књиге. Преображавање и прелазак из једног у друго следећи су мотивски чиниоци збирке. То бива прочитано и у наративној причи о пламичку цигарете нараслог до снаге огња, као и замена („Сећам се великог дрвета,/сивог дебла спаљеног громом,/како/као неки бог/можда тек од те ватре/поставши бог,/ужива, безбрижно опузјен“, почетак песме *Сл. међу четијкама*) пејзажа са дрвеним стаблом („и ја уместо стабала пред собом/угледах девојку од светлости,/биће у лепоти приспело ту/са општим пристанком“) лепотом незнанке. Стишани тон, лаго ритам иначе карактеристичан за Стојановићеву поезију у наставку песме обликује аркадијску атмосферу баште у свакодневици једне породице. Збирку *Олујно вече* сачињава четрдесетак ненасловљених песама, односно, у садржају књиге истакнут је први стих као наслов. Књига је подељена на циклусе *Олујно вече*, *Поље и Концерт у ђољу*. И овде је реч о моментима преображавања. Из природних елемената, олује, грома, пљуска, таласа, схватамо да песник успоставља „причу унутрашњем, о стањима психе“. Олуја коју је у свести два бића изазвала љубав, творачки је принцип („Сад пријатељи говоре о нама/и снују нам градове у миру,/на уснама су им згрчена насеља./Како дуго чекасмо ту послани-

цу/која нам стиже одвојено/и распуке нас мири“).

Књигу *Месеци* чини 6 дугих прича, готово све око тридесетак страница, насловљених према појединим месецима. На изврстан начин, особине месеци обликују спољашњу атмосферу, али делом боје и унутрашњи, психички свет ликова. Прича *Фебруар* садискретно наглашеном мирнијом прати животне судбине двојице суседа и исписника. Јесу ту и њихови послови, породични проблеми, сличности и разлике у свакодневици обојице. Наратор нам прича о свом самачком животу да би кроз ту нарацију, кроз ту нарацију, кроз низ суштинских доброћудних анегдота испричао и причу о својој женидби. Неку дубљу симболику, ове вешто изведене нарације, ван хуморно-реалистичког процеда можда и не треба тражити, јер неутемељен излаз из датог води у „погрешно читање“. Зато, итекамо ваља прочитати симболику/симболичност у причи *Новембар* чији је главни лик генијално талентовани музичар. У причи *Јул* сусрећемо се са укрштајем монолошко-дијалоских целина, једног деведесетогодишњака који прича своју „животну причу“ тек деценију и нешто млађој сабеседници, док нас прича *Сейтембар* уводи у жанр полицијских мистерија поводом картографских колекционарских страсти. Фабулативни токови Стојановићевих прича обично су организовани око односа мушко-женско, дакле, интимних и осталих веза, и како рекосмо, приповедач их прича из различитих ракурса, сигурном реченивом на добро утемељеном општем плану.

Поводом треће књиге поновићемо да својим садржајем на изврстан начин репрезентује трећу област Стојановићевих интересовања. Наиме, професор Стојановић предаје књижевност на групи за Општу књижевност са теоријом књижевности, и као што смо на почетку написали, поред поезије и прозе, запажен је у српској култури и његов рад у области теорије књижевности, књижевних студија и есејистике. Наслов књиге уједно је и наслов студијског осврта (67-123 страна) на књигу поезије Ивана В. Лалића *Четири канона*. У првој целини овај оглед се надовезује се на оглед *Између астралног и сакралног*, чија је тема позната песма Лазе Костића *Santa Maria della Salute*. Уопштено казано, Стојановић нам указује да се у крајњој астрално/космичкој аксиологији природан спој савремених хемијско-физичких постулата у овој песми не разликује од хришћанског светог, које такође, итекамо познаје, сходно добу природно-експериментална достигнућа. Ко то познаје, у својој „лабудовој песми“ познаје Лаза Костић, као што готово столеће иза, Иван В. Лалић у себе и нас уписује своје химничне стихове и строфе готово на самртној постељи, како земног, тако и духовног/имагинативног света – једну од својих најбољих песама. Понеки људи, које понајмање краси први утисак, реч је о Стојановићу и његовим студијама, анализама Костићевог и Лалићевог „поверења у Богородицу“ указују потомцима на вредност *књижевности у свету*.

Као што нас код наведених студија води само својна реченица и мисао Драгана Стојановића, исто је и када читамо тумчења Владана Деснице *Прођења Ивана Галеба*, Андрићевог *Разговора са Гојом*, *Код Хийерборејаца* Милоша Црњанског, *Понорнице* Скендера Куленовића. Са доминантним акцентом на **лепоти овог света**, узимајући у обзир и „најтамније писце“, аутор *Ироније и значења, лепих бића* *Иве Андрића*, *Рајској ума Досијејевској*, поводом речи о науци о књижевности, понудио своје виђење у опусу поменутих. Као што у „тренутку“ удишемо свој живот, тако на страницама

„тамних“ откривалаца **лепоте** живота и њеног удисања (телесног, духовног и било којег другог), имплицитно, али и експлицитно, кроз понуђена виђења Драгана Стојановића сагледавамо не само дуализам тамног и светлог у човеку, већ схватамо, да овај српски писац у естетско-етичком вредновању досадашње светске књижевности подједнако обраћа пажњу на обоје.

Небојша Ћосић

РОМАНИ ДРАГАНА СТОЈАНОВИЋА

Двојез, Време књиге, Београд, 1995, **Злочин и казна**, Стубови културе, Београд, 1996, **Бензин**, Стубови културе, Београд, 2000, **Океан**, Народна књига, Београд, 2005.

Бурна друштвена превирања и процес распада бивше Југославије на различите начине одразио се, и одражава се, у делима уметника различитих профила. Својим романима, на себи својствен начин, дакле, аутономном нарацијом, у „стварно-сни ток“ прозе која третира пропадање српског друштва 90-тих, прикључује се и Драган Стојановић. Испитујући видове људске egzистенције у условима потпуне поремећености свега што би исту омогућило, олакшало и штитило, Стојановић настоји да допре до оних квалитета људског живота који се слуте, назире, издвајају и доживљавају, упркос потпуној оскудици и осујећености.

Један од најважнијих отклона у доминирајућем песимистичком сагледавању опште и појединачних несрећа једног друштва утонулог у криминал; отклон од политичких, привредних и судских инстанци, наглог сиромашења тзв. средње класе и последица тога, јесте успостављање каквог – таквог баланса **ружном, суровом, злу**. Баланс је, између осталог, тражење и налажење **лепоте у свету** (то је аксиом не само Стојановићевих романа, већ и поезије, прича и књижевних огледа, нпр. *Лейа бића Иве Андрића*, *Рајски ум Досијејевској*), тражење **моралних вредности** у разноврсности живота, код овог аутора сагледаваних са „хелиотропне“, сунчане стране.

Ликови Стојановићевих романа, присиљени на ружно, зло и сурово, нису једнодимензионални. Друга страна њихових личности недвосмислено истиче потребу да се у свету очувају и негују лепота, креативност, слобода и љубав, макар се радило о људима са друштвене маргине, или без личне кривице бачених на исту.

Последњи роман *Океан* (2005), рекло би се, по много чему одступа од претходних романа. Дело је, штавише, медитативна проза. Социјални и политички контекст овде нису у гро плану. Да је радња смештена у Београд, види се само кроз помињање пар улица тога града. После више верзија романа, са различитим радним насловима, аутор се на крају из недоумица које га нису напустиле одлучио за наслов *Океан*. Главни јунак, по занимању лекар, реконструише своја сећања и размишљања на основу бележака које редовно записује. То је контекмплација човека над сопственим животом и сопственом природом, покушај овладавања океаном који у себи носи. Посматрајући нијансе боја на слици, тумачећи *Хамлеџа*, размишљајући о Вавилонској кули за Хедли Кауа, јунак доживљава и проживљава себе, проналази слободу, лепоту и љубав у дубини свога бића. Он сагледава себе, анализира свој осећај према свету, анализира страсти, надахнућа и празнину који се у њему преламају и нијансирају у односу са женама, тачније у односу са четири жене које обележавају његов живот.

Романи Драгана Стојановића неодвојиви су од његовог теоријског, спекулативног дискурса у којем се, између осталог, формулише идеја о „хелиотропној мисли“ и „осећању дугачког пута“ и у том светлу их треба читати и тумачити. Слика живота на којој аутор смешта своје јунаке представља саму концентрацију несрећних спољашњих околности – egzистенцијална угроженост, сиромаштво и осујећеност сваке врсте. Ипак, у свим романима потврђује се да су у гротескном окружењу, рекло би се, „велика срдачност“, отвореност и љубав немогући као трајно стање, већ пре као тренуци, као бивање у „рачви времена среће“. То су истовремено и романи парадокса, јер говоре о несрећи кроз етику и поезику среће. Парадокс је видљив тек на макроплану у односу на детаље и догађаје које писац описује.

Сања Мишић

Нејознајћи Владислав Пејковић-Дис

ЛЕПОТА

Фотографија од 18. маја 1909. снимљена у Београду на други дан Духова, понедељак: с лева на десно Смиља Атанацковић, Лепосава Марићева, Драга Константиновићева, Радмила Ђ. Јовановићева, Загорка Бајићева, Цаца Јовановићева и Марија-Мара Пандуровићева.

„Познаник који је требало да шаље Дисов новац његовој породици затајио га је и песник креће на свој последњи пут за Солун преко Крфа, „у црном оделу“ и „са обичним путничким кофером“ у коме је била нештампана збирка песама. Збирка која никада неће бити штампана. Марсељ, Тулон, Рим, Напуљ. И да то није забележио његов сапутник, симпатични игуман Манасије Софроније Михајловић, слутили бисмо да је ту, под Везуовом морао мислити на изумрле вароши Помпеје и Херкуланума. Ти мртви градови под лавом и пепелом били су тако блиски његовом песничком свету. Стално пун слутњи Дис се са очајањем укрцао на брод „Италија“, да заплочи Јонским Морем. Игуман га је тешио... Кратка вожња прекинула је још немачка подморница, немачки сумарен како су тада радо говорили. Торпедирани брод прогутао је и Дису. Мучен несаницом није спавао те последње ноћи. Тако се и затекао на палуби. Када се несрећа догодила био је, кажу, миран, чак и „равнодушан“. Спустио се са осталима у чамац за спасавање. Био је то једини чамац који се неће спасти. Недовољно удаљен од брода био је увучен у вртлог његовог потапања. Остао је, после, његов леш на таласима. У цепу су му нађене само наочаре и драхма и по. „Обичан путнички кофер“ отишао је под таласе и с њим и она тајанствена свешчица стихова. Леш су оставили мору, да га сахрани.“

Овако описује Борислав Михајловић-Михиз, утапање познатог српског песника Владислава Петковића-Диса 1917. године, а на основу сећања оца Софронија. Има неке чудне, доследне симболике у Дисовој смрти. Умро је у својој тридесет и седмој години, баш као и Бајрон и Његош. А, уједно, најавио је свој трагичан крај много пре. Наиме, Дис је 1911. године издао збирку песама под називом „Утопљене душе“ у којој жали што свој „живот прости није спустио у борбу таласа“.

Таласи Јонског мора сахранили су српског песника, али и његову свешчицу са новонаписаним стиховима који никада неће бити прочитани и штампани. Сличну судбину могла је да до-

живи и још једна Дисова песма, чије постојање сада, први пут, откривам у овом броју Новина Београдског читалишта.

Реч је о једном, зналачки корићеном у зелено са два дивна цвета, Споменару из почетка двадесетог века. На његовој предњој корици, осим већ поменута два цвета, налази се у злату утиснута ћириличним словима реч - поезија.

На изглед ништа необично за ову врсту, данас нажалост заборављеном, маниру прошлих генерација да у својим и туђим свескама-споменарима остављају писане поруке другарицама и друговима. Наравно у тим свескама уписивали су се и старији познаници и пријатељи, као и чланови фрамилије. Било је срамота одбити молбу власника Споменара да му се нешто напише, најчешће у стиху, за срећу и добро здравље у будућим данима и годинама. Дакле, ова лепо корићена свеска, коју сам открио пре пет година припадала је Марији-Мари Пандуровић, ћерци Љубомира Пандуровића, који је био рођени брат нашег познатог песника Симе Пандуровића. Лепој Мари, у току 1908. године у Споменар уписало се више њених другова и другарица: Емануил Муановић, Радмила Л. Најдановић, Даринка Њ. Бранковићева, Јелисавета Швабићева, Гута, Зора Ђурковић, потпоручник Милан Калинић...

Листајући пажљиво и стрпљиво Марин споменар и читајући поруке са лепим жељама у њему, после више празних страна, када сам мислио да нећу наћи ништа занимљиво чекало ме је право откриће. На 56 и 57 листу, црним мастилом, на први поглед нечитким ћириличним писмом налазила се нечијом руком исписана песма – „Лепота“. Док се на крају седме строфе налазио потпис аутора – Дис. Нисам могао да верујем сопственим очима. Да ли је могуће да се у једном девојачком споменару могла наћи непозната песма једног од најпознатијег српског песника? Нарочито што се зна да је његова рукописна заоставштина изузетно ретка. Али, када сам упоредио Дисове рукописе који је налазе у Рукописном одељењу Матице Српске у Новом Саду ви-

ТУЖНОГ ПЕСНИКА

ше није било сумње. Имао сам пред собом непознату, до сада необјављену, песму Владислава Петковића - Диса, трагично настрадалог српског песника пре више од деvedесет година.

Одакле ова до сада непозната широј јавности Дисова песма у спомену Маре Пандуровић?

Наиме, познато је да су Сима Панду-

ровић и Дис били веома присни пријатељи и другови читаву једну деценију, иако су један другоме говорили „ви“. Њиховим друговима је то изгледало као нека поза. Уствари, то није био знак одстојања, него деликатности. Њихов први сусрет, по сећању Симе Пандуровића, био је случајан, једног лепог летњег дана, 1903, на београдском Калемегдану. Владислав Петковић се тада, одприлике, и јавио у нашој књижевности. У свесци од 1. јула 1903. године, Српског књижевног гласника, штампана је његова песма „Идила“ и то под псеудонимом Дис, који му је и остао и до данас и под којим је, углавном, и познат у нашој литератури.

Ево шта је Сима Пандуровић написао о свом пријатељу и песнику у тексту штампаном у дневном листу „Политика“ 1937. године под насловом „Двадесет година од смрти песника „Утопљених душа“.

„Владислав Петковић-Дис био је једна од карактеристичних, занимљивих фигура у Београду, пре тридесет година. Болешљиво мршав, црне косе и црних растресених бркова, бледа лица, са стакластим, укоченим, помало аветињским погледом иза јаким наочара, то је био млад човек који се на самом почетку овога века нашао у Београду. Било је тада у нас људи који су имали смелости да живе својим животом, без обзира на друге, али и без штете за друге, да сиротују, али да имају врло развијено осећање личног достојанства, да иду за својим унутрашњим гласовима и да увек буду верни своме позиву. Дис је један од тих људи. У редовима државних службеника увек међу последњима, као учитељ у Прлити, једноме забаченом селу близу бугарске границе, дневничар у царини, Класној лутрији, Министарству просвете, он је, убрзо пошто се појавио са својим првим стиховима, заузео лепо место у српској књижевности. То му, наравно, није могло поправити материјалну ситуацију. Уосталом, он се за то није ни бринуо много; а да своје перо стави некеме у службу, то му никад није ни падало на ум, као ни огромној већини тадашњих писаца и литерата. И док судруги ишли за својим пословима и кариером, он је остајао „боем“, носећи у себи вазда једну песму, и био је задовољан и при најскромнијим околностима. На одело није много пазио; јео је мало, пио нешто више; а једини

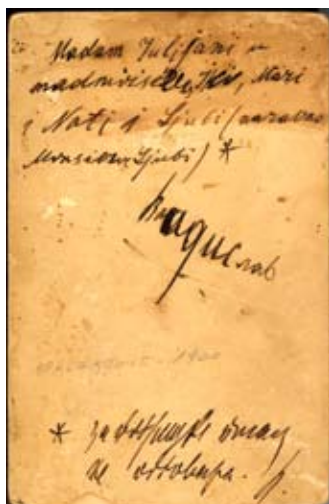
луксуз су му биле fine цигарете и неколико црних кафа дневно. Нерадо се кретао из Београда, чија му је атмосфера била ипак најпријатнија. Једном је, у шали, причао да је направио излет до Раковице, али се кајао. Чудио се зашто се људи обушевљавају природом, кад природа није лепа; у њој је он видео само понеко криво дрво, какву барицу, прљав поток, нешто марве и хладноћу. Он је, доиста, био увек заузет унутрашњим спиритуалним животом, налазио да је у њему једина интересантност и болно осећао сукобе са стварношћу, средином и спољним светом... Из тог разлога волео је друштво уског круга интелектуалаца, којима духовна, етичка и естетичка питања нису била равнодушна. Није, међутим, марио за велике скупове, бучне разговоре и дебате, за политику и гомилу...“

„Уствари“ - пише Сима Пандуровић сећајући се свог пријатеља Диса - „песник „Утопљених душа“ није био мизантроп. Као неврастеник он је, додуше, избегавао велико друштво, претпостављајући да сам, гологлав, штета Калемегданом и београдским улицама и да буде само са својим утисцима, мислима и осећањима... И не само да није био мизантроп, него је овај песник бизарних и подсвесних душевних стања има једно нежно развијено осећање према земљи, народу и маломе, непознатом човеку који подноси највеће терете у великим историјским догађајима. У својој другој, мањој збирци „Ми чекамо цара“ (1914), он је, искрено се одушевљавајући успесима нашег оружја на бојном пољу, дао пред неколико топлих националистичких акцената и један број песама које су јасно одавале да његов патриотизам није угушио осећање социјалне правде. Може се рећи да је он тај проблем који је данас тако болан и основан, и кобан, први међу нашим песницима предосећао и поставио... Владислав Петковић је у тој обнови српске лирике имао видно и заслужно место. Један број изванредно непосредних, финих и нијансираних строфа изашао је испод пера овога боема, сањалице, луталице, која је имала толико приснога, интимнога контакта са „душом ствари и флуидом симпатије...“

За Борислава Михајловића, Дис је био неправљиви органски песимиста. Док су два јада у његовој поезији били стално присутни: јад од живота и јад од рођења. Затим, тврди Михиз да је Дис био нагонски и судбински песимиста „са очима изван сваког зла“. Док је живот за њега био неподношљива, тешка мука, зато што је бе-

Владислав Петковић-Дис, портрет песника а на полеђини његова посвета Јулијани, Мари, Нати и Љуби Пандуровић.

ЛЕПОТА

I

Да л' се ова бајка у истини збила
Тамо, где већ нема ни руина стари,
Где ноћ заборава све је досад скрила
Осим ње, што иде са несталих ствари
Уз облик ветрова и говор дубрава,
Као дух умрлих преко наших глава?

Ил' је ова бајка не из овог доба,
Не из земље наше, већ са звезда неке,
Која данас нема ни трага ни гроба,
Док Даница чува спомене далеке,
Као машта људска, што једина јавља
Оно што је било, што се не обнавља?

Не знам о том, не знам. Ал' кад пада вече
На црвено сунце и дан к'о дим бео,
Кад из сваког кутка ноћ црна потече
И притисне поглед, небо, видик цео
Знам, да чујем тада, да ми нека струја
Носи мртве речи и песме славуја.

Носи мртве речи. Ја осећам тада,
Да мрак мене гледа испуњен очима
Оних који неће заспати никада,
А од којих душа често се отима;
Да мрак мене гледа са изразом свију
Умрлих облака и мртвих очију.

Чини ми се да се отварају врата
На гробници света, заспалих земаља,
Да устају дани из помрлих сата
И да мртво време мирно се помаља:
Видим једну звезду у обмани више,
Слушам како прошлост тишином мирише.

Видим једну звезду и крај њеног доба,
Једну моћну сенку што лагано кружи
Над минулом звездом као уздах гроба:
Можда на тај начин за њом мртвом тужи,
Ил' ту за то стоји, да нејасно, тавно,
Каже што је било некада и давно.

Каже што је било. И ја слушам тако,
Смрт лагано иде, осваја планету,
Гаси цео живот неумитно тако
Ко победа вечна, и у целом свету
Њен се корак чује: све испуни собом
И завлада земном и покори гробом.

Дис

Посебну захвалност дугујем Даници Филиповић, библиотекару саветнику Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду, која је успешно прочитала рукопис Дисове песме „Лепота“.

смислен, а бесмислен је стога што је у себи носи неодољиву клицу пропасти и смрти.

Када сам пронашао ову до сада необјављену Дисову песму, а знајући за његов свеопшти песнички песимизам, њен наслов ме је испунио надом да је она можда ретка песникова жеља да пева о срећи и ведрини. Наравно, преварио сам се! И у овој веома реткој, за Диса, рукописној заставштини песник пева о духу умрлих, гробу, мртвим речима и песми славуја, мртвим очима...

Можда је те давне, 1908, Дис желео да младом девојчурку остави знамен своје ретке ведрине. Али, очигледно је да је он волео, и једино могао да воли и осети лепоту на свој тужан начин.

Срђан В. Стојанчев

ОДЕЉЕЊЕ УМЕТНОСТИ

Миле Грозданић ПУТ ДО КЊИГЕ

У Одељењу уметности Библиотеке града Београда 4. фебруара 2008. године представљена је књига *Пућ до књије* Милета Грозданића, објављена у издању „Публикума“ из Београда 2007. године. Њену ликовно-графичку опрему урадио је Миле Грозданић. О књизи, која је на последњем Међународном 52. сајму књига у Београду добила награду *Најлепша књија 2007.* говорили су професор др Ђорђе Трифуновић, професор др Ратко Божовић-рецензент књиге, инжењер Слободан Ђуровић, Предраг Ристановић, директор „Публикума“ и аутор.

Миле Грозданић је дипломирао и магистрирао на Факултету ликовних уметности у Београду, на којем као редовни професор предаје графику и цртање. На Факултету ликовних уметности на Цетињу оснива смер за графички дизајн и предаје графички дизајн, технолошку обраду књиге и цртање.

Као ликовни уметник излагао је на бројним репрезентативним изложбама у земљи и иностранству. Добитник је награда из области ликовне графике, сликарства и графичког дизајна. Дела му се налазе у нашим и страним музејима и галеријама. Сарађивао је са многим великим издавачким кућама у земљи и иностранству у обликовању књига, часописа и каталога.

Наведимо шта је за њега рекао наш професор Лазар Трифуновић: „Миле Грозданић је завршио Академију, али је највише научио у животу и у штампарии, за регалом, у директном контакту с цинком и оловом; то су његови универзитети које је прошао као шегрт и калфа, мирно, без нервозе, пун поверења у живот и људе...“

Пућ до књије је веома комплексно и садржајно дело капиталне вредности са много струч-

них појмова и израза, илустрованих са једним или више примера, настало као резултат вишедеценијског истраживачког рада аутора и представља изузетно значајан ауторско-издавачки подухват. У књизи су свеобухватно размотрени графичко обликовање књиге кроз историју и технолошки процеси полиграфске технологије; заступљена су и различита ликовно-графичка решења за илустровање књиге. Аутор ове књиге је уметник који је стварао књиге и радио на њима. Миле Грозданић има високо професионални приступ у анализи графичких правила и развоју технологије графичког обликовања књига од Гутенберга до електронског доба. Књига садржи седам поглавља: писма; сликарско-графички поступци; књига; начела; слово, линија, украс; од рукописа до књиге и на крају нове могућности у којем се излаже поједностављени процес рада на књизи помоћу савремених рачунара у штампарској и издавачкој делатности. Књига има преко шестсто страница, више од четристо јединица обрађених елемената књиге и више од хиљаду илустрација.

Пућ до књије је покушај да се осветли ток њеног развоја од најранијег облика до савремених стремљења. Она пружа опсежне податке о графици књиге и издавачкој и штампарској делатности и може да буде неопходна и врло корисна студентима ликовних и сродних високих школа који се баве обликовањем књига, графичким дизајнерима, ликовним уметницима и радницима из институција културе и образовања.

Колики је значај ове књиге сведочи податак да је она већ прешла границе наше земље и нашла се на полицама Универзитетске библиотеке Санкт Петербурга, библиотеке Гутенберговог музеја у Мајнцу, Конгресне библиотеке у Вашингтону и нове Александријске библиотеке, а сматрамо да ће она бити добродошла у многим нашим библиотекама.

Иванка Лазовић

ИЗЛОЖБА ЉУБИСАВА МИЛУНОВИЋА

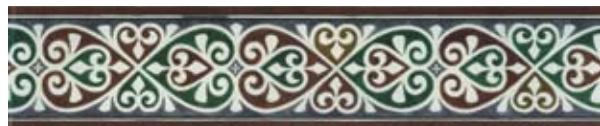
Одељење уметности организовало је изложбу слика реномираног уметника Љубисава Милуновића у периоду од 1-14. марта 2008. Сликари Љубисав Милуновић, рођен је 1948. године у Љубави, општина Крушевац. Средњу Уметничку школу завршио је у Нишу, а Факултет ликовних уметности и постдипломске студије у Београду 1978. године, у класи професора, академика Младена Србиновића. Од 1977. године ради као сценограф у Атељеу 212.

Његова дела се налазе у многим колекцијама у земљи и иностранству. Пред нама је стваралац који естетиком свог духа гради препознатљивост. У својим делима је поетичан, реалистичан, магичан и имагинаран где духом филозофа улази у сфере фантазмагорија. Мисаона сета озарује његове слике богате мистиком која буди неиспитане слутње кроз ониријски вилајет свитања и снова. Нежним звуцима лауте путујемо сећањима кроз егзалтиране снове ка тајнама Неходватљиве поморанце попут каквог симбола.

Изражен сензибилитет уметника који личном перцепцијом пролази кроз наше емоције, а све са жељом да се досегне до Детелине са четири листа. Пролазећи кроз време пиктуралном мистиком сфуматовских маглина уметник нас у својим делима разоружава једноставношћу МУДРАЦА.

На изложби су поред моје маленкости говорили сценограф из Братиславе Јуреј Фабри и глумац Петар Краљ о пријатељству и дружењу са сликаром у Атељеу 212.

Мирјана Савић

УПРАВЉАЊЕ БИБЛИОТЕКАРИМА

Може се рећи да је аутор успешно остварио своју намеру уколико је приручник који је написао, на основу сврсисходности постао у некој делатности или сфери живота - употребљив. То би била првостепена сврха једног приручника. Другостепена произилази из прве. Наиме, корисност саветодавне литературе се огледа у њеној дубокој, суштинској укорењености у тему, струку. Колико су аутори поменути књиге добри познаваоци библиотекарства, па тиме и библиотеке као организма, види се у мноштву разнородних примера из библиотечке свакодневнице. То свакодневље, као и свако радно окружење, обилује низом механичких процедура, норми и стручних задатака. У библиотеци је свакодневица неубичајено дуготрајан појам, такорећи непролазан. Библиотечки посао се не окончава. То нису пројекти (реч је о стриктно стручним библиотекарским пословима) које започињемо и уз мало или више труда и напора приводимо крају. Специјално искушење библиотечког звања је бесконачност посла. Њему нема краја. Књиге улазе у фонд без икаквог прекида и ланац њихове обраде не престаје. Вековима. Уопште проток времена и време као физички феномен су у библиотеци видљиви, као ретко где, у два вида - бесконачном и у савременом. То што оба апсолутно истовремено обитавају, прожимају библиотекар и библиотеке па и читаоце и кориснике је доиста феномен вредан пажње. У њему се огледа библиотекарски и библиотечки континуум - трајање уопште, цивилизацијско, друштвено, културно, као и савремено хипер-убрзање које троши, осипа и труни то исто време до мере инстант праха. Ово прво је вазда особено библи-

отеци, науци, умном раду, мишљењу, интелектуалности. Оно друго је наше доба. Савремена библиотека их мора помирити тако да остане тиха и своја, а опет, атрактивна, исплатива и општа.

Наше доба је увело у библиотеку дух нашег времена и начина живота. Библиотекари долазе на посао сваки дан из живота, не из књига. Они су људи, стварни и обични (мада не сасвим). Са собом доводе свакога дана на своја радна места све оно што модерно друштво даје и одузима човеку. Библиотекари нису воштане фигуре. Библиотеке нису старовремски музеји. Како се књиге одавно не везују ланцима, тако се ни људска индивидуалност, хтења, мисли, амбиције, страхови, надања и несреће одавно не могу (законски) искоришћавати као полигон самовољних, охолних и сурових руководиоца. Звучи помало драматично, али и јесте. Библиотекари су људи образовани, иоле просвећени институционалним системом образовања, људи (данас!) посвећени књизи и коначно, људи ововременског менталитета, мишљења и духа.

Као такве може их на послу испунити и усрећити или мотивисати однос у оном смислу и мери коју норме модерне психологије, комуникологије и менаџмента прописују као достојне савременог човека. Коначно, ова медитативна дигресија о практичности приказаног приручника је потакнута убеђењем да ће у књизи представљена мера односа постати нормативна мера, те да ће библиотекар тим истим „стандардом“ бити свуда, прихваћени у друштво чији идентитет и памћење тако дуго и помно чувају. Они баштине за све друге, ред је кажу аутори да их ти исти други прихвате као себи равне-тј. савременике.

Александра Кекић Ђокић

ИЗЛОГ НОВИХ КЊИГА

1

ПАТЕРСОН, Чарлс: **Вечна Треблинка**; превела с енглеског: Катица Спасић, – Београд: Добар наслов, – 2007. – 261 стр.

Филозоф Чарлс Патерсон своју провокативну историјско-социолошко-филозофску студију *Вечна Треблинка* посветио је јеврејском приповедачу и романијеру нобеловцу Исаку Башевису Сингеру. Сам

назив узет је из Сингерове збирке прича *Писац њисама* у којој поменути прозаиста, који је искључиво писао на јидишу, истиче: „У свом односу према животињама сви људи су нацисти, животињама је то вечна Треблинка“. У својој најновијој књизи Чарлс Патерсон читаоцима на приступачан начин предочава везу између настанка масовног узгоја животиња, доцнијих кланица, експериментисања над животињама у истраживачке сврхе, и логора смрти насталих за време владавине Адолфа Хитлера. Том приликом писац износи смелу тезу да је пут од кланица до логора смрти попут Аушвица и Маутхаузена у идејном смислу потекао из Сједињених Америчких Држава. По пишевом мишљењу, идеја индустријског узгоја животиња, клања и прераде по бројним америчким кланицама, послужила је индустријалцу Хенрију Форду, у организовању индустријске производње аутомобила којом је обележио двадесети век. Из ове књиге сазнаћемо да је Хенри Форд први у Америци штампао *Прошколок Сионских мудраца*. Поменута књига продата је у више од пола милиона примерака, а чињеница је да је у Немачкој тридесетих година прошлог века наишла на плодно тло. У првом делу *Вечне Треблинке* Патерсон на веристички начин описује сцене из америчких кланица, да би у другом делу књиге проговорио о судбинама људи који су преживели немачке логоре смрти. Наиме, после Другог светског рата велики број преживелих логораша развио је већи степен саосећања за патње не само других људских бића, већ и животиња.

2

ЂОРЂЕВИЋ, Андреја: **Летопис Борске парохије и цркве**; (са фототипским издањем ориги-

УДК: 0 – општа група, 1 – филозофија, психологија, 2 – религија, теологија, 3 – друштвене науке, 5 – математика, природне науке, 6 – примењене науке, медицина, техника, 7 – уметност, спорт, разонода, 8 – лингвистика, књижевност, 9 – географија, биографија, историја

налнога рукописа), приредио Слободан Љ. Јовановић – Бор: Општина; Народна библиотека, 2007. – 143 стр.

Андреја Ђорђевић (1893–1982), школован у Цариградској патријаршији, на Принчевским острвима, на Халки, секретар манастира Хиландара, библиотекар при Богословији у Београду, зналац шест светских и два класична језика, путник и ходочасник до Свете земље и Свете горе, пароховао је у чаршији при Борском руднику од 1922. до 1939. године. За време боравка у Бору писао је нетипичан црквени летопис који је од стране проучавалаца задобио статус кључног културно-историјског документа за историју града између два светска рата (рудник држи Француско друштво, многи странци долазе у Бор, раслојава се становништво и друштвена хијерархија постаје сложенија, бива прва еколошка буна, појављује се први биоскоп, уочава се патологија друштвеног живота и др. – ово су само неки од чинилаца и догађаја тадашњег живота у борској чаршији којима је сведок и судео био Андреја Ђорђевић).

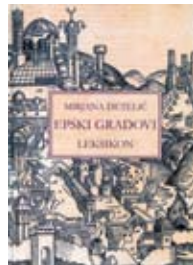

Писан у посебном ученошвештеничком стилу, овај текст даје слику живота у борској средини у времену у којем се прожимају разнолики друштвени, културни и економски феномени. Ауторове опсервације, на границама које спајају црквену димензију и ону световну, прожете непатвореним морализмом, достижу анегдотску документарност и текстуалну целовитост, дајући ниску личности и догађаја. Последњи записи Андреје Ђорђевића настављени су у књизи записима његовог настављача и наследника проте Милорада Стојановића – сентименталним и дирљивим описима растанка доброг пароха са људима и верницима из чаршије окончало се благородно присуство Андреје Ђорђевића у Бору, и он је оишао на нову службу. Уз транскрибовани текст у књизи је одштампан и сам рукопис летописа, а придодат је и прикладан фото-документациони материјал.

3

ДЕТЕЛИЋ, Мирјана: **Епски градови – лексикон**. – Београд: Балканолошки институт САНУ, 2007. – 687 страна, 24 см, илустровано, CD-Rom „Градови у хришћанској и муслиманској усменој епизи“

Лексикон епских градова је први у својој врсти у српској науци и као такав представља капитално дело које попуњава празнине у проучавању усмене књижевности, али и историје језика, ономастике, етнолингвистике. У уводу научница истиче како избор епске поезије није случајан, јер се за разлику од усмене лирике, приповетки, бајки, једино у овом усменом жанру град у времену и простору дефинисао као одређено људско насеље. Грађу за израду *Лексикона* ауторка је преузела из десетерачких збирки објављених од половине 19. века до краја прве деценије 20. века, са изузетком *Ерлангенској рукописи*, који је сакупио Герхард Геземан у 18. веку. Реч је о делима Вука С. Караџића, приређеним књигама у издању САНУ, Матице хрватске, народним песмама босанских муслимана које је сакупио Коста Херман (1888–1889, друго издање 1933). Укупно, узето је 8 збирки у 22 тома са 1357 епских песама. Чланци о градовима поређани су по абecedном реду и њих је 849, а корпус песама у којима се они помињу настао је на простору који данас покривају четири државе: Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Србија. Многи од градова имају више имена, те иза њиховог навођења и етимолошког порекла имена (словенско, мађарско, италијанско, турско, итд.) следе стихови/примери песама у којима се помињу, а иза тога, стручни ауторски чланак о историји места (нпр. кад је реч о Београду: Бијоград, Билиград, Биоград, Стојни Бијели, Singidunum, Alba Bulgarica, Alba Graeca, Tuna Belgradi, примери из епских песама: „Оде право стојну Београду“, Вук II, 42:90, или „Другу пише граду Београду“, Ерланг. рукопис,

59:47, и низ других, следи чланак са основним историјско-географским подацима и списак литературе). Узорно научно дело можда може смањити, ако не и спречити, бар код научника у региону, злоупотребу митских и епских слојева усмене традиције у којој су на српском/хрватском језику помињани чак и један Лондон, Багдад, Јегра (град у Мађарској), Петроград, Букурешт, Енглеска („А шаље је граду Инглитару“, СМ, 106:175), река Волга, Малта, Египат (Мисир) и многи други.

КАНФОРА, Лучано: **Демократија**. – Београд: СЛЮ, Библиотека Агора, 2007. – 392 стр. Превод са италијанског Нела Бритвић

У књизи *Демократија* Лучана Канфора разматра се настанак појма демократија и његово значење кроз историју. Значење саме речи демократија мењало се с временом у зависности од система и друштвених уређења у којима се помиње па све до садашњег тренутка и времена двадесетог и двадесет првог века. Не само да се анализира појам демократија већ се анализирају и друштва, односи већине и мањине, олигархије и демократије. У првом делу анализира се грчка демократија, Атина и Спарта, Аристотел и Платон, војсковође и законодавци и на крају цитат: „Непријатељи демократије поштују закон не док постоји мир и, да тако кажемо, принуђени су да их не крше; али када дође до рата, лако налазе свакакав изговор да застрашују грађане тврдећи да је *немогуће саачијити град без проширивања законских граница*.“ У књизи се даље анализирају недостаци устава разних земаља од Енглеске револуције до првог америчког устава. Анализа стварања устава сада светских велесила и њихови напори најбоље се могу дочарати цитатима: Енглеска – по вољи народа народ је изван праведне власти; Америка – Устав из 1787. у своја начела укључује и конзервативни Закон против робова бегунаца; Француска – Радећи на Уставу француског народа нисмо ни обратили пажњу на несрећнике друге коже. Даље се анализирају демократије у друштвима деветнаестог и двадесетог века. Од либерализма до општег права гласа. Добра револу-

→ ција, и анализа друштва и демократија, све до данашњих велесила, завршава се једним питањем: да ли је то био историјски роман?

5

АРНОЛД, Ник: **Пакосна природа**. – Београд: Народна књига – Алфа, превод Зоран Вујновић, 2007. – 163 стр.

Ник Арнолд је у својој едицији „Ужаси науке“, поред књига *Смртоносни болести*, *Крв, кости и комади* и *Набујали мозгови*

уврстио још једну нову књигу *Пакосна природа*. Замишљено као наука са сочним појединостима, дело је намењено најмлађој читалачкој публици, али и оним мало старијим читаоцима жељних нових, другачијих сазнања. *Пакосна природа* наводи вас да увек тражите још јер ту откривате која животиња је најглупља на свету, зашто лешинари имају ћелаве главе, која врста жабе живи у клозетској шољи, како вампири сисају крв. Они који мисле да могу да сваре ону болесну страну науке, настављају са интересовањем да прелазе странице књиге које их воде управо у свет животиња. Ту се они хватају у коштац са врло злим створењима, слушају тајне радозналих природословаца и уче како треба да поступају са горилом. Уз помоћ застрашујућих података, изненађујућих питалица, школских тестова и шаљивих илустрација *Пакосна природа* нуди обиље нових спознаја. Књига је рађена у црно-белој техници, илустрована занимљивим и веселим цртежима Тони де Солса.

7

АЛЕКСАНДЕР, Д. Викторија: **Социологија уметности**. – Београд: СЛЮ, Библиотека Агора, 2007. – 479 стр. Превод са енглеског Јелена Косовац

Одавно су неке научне области, или саме науке у нашој култури сирочад, тако да свака објављена књига – које се могу избројати на прсте – радује читаоце и наравно људе који се

тиме баве. У предговору књиге пише да је она намењена студентима, постдипломцима и колегама научницима, мада таква истраживања добро дођу и широј читалачкој публици. Анализа Александра Викторије позива се на научне методе значајних социолога културе. Пре свега се разматра однос између друштва и високих уметности (литература, позориште, филм), а затим утицај масовне културе на друштво тј. утицај популарних уметности (холивудски филмови, популарна музика, тривијална књижевност, рекламе). Анализа се односи на капиталистичко друштво, пре свега Америке а затим и Енглеске, мада би таква анализа могла бити спроведена широм света. Сама студија истражује рецепцију популарне културе и њен утицај на друштво.

ДИНИЋ, Владан: **Фишер – краљ шаха**. – Београд, Компанија Новости. – 2008. – 206 стр.

У новопокренутој едицији „Седма сила“ издавачког предузећа „Компанија Новости“ објављена је књига шахисте и новинара

Владана Динића *Фишер - Краљ шаха*. Ова књига о једном од највећих светских шаховских шампиона, и човеку који је својевремено попут књижевника Патрика Бесона и Петера Хандкеа стао на страну Србије у њеним најтежим годинама, представља значајан историјски документ. Динићева аутентична, истовремено и провокативна прича говори о 374 дана које је легендарни, недавно преминули, шахиста Џејмс Роберт Боби Фишер провео на овдашњим просторима, свестан да ће му после тога, због кршења ембарга, родна Америка затворити врата и под претњом хапшења осудити на живот у изгнанству. У својој књизи Владан Динић, који је за мото сопственог књижевног првенца узео речи које је непосредно пред смрт изговорио Боби Фишер „ништа не лечи бол, као људски додир“, ексклузивно нам открива на који је начин контроверзни власник „Југоскандика“ Јездимир Васиљевић успео да убеди Фишера да прекине две деценије дугу изолацију и 1992. године дође у Београд. Динићева књига доноси и избор пресудних шаховских партија Бобија Фишера, човека који је прекинуо вишедеценијску доминацију руске шаховске школе.

СУКИЈАСОВИЋ, Миодраг, ВУЛЕВИЋ, Ненад, РУЖИЋ, Чаславић, Ивана, ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Немања: **Кукушка**. – Београд: Book & Marso, 2007. – 187 стр.

Пред читаоцима је заиста несвакидашње оригинално замишљена и изведена књига коју је потписао четворо аутора. На размеђи шале и збиље књига има доследно спроведену формууџбеника. Аутори су пошто *кукушка* (на руском кукавица) још није призната као научна дисциплина, „уџбеник“ нудили незваничним образовним институцијама: факултету за старе особе, катедри за феминистичке студије (ректорка или ректорка није хтела ни да погледа књигу схвативши да је од четворо аутора само једна жена), институту за алтернативну медицину. Неко може сва поглавља и подцелине (*Права кукушка* – формула кукушке, геометријска формула кукушке, кукушка пре кукушке, итд, *Само за студените* – појам, анализа, поделе, врсте и облици, значај, циљ кукушке, лажна кукушка, анти кукушка, итд.) читати као урнебесну пародију научних текстова. Аутори користе цртеже, математичке формуле, геометријске постулате, све у циљу објашњења једне игре која се игра у мраку неке повеће затворене просторије у којој на играча означеног грчким алфа у тренутку кад се из неког угла (повинимо у мрклом мраку) огласи са ку-ку пуца из ватреног оружја и до десетак играча означених као омеге. Ако је алфа прво слово а омега последње, у једној колико толико наративној причи један наставник из Врњачке Бање доказује како у тој игри у првог/најпаметнијег пуцају последњи/најгори, („одувек су, и још дуго ће, храбри глупаци малтретирати паметне кукавице“, изјавио наставник Милинко Ђирковић на седници наставничког већа у вези туче два ученика), док професор за игре на срећу *кукушка* сматра врстом коцкарске игре у којој су обесмишљени и улог (мртав играч алфа) и добитак (шта добијају тиме играчи омеге). Ванстардна, духовита књига, не можемо је тек тако сврстати у прозу, али вреднија читања уместо лоших романа.

8

АДАМОВИЋ, Ратко: **Скакач**. – Београд: Народна књига, 2007. – 220 стр.

Ратко Адамовић је почев од књиге прича *Жуџа њодморница* (1971) објавио још две књиге прича (*Сви умиру*, 1979) и *Караван Сарај* (новеле из 1993), 10 романа (за роман *Бесмртни Калеб*, 1997, добио је награду „Исидора Секулић“, а за *Кантиарион* из 1998, награду „Бранко Ћопић“), као и књигу есеја *У врштовима духа* (2002). Најновији роман овог аутора својим симболичко-фантастичним оквиром/проседеом у вези је са једним од токова Адамовићевог романијерског „писма“ примењиваног у романима *Свети хрсти* (1990, 1992), *Тумачи илине* (2002), *Академији ноћи* (2003). Може се рећи да је аутор представник српске епске фантастике. Главни лик новог Адамовићевог романа „долази“ у наш свет из „бескрајног Архипелага“ чија је једна од особина да 70, 80, 90 земаљских година представља тек

једнократни трептај који се уопште не региструје. Још један моменат из тог света важан је за разумевање главног лика књиге Ивана Неверног. Реч је у надмоћности колико у интелигенцији, толико у знању над људским знањем. Аутор од почетка конципира главног лика као бунтовника против правила. Такав је у Архипелагу, такав бива и по доласку на земљу. Бунтовништво, критика људских поступака развија се кроз низ монолошких пасажа којима Неверни просто засипа своју околину. Једноставно, писац доследно гради лик чије идеје, мисли и предлози шокирају најближу околину, „додељене“ родитеље (по програму унапред донетом у Архипелагу), директора болнице и низ епизодних ликова. Једна од његових особина је и моћ предвиђања будућности. Она је егзактна, показује је више пута, док људима из дијахроне и синхроне перспективе гледано, ту моћ одриче. Од првих страница одређен као „ванземаљац“ по својим моћима, главни лик пресудно обликује фантастичну раван романа, док „обичан свет“ (родитељи, лекари, пацијенти) дају његов други, реалистички план. На тој опозицији реално-фантастично остварени су и фабула и вишезначност романа *Скакач*.

АНДРИЋ, Радомир: **Ка другости**. – Младеновац: Шумадијске метаfore: Библиотека „Деспот Стефан Лазаревић“; Београд: Библиотека града Београда: Радинг, 2007. – 97 стр.

Радомир Андрић, аутор преко тридесет песничких књига, есејиста, прозаиста и књижевни критичар, добитник више важних књижевних награда, представља се читалачкој публици новом песничком збирком. *Ка другости* је збирка саздана од четири мини поеме: *Нема очекиване светлости*, *Ка другости*, *Мали олед од нейролазног донкихотизму* и *На хирушком столу*. Да другост постоји, видљиво је и на формалном плану збирке. Стихови песама су различитих дужина, потом, поеме су различитих дужина. Поеме се на тематској равни шире у четири правца и граде својеврстан лирски крст. Сам појам другости је у новом Андрићевом певању својеврсна лирска категорија. Другост је, како бисмо рекли, оно што нас очекује сходно људској пропадљивости и крхкости; нешто у основи непојамно, психолошки удаљено, а судбински и временски блиско, као наличје, друга страна свеколиког живота. Другост је, опет, и нека врста неизбежног отуђења и обесмишљења у односу на све што јесмо или би желели да будемо. Та Андрићева лирска другост маестрално је реализована у овој збирци која већ својим насловом упућује на то куда је ова поезија наумила да крене.

БАСАНИ, Ђорђо: **Врт Финци-Континијевих**, превела с италијанског: Ана Србиновић, – Београд: Паидеа. – 2007. – 211 стр.

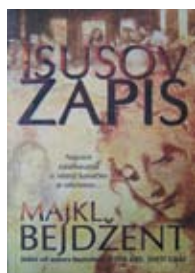
Песник, есејиста, романиста, професор Историје позоришта на Академији драмских уметности у Риму, Ђорђо Басани рођен је у Болоњи. Детињство и младост провео је у Ферари, која постаје срж и истовремено оквир читавог његовог уметничког опуса. Његово обимно прозно дело *Роман о Ферари*, које је писао пуних четрдесет година (од 1938. до 1978), састоји се од шест књига од којих је најпознатији роман *Врт*

Финци-Континијевих који се други пут појављује на нашем књижевном тржишту. Први пут ову прозу објавио је БИГЗ у црној едицији филмованих романа. Иначе, по овом роману чувени италијански редитељ Виторио де Сика 1971. године снимио је истоимени филм! Врт Финци-Континијевих је изоловано и чудесно место у којем се у доба непосредно пред Други светски рат окупља група младића и девојака из богатих ферарских јеврејских породица који су због озлоглашених закона о раси онемогућени да посећују библиотеке, спортске клубове и остала места друштвеног живота у Ферари. На тај начин Врт, заштићен својим високим и масивним ферарским бемима од сурове реалности Мусолинијевог фашизма, постаје изоловано и магично уточиште у којем се у једном времену уз дуготрајне шетње, партије тениса, разговоре о политици и књижевности рађа љубав наратора, иначе главног јунака ове прозе, према фаталној, каприциозној, образованој и духовитој Микол Финци-Контини. Поменута љубав попут многих романтичних младалачких љубави, представља персонификацију чаробног дела наше прошлости који највише волимо и од којег управо стога највише осећамо потребу да се ослободимо како би када одрастемо наставили да живимо и будемо оно што уистину јесмо.

БЕЈЦЕНТ, Мајкл: **Исусов запис**; превео с енглеског: Мирослав Башић Палковић, – Београд: Алнари – Едитор, 2007. – 323 стр.

Пре двадесет и пет година публициста Мајкл Бејцент и његове колеге по перу Ричард Ли и Хенри Ли Линколн, запањили су светску јавност контроверзном тезом да су Исус Христ и Марија Магдалена били у браку, и да су основали свету крвну лозу. Додуше и пре поменутог трија многи књижевници и новинари износили су поменуте тезе. Овом приликом поменућемо само романе *Човек који није умро* Д. Х. Лоренса, *Последње Христово искушење* Никоса Казанцакиса и данас заборављену књигу *Завера уочи Пасхе* Хјуа Шонфилда. Међутим, књиге *Свети крв*, *Свети ирал* и *Месијанско завештање* много пре појаве романа Дена Брауна *Да Винчијев код* продате су у милионским тиражима и тако постале својеврстан феномен у свету издаваштва. Чињеница је да не постоји

личност о којој се више писало, говорило или размишљало од Исуса Христа. Међутим поготово у другој половини двадесетог века постало је модерно негирати Исусову божанску природу и веродостојност комплетног Новог Завета, чији су молитвени записи постали камен темељац хришћанске вере. Бејцентова публицистичка истраживања, која се крећу од призора са распећа Христовог из цркве у Рен ле Шатоу у јужној Француској, преко капеле бога Озириса која се налази у Египту, па све до јерусалимског слива из исушеног речног корита изнад рушевина Кумрана, вештим повезивањем митологије, историје, религије и науке, као и уклапањем Исусове фигуре која је заједничка хришћанству, јудаизму и Курану, чине да се најновија књига Мајкла Бејцента *Исусов Запис* ишчитава у једном даху.

БРАТИЋ, Илија: **Свет господина Годоа**. – Београд: Књижевно друштво *Свети Сава*, 2007. – 85 стр, илустрације Вид Вукасовић

Илија Братић (рођен 1930. у Осијеку, доктор математичких наука) почев од 1992. до 2005. објавио је осам књига поезије. Већ сам наслов нове књиге интригира. Познато нам је да је Семјуел Бекет својој трагичној фарси *Чекајући Годоа*, према мишљењу многих тумача мислио на самог Бога кад је рекао Годо. На енглеском Бог се каже Gad, а Бекетови јунаци чекају у недоглед Годоа, који би требало да реши све њихове проблеме. У збирци господин Годо је alter ego самог песника. Песник нам у овој књизи даје делимичан опис живота господина Годоа, тј. самог Бога, како га аутор промишља. Он види Бога и као песника, али и као створитеља („Од којих слова гради речи/од којих мисли измишља живот“, из песме *Мислионица јосјодина Годоа*), основу свих ствари, и дана и ноћи, и неба и звезда, галаксија и времена. То се оцртава и у песми *Господин Годо брани реч*, „и беше реч, сви то знамо, а песници као и сам Бог баратају речима. Нова књига песама уланчана око основног мотива који се варира из разних углова представља успешан спој космолошке и персоналне поезије.

ДРАГИЋЕВИЋ, Радиша: **Књига о нама**. – Крагујевац: Кораци, 2007. – 174 стр.

Трећи по реду роман Радише Драгићевића (*Преко неба*, 1993 и *Само*

ишња, 1998) реализован је у два пасуса. Први, двозначан, који гласи: „Седим и пишем књигу“, и други, који се протеже на преко 170 страница текста, вишезначан, који је његово разрешење и његов садржај, доносе у свом саодмеравању дугим, сливеним исказима опточену причу о смислу живљења и писања, који нису исто, али који не могу да буди ни нешто различито, нити неуклопиво. Коначно, писање можда нуди један крхки доказ да је оно друго њему надређено у исти мах њему и подређено, јер наратор покушава да га осмисли, оживи и претвори у краткотрајну вечност тако што га претвара у речима осликану и доживљену успомену бића. Свет који је описан у меандрима текста састоји се од, једним дахом остварене, исповести у првом лицу која приказује напор да се у међупростору који настаје у променама и сталном вибрирању судбине пронађе онај смислени код који ће ту исту судбину свести на једну регулисану и схватљиву причу: потрагу за домом, који се налази у простору и времену, људима, трајањима, између меланхоличних животних сцена и смрти. Непретенциозни захват овог романа елементарним појавностима као што су породица, завичај и животне мене, скреће пажњу на, ако би се тако могло рећи, онтолошку искреност која подједнако бива упућена и ка животу и ка писању. Дух завичаја и лик мајке, као симбола свеprisутног извора осећања присутности и угнеждености у смисао људског постојања, шири се двосмерно у времену, ка знаковљу да је смисао дотакнут чувањем прошлости, и ка скептичној нади да се закон људскости и бивања неће завршити са земним крахом пролазног приповедачевог трајања. Ова је нескривена порука одаслата на крају романа ка сину (потомцима), који зна како да из трошног електронског записа, из његовог могућег непостојања, извуче речи којима се пише књига, али наравно и ка читаоцу, који постаје носилац извесног значењског зрачења и животне поуке који покушавају да се пробију из зебре Драгићевићевог текста. Роман је објављен као прва књига у оквирима библиотеке „Зарија“, која носи име по Зарији Вукићевићу, приповедачу из Шумадије.

ДУДАШ, Ана: **Љубав на први додир**. – Рума: Српска књига. – 2007.

Тајни духовни савез списатељице и малишана откривен је у песмама

и причама апотеозе љубави. Текст је одевен у такво рухо да се плод неухватљиве душевне творевине оваплотио и може се додирнути. Тактилност и суптилности свитаца детињства Ана Дудаш је вешто остварила речима причајући о животињама, деци и њиховим до-годовштинама и од маленкости је изградила храм најузвишенијег осећања, а то је и најбитније за живот детета. Вођена женском топлином и поверљивошћу, не либећи се ни дидактичности, списатељка је успела да изгради особени стил и благодарност књижевности за најмлађе.

ЂОРЂЕВИЋ, Саша Александар: Бомбе из вртића. – Београд: Добар наслов. – 2007. – 215 стр.

Писац књиге *Бомбе из вртића*, Александар Саша Ђорђевић је васпитач у вртићу „Дуга“ на Звездари, и незванично је од колегиноца и колега из струке проглашен васпитачем за двадесет и први век. Широј јавности

поставио је познат као оснивач позоришта за децу „Театар без зидова“ и реализатор путописног телевизијског серијала за одрасле и децу „Сашине авантуре“. Књига *Бомбе из вртића* чији је поднаслов „дечје причоразмишљање о земљи које више нема“, настала је из потребе васпитача и педагога Саше Ђорђевића да сачува дечији непатворени доживљај распада земље, економске кризе и међунационалне мржње. Саша Ђорђевић сопствену намеру да читаоцима дарује ову књигу описује на сликовит начин: „Хтели су да причамо и о будућности, њиховој будућности: ми ћемо сада да ти казујемо о будућности а ти слушај, снимај и записуј“. Њихов васпитач је са пажњом то учинио и тако су настале *Бомбе из вртића*, као подсетник на једно сравично време, за које се каже: „било, не повратило се“. Дечије изјаве, казивања и коментари настали у једно екстремно, трауматично доба распада државе, санкција, суноврата морала, материјалне и духовне беде, бомбардовања, драгоцен су као документ и као аутентичан израз. Деца из књиге своја казивања читаоцима препоручују на следећи начин: „Оно што ћете у књизи прочитати и видети, то смо ми смислили, а онда се то измућкало у нашој глави, па изашло из ње“. Зато се ови искрени, минималистички и потресни записи могу ишчитавати не само као литерарно штиво, већ и користити као драгоцен грађа

за психолошке, социолошке и историјске анализе.

ЂУРЂЕВ, Поп Душан: Аматери од звери. – Пирот, Нови Сад: Пиком. – 2007.

У извођењу Душана Поп Ђурђева наћи ћете невероватан спој традиционалног и савременог певања за децу. Амањерска сликовница опремљена је тврђим корицама и довитљивим техничким решењима дуплих слика. Захвалност за богатство дугује не само илустратору Зорану Кесер – Петровићу, него и двострукој текстуалној концепцији Ђурђева. Испод сваке песме о зверима и зверчицама налази се и анегдотски запис карактеристичан за одређену врсту животиња. Тако, сем уживања у римованим стиховима пуним игре, весеља и покојом животном лекцијом, налазимо духовито едукативно штиво и за љубитеље прозе. Поета Душан здружено се поиграо талентом и вештином делећи смејукање са читаоцима аматерима.

ЂУРОВИЋ, Иван: Поема о љубави. – Београд: Ушће: С. Јабарина, 2007. – 127 стр.

Након више објављених збирки поезије као што су: *Тражећи љубав* (1998), *Пад Вавилона* (2002), *У наручју раја* (2004), *На ријеци животи* (2005), Иван Ђуровић представља се читалачкој публици новом књигом. Његова *Поема о љубави* читав је мали еп о слојеној и противуречној природи човека данас. Поема је испевана у најбољој традицији народне и Његошеве поетике, његошевском строфом са свим особеностима које она носи. Све време у поеми преовладава тема љубави која је, у ствари, она вертикала која прожима и окупља све друге теме о којима песник пева. Аутор пева о много тема. Најпре су то противуречне страсти које прожимају човеково биће на размеђи између Бога и адских предела. Ђуровић све време прати ову човекову расцепљеност, посматрајући је кроз призму љубави, а то је, најпре, љубавпремадуховнојбожанскојдимензији човековог постојања, између хулитељних поступака и искрене молитве Богу као звезди водилји у беспућу овоземаљског живота. Песник стоји на страни доброте и божанске лепоте у човековом бићу без обзира што указује и на посрнућа и падове, на странпутице којима

човек у свом земаљском животу ходи. Тајугао певањапредставља константу у Ђуровићевој поезици која је заснована на антрополошким темељима православног света где све што је добро „од Бога иде“. *Поема о љубави* на извешан начин је филозофско дело преточено у стих. Књига је вредна сваког поштовања јер је у њој песник у пуној мери успео да споји традиционално и древно са данашњим и вечном у коме је сваки појединац увек на искушењу, али и у могућности да изабере своју судбину. Архетипске етичке вредности у овој поезији долазе до пуног израза и остају константа и у данашњем времену.

ЕЛЕЗОВИЋ, Слободан: Памет и завет – анегдоте. – Нови сад: Будућност. – 2008.

„В(рб)ашарије“, поднаслов књиге анегдота спојили су „равничарски Олимп“ и његове горштак са изворним поднебљем катуњана. Надговарање, заговарање, доскочице и поскочице, шаланке, једном речју, објединио је Елезовић у три књиге. Потоња у низу, коју наводимо, садржи 386 књижевно-стварносних догодовштина. Попут споменара дело обједињује духовне и интелектуалне игарије обично необичних ликова из живота писатеља. Књижевна сцена, такође, није заобиђена. Густав Крклец, Мирослав Антић, Сретен Асановић, Душко Трифуновић, Перо Зубац, Вито Николић, Јанко Брајковић, браћа Шоћ, Душан Говедарица, Радован Бећировић.... Бари Милошевић, Станко Симићевић, Драган Радловић, Борис Хорват прошпарцирали су у овој свесци паметара и заветара. Хумор се одувек радо и из нужде неговао у нас. Читајте књигу „народног блага“ у спомен предака и у здравље потомака. Не заборавите да нас је шала одржала, те како вели аутор: „Шалимо се сваки дан за лаку ноћ и миран сан!“

ЗУБАЦ, Милош, ВУКАНО-ВИЋ, Данило: Дуали – цртежи и прозаиде. – Нови сад: Футура. – 2007.

Духовито удружена два аутора у дуале ефектно су се подсмехнули романтичарском поетизовању и поигралидвострукимсислом значења лоше литературе. Спојили су реч и слику. Зубац је прозаиде о добром човеку писао 2006. у атељеу Данила Вуксановића. Инспирисали су један другог и створили различите језичке форме са истим циљем. Ситна књига крупног садржаја нуди сагу о Добром човеку који је узрастао до Ничеовог натчовека. „Доброг човека“ красе краљевска

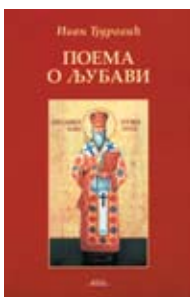
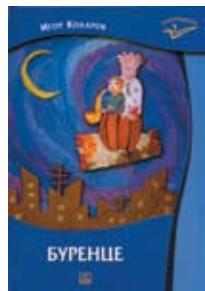
осећања и речник сиромаша. Дајући манифестне исказе испред се прича о уметнику и стварању уопште. Приказ истог, а различитог исписао је и Вуксановић записујући дуалитет људски и стваралачки. Двојност која разједињује и уједињује ствараоца са чином исијавања унутрашњости. Тек овако уједињени аутори успели су да допуне тренутке између спокоја и неспокоја.

КОЛАРОВ, Игор: Буренце. – Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 72 стр.

Након књиге песама *Милица у врши*, романа *Аи и Ема* (по којем је редитељ Милутин Петровић снимио истоименифилм), *Дванаесто море* и *Кућа хиљаду маски*, као и две књиге прича *Приче о скоро свему* и *Фиона и друге мистерије*, еминентни београдски писац Игор Коларов најмлађој читалачкој публици представио се још једном новом књигом. У књизи *Буренце* кроз низ *Луцкастих йрича* (како стоји у поднаслову књиге) један од најзначајнијих и најинвентивнијих савремених писаца за младе своје читаоце увлачи у чудесан и ефектан свет маште. Допуњене маштовитим илустрацијама Смиљке Јовановић, мини-прозе Игора Коларова враћају нас у детињство и у наше сећање оживљавају давно заборављене слике из најлепшег периода у нашим животима. Кроз 28 прича млади београдски аутор читаоцима ће предочити не само необичне заплете већ и несвакидашње дијалоге, а све то писано језиком врло пријемчивим најмлађој читалачкој публици. Најмлађа и највернија читалачка публика несумњиво ће се забавити читајући *Буренце*, док ће они мало старији уз ову књигу бар на тренутак заборавити своје проблеме и обавезе и засигурно ће веома брзо пожелети да јој се врате.

КОЛАРОВ, Игор: Дванаестоморе: свет Кие Сибин. – Београд: Завод за уџбенике, илустрације Габријела Булатовић, 2007. – 128 стр.

Познат као писац књига за децу, Игор Коларов, представља се најмлађој читалачкој публици још једном књигом. *Дванаесто море* је бајка, али не она класична какву сви познајемо, већ бајка која у поднаслову носи „Свет Кие Сибин“. Млади читалац има задатак да стигне до тајанственог

Дванаестог мора. Где је Дванаесто море? Не знамо тачно, али држимо се Апијевог закона: „Ако се у било које време крене са било ког места у било ком правцу, сасвим је извесно да ће се стићи на неко друго било које место.“ То друго место увек може бити Дванаесто море. Бајка о девојчици Ки и Сибин иста је као и све друге бајке, само је потпуно другачија. Ки има баку, госпођу Фло, али та бака не личи на друге баке, не лежи у кревету и не чека унуку Ки да јој донесе колачиће и цвеће, већ јури по свету у потрази за јужним крајевима, својеглава је и непредвидива, и, што је најважније, смишља савршене заврзламе. Писац позива читаоца да крене са њим у авантуру, у вртоглаво путовање ка Дванаестом мору јер бајка је чудан створ, кад једном почне више се не завршава. Књига је илустрована у колору и носи специјалну препоруку Гордане Тимотијевић.

ЛАБУДОВИЋ, Горан, Шарло: Ако видиш. – Нови Сад: Будућност. – 2007.

Много награђивани песник Шарло опробао се и у есејима и драмама. Поезија му је, ипак, на првом месту. *Ако видиш* је четврта збирка песама овог аутора већ предложеног енглеским, француским, руским, украјинским, русинским говорним подручјима. *Ако видиш* пружа могућност увида у свет у коме пролеће цвета у јануару и љубав се не своди на речи „волим те“. Сабирајући бели и римовани стих исписује аутор, на често онеобичен начин, давно превиђене боје живота износећи егзистенцијалистичку запитаност. Не либећи се младалачког речника, огољеног, ускликнуо је „готово је, бре!“ и „мислим, оно, стварно ми је лоше!“ у „Циберској љубавној песми“. Наоко приземним стилем, млађахни поета је ударио шамар друштвеном неукусу и поетској традицији распеване егзалтираности којој понестаје места у реалности. Сваколиком транзицијом прећи ћемо путеве од Париза, Единбурга, Лисабона, Хаване до Београда. Књижевним обрtima налик игри „глава-писмо, писмо-глава“, обрће се колут од шансоне до икона светог Саве и светог Илије, до „снегова Вука Исаковича“. Комплетно прелазно поетско раздобље је већ одавно пред нама само ако умемо да видимо.

ЛАРСОН, Ерик: Ђаво у белом граду, превела с енглеског Љиљана Петровић. – Београд, Алнари – Едитор, 2007. – 318 стр.

У прози која на динамичан и упечатљив начин обједињује обиље

историјских чињеница, романсијер Ерик Ларсон у драматуршком смислу значајкиоживљава Чикаго с краја деветнаестог века, стапајући истините приче о двојици мушкараца који се и поред чињенице да су живели у истом граду, никада нису срели. Први јунак ове прозе је један од најпознатијих америчких архитеката Данијел Хадсон Бернам, идејни творац Светске чикашке изложбе из 1893. године посвећене Кристифору Колумбу, док је други интелигентни серијски убица др Х. Х. Холмс. Холмс је своје жртве вребао међу посетиоцима који су привучени чарима Светског сајма похрлили да у Чикагу направе успешну пословну каријеру. Пред читаоцима овог документаристичког романсијерског остварења промичу и ликови Томаса Алве Едисона, чувеног артисте Буфало Била, књижевника Теодора Драјзера и Марка Твена, детектива Френка Гејера и Николе Тесле. За ову историјску криминалистичку прозу засновану на истинитим догађајима Ерик Ларсон је добио Едгарову награду. А за мото прозе „Ђаво у белом граду“ која покушава да одговори на питање зашто неки људи сопствени животни век проведу у узвишеној борби да остваре немогуће, док други овоземаљско бивствовање користе да би продубили амбис патње и бола, Ларсон је узео изреке својих главних протагониста Данијела Харсона Бермана; „не куј ситне планове јер они не поседују магију која може узбуркати људску крв“, и претече америчког прототипа урбаног серијског убице Х. Х. Холмса који је написао: „Још од рођења носим нешто ђаволско у себи. Нисам успео да одолим том пориву, баш као што песник не успева да одоли сопственом креативном надахнућу“. Својом прозом Ерик Ларсон је читаоцима даровао чудесну сагу о граду Чикагу која се истовремено одликује драматичношћу историјског открића и напетостју врхунског романа.

ЛОРЕНС, Дарел: Дух места: писма и есеји о путовањима, приредио Алан Џ. Томас, изабрао и превео са енглеског Миодраг Марковић. – Београд: Б. Кукић, Чачак: Градац, 2007. – 212 стр.

Боравећи на Крфу, на Родосу, у Аргентини, у Египту, Француској, Југославији (у Београду, као британски дипломата у првим годинама после Другог светског рата), аутор *Александријској квартејши*, *Просје*

у својим писмима и бирано писаним „боравишним“ есејима, пуним боја, простора и стилских изванредности, даје свој поглед, поглед ока окупаног духом, на поднебља и људе њима обележене, на збивања, историју и време. Лелујаве мисли овог путника који држи перо у руци схватају срж путовања као „интуитивну науку“, рад на васпитању душе и оплемењивању осећања, „уосећавање“ са окружењем. То су само неки од елемената те необичне, можда и ретке науке, којима поједини духови загледи у себе, као и у благо прозирну дубину света, прихватају тромо богатство и шарену стварност око себе и пута којим се крећу. Мешајући литерарну егзотичност и повремену баналну опорост изазвану ходом животне судбине, Дарел је дао странице које у појединим својим тачкама бивају уцбенику усмерено одуховљеног путниковања. Као темељан свакако треба прочитати есеј *Предео и карактер*, треба уживати у *Ишчезлом међашу*, и уверити се персоналну ванредност која исијава из Дарелове *Забелешке о мом пријатељу Џону Госворџу*, 1962.

ЛОРЕНС, Дарел: Грчка острва – Лозница: Карпос. – 2007, превод са енглеског Соња Васиљевић, 335 стр.

У оквиру своје библиотеке „Панелинион“, издавачка кућа Карпос објављује *Средњовековни и савремени грчки језик* аутора Роберта Браунинга и *Три генерације грчких йисаца* Питера Бина у преводу Соње Васиљевић. Одличан познавалац не само енглеског, већ и грчког језика и културе, Соња Васиљевић после књиге Питера Бина преводи одабраним и рафинираним књижевним језиком и стилем путописе Лоренса Дарела. У путописном делу *Грчка острва* прослављени енглески писац *Александријској квартејши* Лоренс Дарел (1912–1990), изнова се враћа теми коју најбоље познаје и највише воли – Медитерану. За читалачку публику ово је право штиво за размишљање. Јасно је да то није обичан путопис. Наиме, ауторови путописи одишу светлостју, бојама, мирисима, историјом, историјом уметности, фауном и флором, врцавањем поднебља, порукама, филозофијом и на крају списатељским печатом аутора Лоренса Дарела. Ово је књига човека који је заљубљен у Грчку, али који

поред свог заноса има понекад и критички став о поднебљу где се затекао. У путописима је испреплетена прошлост, садашњост и будућност острва. *Грчка острва* су водич за грчку културу у вишемиленијумском трајању, исприповедан високим књижевним стилем. Књигу отвара Дарелов предговор (на крају потписан са Лоренс Дарел, Прованса, 1977.) у коме спомиње и пријатеље Кимона Фрајера, есејисту и преводиоца као и доктора Теодора Стефанидиса, али и књиге из библиотеке о Грчкој које су му биле од посебне помоћи. Путописе је посветио свом пријатељу, доктору Теодору Стефанидису. Лоренс Дарел је *Грчка острва* писао крајем шездесетих и средином седамдесетих година. Поред мале мапе Грчке у књизи, нажалост нема фото илустрација, али то не смета заљубљеницима у Грчку да се задрже на сваком поглављу анализирајући нове, добро описане детаље из путовања популарног енглеског писца. Дело ви књиге – редослед мањих путописа – по коме ћете „путовати“ су: Јонска острва, Јужна Егеида, Јужни Споради, Северни Споради, Северна Егеида, Киклади, Домаћа група и посебан део Биљке, животиње и светковине грчких острва. Лоренс Дарел у појединим деловима путописа упоређује ликове из савремене Грчке, случајне познанике из стварног живота са старогрчким митским ликовима. Такође, бави се и етимологијом, коренима грчких речи. Једном речју, ова књига ће вам пружити право путовање без пасоша кроз грчке пределе и то раме уз раме са Одисејем. Наиме, уплетени су и ликови из грчких епова на један ненаметљив и едукативан начин (заступљеност митологије) да би заинтересовали читаоца. Окидач за улазак у књигу је Дарелова реченица: у чему се Грчка разликује од Италије, Шпаније – само ће пружити одговор: „Светлост!“, „То фос“, на грчком. Успех Дареловог писања путописа лежи у умећу да својим пером на читаоца пренесе све мирисе Грчке као мирис маслина, цвећа и уза, али и чуло додира – додир руке и свадбене ношње са Крфа. Успех у читању ове књиге, у многоме, лежи у богатом и разумљивом преводу Соње Васиљевић. Уредници књиге су Владимир Бошковић и Дејан Аничић.

ЛУНДЕЛ, Улф: Време за љубав, превела са шведског Елеонора Дамјановић Лутхандер. – Бео-

→ град: Књижевно друштво *Свети Сава*, 2007. – 75 стр.

Већини чита- лаца познати су песници/ певачи као што су Боб Дилан, Цим Морисон, Леонард Коен, код нас Бора Ђорђевић, Ђорђе Балашевић или Бранимир Џони Штулић. Код Пољака је то био песник са гитаром Едвард Стахура, код Руса Булат Окуцава, а сада у преводу на српски добили смо избор из поезије шведског песника/музичара и романописца Улфа Лундела (1949, Стокхолм, објавио 3 књиге поезије, преко тридесет плоча и дискова са својим песмама и музиком, десет романа почев од 1976. до 2005, живи на селу на југу Шведске). Лунделове песме и поред веома широког мотивског распона тематски обједињују феномени савременог живота у индустријализованом друштву, а његова тачка погледа увек је из перспективе појединца, односно, помало меланхоличног („дошао сам до закључка/да пијем заправо/само из разлога што ме алкохол/чини поново дететом/које је нестало“, из песме *Пио сам*), често врло бунтовног савременог трубадура (*City/ти убијаш/и волиш/са- стављен си од/љубави и страха/и сна о срећи и лови/и нашег јадног глупавог веровања/како смо једни другима потребни*“, из песме *City*, такве су песме *Недеља у Њујорку*, *Новине*). Завршни део књиге чини 7 песама које се изводе уз музику.

МАТИЋ, Марина: **Одраз душе**. – Београд: Агенција *Машић*, 2007. – 75 стр, илустровао Владимир Павловић

Своју прву песничку књигу ауторка је поделила на четири циклуса. Носећа тема коју мотивски „разлаже“ и нијансира јесте љубав. Први *Тойла бесаница* и четврти *Снаја анђела* чине песме посвећене духовној и телесној љубави између жене и мушкарца. Ауторка пише слободним стихом користећи различита стилска средства (најчешће поређења и метафору: „Појави се у мени из таласа,/Носи ме на њему./Претвори ме у једно са тобом“, из песме „Талас“, „Дремежом кратким ме обуци/И опет ме до голе коже

развуци,/Као памук“, из песме „Кож“). Занимљив је други циклус у коме је учињен напор стапања хришћанске љубави и најинтимнијих осећањалирског субјекта („Пут хришћански“, „Крст“, „Час молитве“): „Видим свуда и у теби,/Господа нашега и љубав Његову“ (из песме „Пут хришћански“), или: „Једино Ти, Христе, Боже наш,/Сијаш кроз све нас/И повезујеш нас силном ти љубављу кроз векове./Дишеш из мене, храниш ме/И распећем Својим мој бол носиш/Васкрснућем живот ми дајеш“ (из песме „Крст“).

МИХАИЛОВИЋ, Мирослав Цера: **Довде ми је више**. – Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 124 стр.

Истакнути српски песник Мирослав Цера Михаиловић, добитник најпрестижнијих књижевних награда међу којима су *Печаш вароши сремско-карловачке*, *Раде Драинац*, *Косовки божур* и *Змајева награда*, најмлађој читалачкој публици представио се књигом поезије *Довде ми је више*. Након збирке песама за младе *Проблем бр. 1*, која је објављена далеке 1988, овај необичан песник поново се посвећује деци. Песме за мале а велике и велике а мале, како стоји у поднаслову књиге, обогаћене су инвентивним илустрацијама Игора Ђорђевића. Књига садржи 77 песама, које су распоређене у више оделитих целина: *Није нејо*, *Слабе џачке*, *Јавна џајна*, *Оно време*, *Сјомонар* и *Главобоља*. У чудесни свет поезије најмлађе уводи песма *Домаћи задашак*, да би потом свака наредна песма анимирала читаоце оживљавајући у свести слике из детињства. Пишући разумљивим језиком и дотичући се тема блиских најмлађима, Мирослав Михаиловић осврће се и на велика имена из света дечије књижевности, попут Антоана де Сент Егзиперија, Мирослава Антића, Душка Трифуновића, Душана Радовића, као и Љубовија Ршумовића. Павећи реминисценције на нека од најлепших дела из домена дечије литературе, песник успоставља бројне интертекстуалне везе и на тај начин обогаћује свет књиге.

МИТРОВИЋ, Немања: **Бајке с Венере**. – Београд: Граматик, Библиотека Александрија, 2007. – 160 стр.

Књига прича Немање Митровића *Бајке с Венере* почиње избором при-

ча из књиге *Душе и ствари* коју су Видици објавили 1988. године. Други циклус прича је *Рај под земљом*, затим *Кула од караша*, и на крају *Бајке с Венере*. Сама уводна прича *Предањес Месеца* и последња прича у књизи, *Бајке с Венере* као да одређују концепцију целе књиге. Оне омеђују свет Немањине прозе који је препознатљив од прве књиге *Сан раја*. Очуђавање света, језика и нарације, где се свет снова меша са стварношћу. Осим бајковитости на коју је читалац навикао у Немањиним књигама, сада се у кратким причама провлачи иронија, повремено саркастични закључци, а приче су ближе есеју и као да најављују другачију прозу Немање Митровића, култног писца са почетка осамдесетих. На крају, да напоменемо да је књига *Бајке с Венере* добила награду „Биљана Јовановић“.

МЛАДЕНОВИЋ, Слађана: **Војвошкиња од футура**. – Панчево: Мали Немо, 2006. – 141 стр.

У роману *Војвошкиња од футура*, аутор Слађана Младеновић отвара једну женску исповест потпуно искрено и топло додајући причи иронију на свет унутрашњи, али и онај који нас окружује. Ово је штиво без дијалога, писано у форми монодраме. У књизи *Војвошкиња од футура*, С. Младеновић успева да нам дочара свет посматрача, традиционалиста, магичног комшилук, али и својих најближих. Градећи ликове на један својствен начин, дакле не одступајући од врцавог језичког израза, успева да нам да психолошке профиле најближих, али и варошких ликов: бака Нате, распуштенице Гине и других. Ауторка се користи и народним изрекама, поштапалицама, хумористичким опаскама, жаргоном, али своју причу износи и лирским, надахнутим језиком. У другом делу овог исповедног романа, Слађана Младеновић се обраћа читалачкој публици: односи се према стваралачком чину и са иронијом али и са поштовањем. Јунакиња Ана Поморавски покушава да оправда и објасни сопствени стваралачки чин када се у једном тренутку и сама нађе заробљена у њему, у жељи да постане писац. Ју-

накиња каже за рођење своје књиге: „Себи је посвећујем, јер сам је само себи и била дужна.“ Јунакиња Моравски као већ добро изграђени вишеслојни лик (филитрирају се кроз њен психолошки лик Тара, Мара и Дара) као да поручује женској читалачкој публици да истрају на свом путу јер је сваки стваралачки пут лековит. У метафоричном наслову ауторка и успева да нам енигму реши. Ова монодрама саткана је из више прича о људима које наша јунакиња сусреће. Приче се некад претворе у полемике. Јунакиња пише паланачку причу: о нашем менталитету, патњи, радостима, плакању, чаршији, о књижевним критичарима, издаваштву, кафенисању, страховима, свом креативном стваралачком чину, али и о сопственом болу. Ово је занимљива исповедна прича обојена благим сарказмом и говори о нама самима, али и о свету који нас окружује. Слађанина јунакиња каже: „Постоје људи који те на прво гледање узму под своје и купе за сва времена.“

НЕЈДЕР, Џонар: **Z**, превео с енглеског: Предраг Урошевић, – Београд: Добар наслов. – 2007. – 320 стр.

Један од оснивача Друштва информационах технологија и фондације нових лидера, Џонар Нејдер, филозоф је дигиталног доба који је пружао менаџментске и маркетиншке консултантске услуге неким од највећих светских корпорација укључујући и *IBM*. Нејдеров футуристички трилер *Z* говори о групи надахнутих међународних терориста који покушавају да промене односе снага у свету. Писац ове прозе доказује нам да садашњи рат против тероризма представља дечију игру. Из овог романа схватићемо да долази време када ће терористи једни другима објавити рат до истребљења, док ће обичним смртницима једино остати да се опделе за неку од сукобљених страна. Треба истаћи да су поглавља у књизи специфично урађена. Нумерисана су словима, а сваки назив поглавља као и изреке почињу истим словом. Изреке са којима Нејдер започиње своја поглавља представљају афористичке бисере попут: „Дипломатија је важна само онда кад је друга страна у јачем положају“ и „заједнице које толеришу вандале су заједнице које не могу да укроте њихове терористе“.

НЕНИН, Миливој: **Случајна књига**. – Београд: Народна књи-

га, Библиотека Изузетак, 2007. – 137 стр.

Случајна књија подељена је на осам глава са белешкама аутора. (Али, да том читаоцу колико-толико помогнем, испред сваког текста написаћу нешто што је увод, најава или пуко објашњење.) Свака од глава говори на неки начин о поезији Тодора Манојловића. У уводу аутор каже да није желео да напише ову књигу, али је она настала тако што је писао о поезији Тодора Манојловића различитим поводима. Заправо, представља анализу животног пута Тодора Манојловића од Крфског забавника, до библиотеке Албатрос, као и његовог деловања између два рата и после Другог светског рата. Иронијско-историјским језиком (ако то тако назовем), Миливој Ненин, говори и о неким људима из наше послератне као и данашње културе. На крају, у последњој од бележака, аутор пише: *Дакле, ово је једини текст који је писан специјално, дакле, срачунајмо за ову Случајну књигу и баца сенку на тај наслов, показујући да та Књига баш и није толико, или бар не у потпуности, случајна.* А то је текст у коме се један осамдесетогодишњак сећа књижевног живота који је он пратио шездесет година: од настанка модернизма, првих књига па надаље. Књига Миливоја Ненина поред тога што говори о Тодору Манојловићу, говори и садашњем књижевном животу тако да ће и она бити основа за неке будуће истраживаче као што су то текстови које он анализира.

НИКОЛАЈЕВИЋ, Димитрије: **Жедна вода.** – Крагујевац: Кораци. – 2007.

Димитрије Николајевић (1935), рођени Београђанин, уско је животом везан за другу српску престоницу - Крагујевац. У њему тренутно проводи зиму живота. Аутор је десетина песничких збирки, заступљен је у бројним антологијама, уредник *Лийара...* Прошле године се огласио песмама *Жедна вода*. Између „живе“ и „мртве“ воде, опева на је жедна, која из шупљих лонаца провирује. Четири циклуса (*Зачарана шума*, *За јласом оним*, *У ђејсажу*, *На корак од свећа*) од свег срца исписују размишљања и осећања живота и суштине. Обојен неретко сетом, лирик се запитао у позним годинама о сврси живота, „зрнци од зрна“, великом малом зрну у ко-

је је сабијена суштина. Бит живота испала је из торбака Творца и саставља симболички почетак с крајем. Смрт филозофски промишљају млади и стари док средњовечеје нема времена за њу. А живот, велика вода, пут себи крчи – увек је ту, жедна до изнемоглости. Жеђ живота је жестока – прави изазов људским снагама. О њој песник премишља у борби за последњи дах на свету реминисценцијом на борбу за лепим које је олако одбачено у журби. Уткивајући биографско, креће се Димитрије од универзалног до појединачног смелим сликама и драматичношћу, освајајући мудрошћу и емоцијама читаоцима.

ПЕТРЕ, Стојка: **На лицу места.** – Београд: Просвета. – 2007.

Избор и превод песама с румунског Петреа Стојке дугујемо Адаму и Наталији Пуслојић. Одабир песама из опуса Стојке је извршен у договору с аутором. „Звук звона пробуди мртве који стижу на лице места“, увод је у поезију свеprisутног тренутка садашњости коју је тешко уловити. Модерни песник успео је, упркос времешности, да оствари мост између оновременог и будућег, обезбеђујући квалитет који га је и довео до кандидатуре за Нобелову награду. Вербална једноставност надграђена је наглим обртима и очућеним сликама што дезертује машту, изненађује читаоца. Неко трајно уже међусобно повезује епилептичне судбине исправљајући инерцију у коначној станици. Песник је обавијен самоћом верном пред хартијом, верном за свагда и свугде, самоћом која чини непробојни оклоп. Драму вечности продужава кроз уловљене слике „свете свечаности“ и „сићушног анђела“. Ређају се из књиге у књигу промишљања о „гусеницама које су појеле дан“ с освртом на историјске тренутке и интимне секунде трајања. Благо баштине савремене румунске књижевности налази се на дохват руке домаћег читаоца. Није у питању само приближавање суседних књижевности, већ могућност уласка на велика врата у тајне вртове светског стиха.

ПОПОВИЋ, Мира: **Београд Париз.** – Београд: Народна књига, Библиотека Алфа, 2007. – 151 стр.

Ову годину могли бисмо назвати *једином њрича*. Иако су код нас увелико говори о романима, књиге приче, и поред тога што су ретке, никада не долазе до медија. Чак ни онда када носе награде за причу као што је Андрићева. Мира Поповић је одлучила да у овој књизи об-

јави приче које је најпре објављивала у нашим часописима на крају двадесетог века, као што су Видици, Књижевна реч, Летопис марице српске. Затим је придодала и приче писане у Паризу на допуњавајући тако, и придружујући се, писцима који у нашу књижевност уносе и нове топониме из света, са континената у којима живе. Своју књигу поделила је у три циклуса: *Бележница*, *Пошљак*, *Ушочишће*. У прва два циклуса Мира Поповић је посмодерни реалиста, док се у трећем циклусу *Ушочишће* могу повремено уочити и моменти фантастике. У том циклусу се повремено приближава лирским причама. Саме приче сликају урбаног отуђеног човека који стоји на граници између стварног и фикција неког доживљеног и само њему знаног света. Биографски елементни присутни у књизи могу нашем читаоцу бити још занимљивији за стварање једне слике наратора који се креће у посткомунистичком времену од Београда до Париза, препознавајући топониме бивше Југославије. На крају – *Све своје ствари носим са собом*, приче су ношене између Париза и Београда.

ПОПОВИЋ, Иван: **Историја српскохрватског језика.** – превела Марина Ђетковић; уредио Ненад Кебара. – Београд: Требник; Крагујевац: Лира; Лазаревац: Елводпринт, 2007. – 498 стр.

Књига која је пред нама представља потпуно измењену и проширену прераду пређашње, мале *Историје српскохрватског језика* Ивана Поповића, објављене у Новом Саду 1955. године. У овом издању основна концепција је у главним цртама остала иста – план ауторових универзитетских предавања, с тим што је много тога сада другачије обрађено. Нова верзија је око четири пута обимнија и садржи неупоредиво више литературе коју је аутор од првог издања до сада сакупио. Овога пута аутор се бави многим појединостима које су раније остале запостављене. Наиме, у овом издању аутор је, у складу са модерним захтевима, више просто ра посветио наслеђеном лексичком благу. Током времена, као аутор

наглашава у предговору, појавила су се нова сазнања, тако да су се изменила и нека од његових схватања о извесним начелним питањима. Зато, на овом месту, он обрађује материјал онако како данас о томе суди, без обзира на ранија гледишта која сада напушта. Шездесетих година 20. века Иван Поповић се држао уобичајеног назива *српскохрватски језик*, јер је то био језичко-политички укус, али по свему што је писао, јасно се види да је реч првенствено о српском језику. Дело је прво објављено као немачко издање, а затим је покренута иницијатива за објављивање српског издања. Књига представља капитално дело огромне књижевнотеоријске вредности.

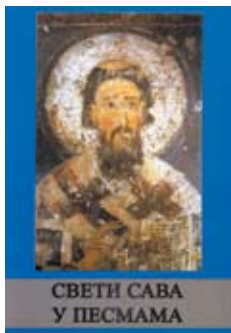
ПРОДАНОВИЋ, Милета: **Агнец.** – Београд: Стубови културе, Библиотека Пешчаник, 2007. – 230 стр.

После дванаест година, Милета Продановић је написао књигу прича *Агнец*. Нова књига Милете Продановића овећана је Виталовом наградом. У њој се успоставља занимљив однос прича и саме стварности. Често је у причама однос бележене новинске стварности и саме приче (када ово кажемо мислим на однос новинских вести, бележака, и приче), затим имагинарна традиција, мешање фантастике и реалности, наша стварност и њене слике на које смо већ навикли, и онда када су фантастичне и када се описују натуралистички. С друге стране, књига има и фантастичне карактеристике; фантастика која очућава стварност. Јунаци прича су наши дојучерашњи суграђани које је удес (рат и криза), одвео у разне земље света а повратак је често немогућ.

СВЕТИ САВА У НАРОДНИМ И УМЕТНИЧКИМ ПЕСМАМА: уредник Злата Бојовић. – друго допуњено издање. – Београд: Друштво „Свети Сава“, 2008. – 597 стр.

Најдубља духовна и песничка инспирација свеколике српске поезије свакако је лик Светог Саве. О његовој пажње вредној духовној личности и непроцењивом делу које је за собом оставио српском народу писали су, а свакако и даље пишу, аутори различитих профила и интересовања. Године 1935. Друштво „Свети Сава“ издало је обимну збирку *Свети Сава у народним*

и уметничким њесмама. Избор песама за збирку прикупио је и премио за штампу Урош Џонић. Тадашња збирка садржала је сто двадесет песама од којих је тридесетак песама народних. Од времена када је објављена збирка Уроша Џонића настао је у српској књижевности знатан број песама које су инспирисане ликом и духом првог српског просветитеља. Песме су углавном објављиване у периодици. Велики број песама насталих у деценијама после Другог светског рата штампан је у црквеним листовима, а низ песама у листовима намењеним деци. Доста песама објављено је у српским часописима који излазе у дијаспори. Такође, песме су се појављивале у оквиру песничких збирки, у посебним циклусима, у антологијама, у књигама посвећеним Светом Сави и у декламаторима. Међу ауторима тих песама налазе се имена најзначајнијих писаца српске књижевности од средине до краја прошлог века као што су: Николај Велимировић, Десанка Максимовић, Васко Попа, Миодраг Павловић, Љубомир Симовић, Матија Бећковић, Милован Данојлић, Слободан Ракић, Добрица Ерић, Драгиња Урошевић, Зоран Костић, Милосав Тешић и други. Друштво „Свети Сава“ је стога одлучило да поново ширим избором из поезије инспирисане Светим Савом, настале од 1935. године до данашњих дана, придружујући га познатој збирци, представи ширину и богатство поезије надахнуте овом знаменитом личношћу српске историје. Ново издање књиге *Свети Сава у народним и уметничким њесмама* допуњено је са две песме из периода до 1935. године – *Песма Светом Сави* Васе Живковића и *Свети Сава* Војислава Илића млађег и са још 22 песме објављене у периоду од 1997. до 2007. године. У избор су ушле и четири песме награђене на Светосавском конкурс. У књизи су песме објављене хронолошким редом њиховог штампања, а код аутора који су заступљени са већим бројем песама све су груписане на једном месту, према години издања прве од њих. Збирка коју је саставио и приредио Урош Џонић била је тадашњи прилог Друштва „Свети Сава“ обележавању светосавске године, тачније 340-годишњице од спаљивања моштију Светог Саве на Врачару. Друго допуњено издање које је пред нама Друштво „Свети Сава“ придружује обележавању осамстогодишњице манастира Хиландара.

и уметничким њесмама. Избор песама за збирку прикупио је и премио за штампу Урош Џонић. Тадашња збирка садржала је сто двадесет песама од којих је тридесетак песама народних. Од времена када је објављена збирка Уроша Џонића настао је у српској књижевности знатан број песама које су инспирисане ликом и духом првог српског просветитеља. Песме су углавном објављиване у периодици. Велики број песама насталих у деценијама после Другог светског рата штампан је у црквеним листовима, а низ песама у листовима намењеним деци. Доста песама објављено је у српским часописима који излазе у дијаспори. Такође, песме су се појављивале у оквиру песничких збирки, у посебним циклусима, у антологијама, у књигама посвећеним Светом Сави и у декламаторима. Међу ауторима тих песама налазе се имена најзначајнијих писаца српске књижевности од средине до краја прошлог века као што су: Николај Велимировић, Десанка Максимовић, Васко Попа, Миодраг Павловић, Љубомир Симовић, Матија Бећковић, Милован Данојлић, Слободан Ракић, Добрица Ерић, Драгиња Урошевић, Зоран Костић, Милосав Тешић и други. Друштво „Свети Сава“ је стога одлучило да поново ширим избором из поезије инспирисане Светим Савом, настале од 1935. године до данашњих дана, придружујући га познатој збирци, представи ширину и богатство поезије надахнуте овом знаменитом личношћу српске историје. Ново издање књиге *Свети Сава у народним и уметничким њесмама* допуњено је са две песме из периода до 1935. године – *Песма Светом Сави* Васе Живковића и *Свети Сава* Војислава Илића млађег и са још 22 песме објављене у периоду од 1997. до 2007. године. У избор су ушле и четири песме награђене на Светосавском конкурс. У књизи су песме објављене хронолошким редом њиховог штампања, а код аутора који су заступљени са већим бројем песама све су груписане на једном месту, према години издања прве од њих. Збирка коју је саставио и приредио Урош Џонић била је тадашњи прилог Друштва „Свети Сава“ обележавању светосавске године, тачније 340-годишњице од спаљивања моштију Светог Саве на Врачару. Друго допуњено издање које је пред нама Друштво „Свети Сава“ придружује обележавању осамстогодишњице манастира Хиландара.

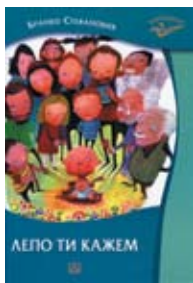
СТАНКОВИЋ, Владимир: Десет прстију. – Београд: Ваша књига, 2008. – 180 стр.

Пред читаоцима је нова збирка минијатура, налик хаику песмама професора Владимира Станковића (рођен 1932. у Копривници код Зајечара, почев од 1979. објавио 14 књига песама, књигу *Разговори о хаику поезији* са Владимиром Девидеом 1991, са Драгољубом Збилићем књигу *Српски језик и ћирилица*, 2005). И у новој књизи, као и у неколико претходних, Станковић показује да је мајстор у грађењу слика и истанчаној рефлексiji, кад је реч о минијатури и древној форми хаику песме, чија је постојбина Јапан. Део занимљивости за све љубитеље поезије јесу и песме минијатуре у облику питања где се слика и мисао природно стапају: „Десет прстију, да ли је то без Бога/довољно мени?“, „Какве поуке/да извучем из овог/срећнога дана“. Без асоцијативности у стиховима, ње нема ни у доживљају код читаоца. Пример широке историјске конотативности је и хаику: „Нађох стари шлем,/и подигох га нежно/као лобању“. Већа група хаику песама, то је готово обичај код свих песника који истрајно негују ову форму, јесу слике, чулне и мисаоне сензације подстакнуте природом. А многи врсни песници природу су просто „протерали“ из своје поезије. „Кад год завија,/дању ил ноћу, ветар,/чујем и свој глас“, један је од бројних примера доживљаја природе и сагласја са њом у новој књизи мајстора минијатурних лирских слика Владимира Станковића.

СТЕВАНОВИЋ, Бранко: Лепоти каже. – Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 80 стр.

Аутор који дуги низ година пише за најмлађу читалачку публику, након књиге песама *Зоолошка њесмарица*

(књига коју је 2007. године жири Савета Сајма књига прогласио за најбољу децу књигу објављену између два сајма), бајке за извођење *Прича о њинцу јединцу*, и сликовнице *Фока из њошока* представио нам се још једном књигом за децу *Лепоти каже*. Богата необичним имаштовитим илустрацијама, књига плени пажњу не само најмлађих већ и старијих поштовалаца писане речи. У свет књиге читаоца уводе *Недоказане њесме*, затим следе краће приче за децу, да би се пред сам

крај књиге Бранко Стевановић поново вратио форми у стиху, овога пута правећи реминисценцију на једног од највећих јунака наше епске поезије – Марка Краљевића. Уз врло духовите опаске аутора свет епских јунака постаје много пријемчивији најмањој читалачкој публици, док необичне и маштовите илустрације Младена Анђелковића свет књиге чине незаборавним. Песнички круг затварају песме које је аутор објединио насловом *Фина неколицина* у којима се песник обраћа неким од највећих српских писаца за децу, међу којима су Љубивоје Ршумовић, Добрица Ерић, Душко Трифуновић, Брана Петровић, али и својим савременицима као што је млади београдски писац Игор Коларов. Веома ведро поезија и духовите опаске аутора свет ове књиге чине незаборавним и јединственим, тако да ћете веома брзо пожелети да му се вратите.

СТОЈАДИНОВИЋ, Слободан: Невечерњи дан. – Београд: Народна књига, 2007. – 130 стр.

Слободан Стојадиновић (1948, Ниш) објавио је почев од 1973. (књига *Временик*) преко петнаест песничких збирки и више избора из своје поезије, од којих су два на бугарском и италијанском језику. Од пре неколико година почео је да се у књижевној периодици јавља и прозним текстовима. Те прозе мање су личиле на довршене приче, више на роман у наставцима. Сада је пред читаоцима прва прозна књига овог значајног песника средње генерације. Књигу чини 11 прича. Прву, по којој је књига и добила име можемо сврстати у приповест или дугу приповетку (5-69 страна) док су остале стандардне дужине кад се ради о причи. Интригантност, значењска и формална занимљивост приповести *Невечерњи дан* лежи у несвакидашњем, рекли би, нецензурисаном монологу приповедног гласа у првом лицу. Временска одредница када пише и довршава свој монолог је 11. септембар 2001. али тај удес и политичке импликације повод су широком разграђивању тематског плана у коме се пише о личности Илије Мољковића (у монологу он је Илија Креманац, одакле издвајамо реченице „У Титово време радио је лектуру књиге македонског политичара. Књига је имала осамдесет страна а аутор је добио примедбе на сто четрдесет. Тако је Креманац певао Оченаш српског језика“), пи-

тањима поезије, песника, поетике, политике и друштвених система, српско-српским односима преко нишана у Другом светском рату. Ради се о бритком, хуморном, често и сатиричном монологу, духовитом и мудрој солилоквији. У том духу, у краћој форми кроз десет нумерисаних параграфа написана је и прича *Уставишница од ломчине*. Песников прозни првенац, писан у зрелим годинама, није тек обичан излет у приповедну форму.

СТОЈКОВИЋ, Радивоје: Позориште. – Београд: Чигоја штампа, 2007. – 93 стр.

После више објављених књига: *Лавез*, *Очевидац*, *Комеџи* и *Вода*, Радивоје Стојковић представља се читалачкој публици новом књигом. Реч је о песничкој књизи у којој се преклапају песнички текстови слободног стиха са прозним текстовима, а ови са најразноврснијим минијатурама и записима, што указује на то да је реч о веома озбиљном песнику. Аутор се није случајно определио за набијену реторику наслова – позориште. Позориште је карневалска структура, то је метафора човечности и поразности, како на једном месту песник сам каже. Позориште се у његовој концепцији протеже на читав симболички и антрополошки поредак, али и на вербалне конструкције прошлог и садашњег времена. *Позориште* је, стога, и аутопоетичка књига у којој се лексеми позориште придају ознаке апсурдног, трагичног и комичног. Стојковићеве текстови хране се општим људским болом, пролазношћу, стрепњом над основним људским осећањима, митовима и маскама. Према Стојковићу, Бог је први и најоригиналнији драмски писац који једино има тапије на ауторска и извођачка права: у његовим текстовима прогонитељи и прогнани често мењају места. Бог је зато свеprisутан. И рођење и смрт и песништво – све је то део једног позоришта које се зове живот и једне поетике која се зове обнављање у пролазности.

ТИМЧЕНКО, Николај: Књижевна баштина Лесковца, приредио Предраг Стајић. – Лесковац: Лесковачки културни центар, Задужбина *Николај Тимченко*, 2007. – 222 стр. : илустровано

Књига *Књижевна баштина Лесковца* представља скуп текстова из пишчеве рукописне заоставштине

(Николај Тимченко је рођен 1934. у Лесковцу – умро 2004. у Лесковцу, књижевни критичар и историчар, есејист, филозофски писац. Расправе, огледе и приказе објављивао у српским и југословенским листовима и часописима, уредник лесковачког часописа за културу, књижевност и уметност *Наше стваранје* од 1961 – 1968. и 2002 – 2004. Тимченкова библиографија штампаних радова броји више од 1200 ауторских јединица. За живота објавио 5 књига, постхумно су објављене књиге *Француске бележнице*, 2006. (приредила Сунчица Денић) и *Књижевност и догма. Година 1952. у српској књижевности*, 2006. (приредио Јован Пејчић). Према речима приређивача књиге *Књижевна баштина Лесковца* Предрага Стајића ова књига не доноси све што је Николај Тимченко написао и објавио од педесетих година прошлог века наовамо о лесковачкој култури, књижевности и писцима. Ти други

текстови, углавном књижевни прикази и огледи наћи ће се уследећем, другачије конципираном тому од овог. Садржај књиге отвара се под насловом *Књижевни живот у Лесковцу између два светска рата*. Овај део доноси Тимчен-

ков *Увод* у коме износи основне теме својих текстова (књижевни живот кроз рад књижевних клубова, друштва, удружења, књижевне вечери, међуратни лесковачки листови *Лесковачки гласник*, *Лесковачки привредник*, *Недељне новине*, зборници, споменице, односно ради се о књижевности у ширем смислу као писмености и књижевности као уметности на лесковачком завичајном простору). Следи поглавље *Извори и лијетрајтура* (*Прећед лесковачкој књижевној стваралаштву* из пера Драгољуба Трајковића, 1973, студија *Лесковачка нахија у XIX веку* др Владимира Стојанчевића, радове Сергија Димитријевића *Лесковачка енциклопедија* и *Историја Лесковца од 1918. до 1928.*, затим *Библиографија штампаних књига, часописа и листова у Лесковцу од 1887. до 1942.* чији је аутор Станиша Војиновић, који је тиме према речима Тимченка обавио огроман посао и „омогућуо увид у културну делатност у Лесковцу крајем 19. века и у првој половини 20. века, делимичне библиографије *Наше стваранја*, *Лесковачкој зборника*, као и комплете *Наше речи*“ (...). Иза ове целине долази *Периодизација, Срећен Динић – културни претјалац и писац, личности, дело, судбина, драмски рад* (29 – 73 стр.), *Жак*

АТЛАНТИКА – ВЕЛИКИ САТЕЛИТСКИ АТЛАС СВЕТА

480 страна великог формата

Овај јединствени географски атлас света са сателитским снимцима предела на Земљи врхунског квалитета објављује се први пут у Србији. Ова изузетна књига садржи више од 120 географских карата, 100 сателитских снимака највећих чуда света, 90.000 имена места, река, планина, мора, језера, вулкана, глечера. Обични атласи садрже само географске карте. Они који садрже и додатни текст обично су толико обимни да се читалац тешко сналази тражећи конкретну информацију у преобилном тексту. Атлантика сателитским снимцима допуњује географске карте које се у њој налазе, а својим језгровитим текстовима одмах даје конкретну информацију. Посебно детаљно приказан је наш континент. Више од 90.000 географских имена је гаранција да ћете у њему наћи сваку иоле значајнију реку, град, планину, језеро... Ова књига омогућава ново сагледавање познатих појава и предела.

ЉУДИ КОЈИ СУ МЕЊАЛИ СВЕТ

480 страна великог формата

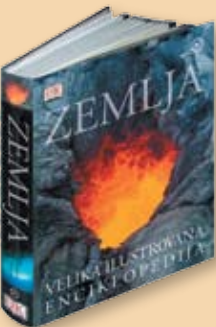
Највећи светски политичари, духовне вође, проналазачи, војсковође, уметници и филозофи међусобно се разликују, но ипак их нешто повезује. Својим политичким уверењима, научним открићима и идејама о друштву утицали су на историју човечанства, обележили раздобља и створили те мењали политику, привреду, духовног живота, уметности, културе и друштва. Од Исака Њутна до Галилеа Галилеја, од Гутенберга до Микеланђела и Сервантеса, од Светог Саве и Карађорђа до Тесле, Пупина и Андрића, ова књига упознаје читаоце са животима револуционара, реформатора и великих умова и кроз њихове биографије пружа шири сазнања о њиховим идејама и мислима водилама. Поглед у прошлост пружа читаоцу јасније разумевање садашњости јер на њиховим идејама почива свет у којем живимо. У настајању овог дела учествовала су 33 светска стручњака. Представљено је 175 најзначајнијих личности, а књига садржи више од 1000 илустрација и фотографија у боји.

ВЕЛИКА ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА – ЗЕМЉА

520 страна великог формата

Ова изузетна књига обухвата најновија сазнања о планети Земљи, о њеном копну, морима и океанима, атмосфери и тектонским плочама. Први део књиге је својеврсна временска машина која представља читаоцу историју Земље од њеног постанка до данас. На временској линији графички су приказани сви преломни догађаји што омогућава лако сналажење међузаплетеним геолошким раздобљима. Мапе при-

казују некадашњи распоред континената и дају одговор на питање зашто сродне врсте животиња и биљака проналазимо на различитим континентима који су међусобно удаљени хиљаде километара. У прегледним табелама налазе се сви најважнији подаци. Књига пружа информације о томе како техничка достигнућа (насипи, канали, вештачка острва) имају утицај на живот и која су стварно корисна, а која шкоде чак и самом човеку. Књига садржи више од 2000 фотографија, 12.000 илустрација, прегледних табела и мапа. Речник важних појмова је истовремено избор целокупног речничког блага којег на часовима географије треба да савлада сваки ученик.

ВЕЛИКА ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА – ЖИВОТИЊЕ

620 страна великог формата

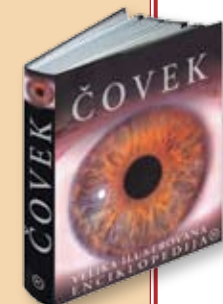
Ово издање, плод рада седамдесет водећих светских стручњака, једна је од најлепших и најпотпунијих књига о животињама. Пред читаоцима оживљава чудесно царство животиња, права ода разноликости, лепоти и богатству света животиња у време када са планете Земље рапидно нестају многе врсте живих организама. У књизи су дати профили више од 2000 врста животиња, од добро познатих које се свакодневно срећу, до изузетно ретких које је видело само неколико људи. Књига доноси и низ нових прилога светском каталогу животиња: новооткривене врсте мајмуна, трећа врста слона, ретке врсте китова, све до сићушних, мало познатих група бескичмењака као и листу критично угрожених врста. Посебну драж књизи даје 5000 оригиналних фотографија животиња у њиховом природном станишту, укључујући и награђиване портрете и слике ретких врста, снимљене после вишемесечних истраживања. Појава ове књиге драгоцен је не само за стручне кругове (биологе различитих профила), студенте, ђаке, већ и за све оне који природу једноставно воле и у њој уживају. Она помаже у развијању интересовања и љубави према живом свету и бољем разумевању његове улоге и значаја за опстанак чак и нас самих.

ВЕЛИКА ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА – ЧОВЕК

512 страна великог формата

Издање које приказује и објашњава људски живот, околину и уопште све у вези са човеком. Књига обухвата осам великих поглавља: „Извор“ у којем је приказана прошлост и развој људске врсте, открића, достигнућа и раст људске цивилизације; „Тело“ са прецизним и сликовитим приказом унутрашњости људског тела, грађом организма и физиологијом органа; „Ум“ са схемом најкомпикованијег механизма у природи – људског мозга и сазнањима какви се процеси у њему одвијају уз чланке о размишљању, менталним везама, улози језика и интелигенције; „Народи“ са описом више од 250 народа из свих крајева света; „Ток живота“ са описом животних раздобља од рођења до смрти и приказом друштвених навика и обичаја; „Друштво“ пружа увид у друштвена уређења, облике власти, привреду и међународне организације и удружења; „Култура“ даје приказ изузетне културне разноликости људске врсте, остварења у уметности и науци, различитих веровања и језика; „Будућност“ пружа прогнозу развоја човечанства у наредних 50-100 година. Књига садржи 2500 фотографија, илустрација и схема, појмовник – посебан речник са објашњењима појединих појмова и индекс за брзо и лако налажење информација које интересују читаоца.

Конфино-јозоришњи писац (74 – 87 стр.), *Журналистичка и белетристичка Бране Мићковића* (88 – 105 стр.), *Критика у „Недељним новинама“ и Лист „Народни јокрећ“ Јована В. Јовановића*). Друга целина посвећена је часопису *Наше стваранје* (оснивање часописа, први кораци, стално на почетку, рецепција, са-

радници, „нови“ почетак, висок узлет – слом, мирна фаза, губитак енергије, покушај обнављања (153-193). Завршни део под називом *Додаци* садрже: *Књижевни живот у Лесковцу. Пресек, Главни сарадници „Наше стваранја“, Поћед на лик Боре Здравковића, „Песмојис“ – антологија Мирослава Миловано-*

вића. Књига садржи и поговор приређивача, краћу биографију Николаја Тимченка и узбучен *Прећед имена*. Постхумним објављивањем треће књиге из обимне заоставштине српског/лесковачког писца руског порекла Николаја Тимченка и оснивањем задужбине под његовим именом град Лесковац и Срби-

→ ја достојно се одужују значајном књижевном посленику послератне Југославије.

ТОНЧИЋ, Павле: Афоризми. – Београд: „Свети Сава“, Библиотека Посебна издања, 2007. – 144 стр.

Ово време краја историје, посмодерног доба, краја тираније, можда ће се мерити по афоризму. Крај двадесетог века и почетак двадесетог првог је време афоризма. Питаће нас деца: да ли сте писали афоризме? Ако нисте боље да нисте живели у тој епохи. Павле Танчић је припадао тој генерацији писаца. Писао је афоризме. Његови афоризми су објављивани у *Полицици*, *Вечерњим новостима*, *Ошшаном језу*. За живота није успео да објави књигу. Дуго ју је мерио и вагао, али је увек сумњао да је много шта још могао додати, или је понешто било потребно одузети. Ево књига се појављује после његове трагичне смрти. На крају цитат из рецензије Петра Лазића: *Све је обухваћено у овој књизи, за свакога има њо нешто. Онима доле ће љирасти за срце, онима горе ићи ће на језиру.*

ТРОШИЋ, Бранка: Димитрије – први део, **Без Димитрија** – други део. – Београд: Књижевно друштво *Свети Сава*, 2008. – 162 стр. + 142 стр.

Романи *Димитрије* и *Без Димитрија* су први и други део трилогије. Трећи део ускоро излази из штампе. Списатељица са завидном вештином примењује различите приповедне поступке било да је реч о првом делу или његовом наставку. Тако у роману *Димитрије* пратимо три паралелне приче. Прву одређује слово АЗ и можемо је читати независно од друге, одређене словом Буки и треће коју одређује *ВЈЕДИ*. Али, то је само условно,

јер се ипак ради о роману. Прва прича се збива у овом времену и она доследно прати сукоб на релацији мајка-син. Прича нам је дата из позиције мајке која развија сложену психолошку причу поводом

одлуке њеног сина Димитрија да оде у монахе. Са том одлуком она никако не може да се помири. Друга прича (*Буки*) техником кратке приче, фрагментима и монтажом описује готово 200 година породичне историје где се ипак релативно хронолошки прати неодвојивост приватног породичног живота у селу од историјских збивања. Трећа прича (*Вједи*) кроз тридесетак краћих целина представља бајковиту повест у којој се, по узору на кратке народне приче из усмене традиције разматрају питања добра и зла, грамзивости и скромности, знања, лакомислености. Наставак првог дела, роман *Без Димитрија*, поседује сасвим другачију композициону структуру. Приповедан из позиције мајке (прво лице једине) фокусиран је на трауматичне психолошке ломове савремене Београђанке која покушава да нађе какав-такав смисао живота после одласка сина јединца у монахе. Читаоцу су разумљиви туга и мајчино немирење са синовљевим поступком, односно изневеравање њене жеље да се син после студија ожени и запосли. Оба романа на различите начине (свезнајући приповодач, споредни ликови, коментар, аутокоментар, итд.) разлажу и тумаче чворовишни проблем, темељ романијерског заплет, мајчин бунт и неопозивост Димитријеве одлуке.

Физичка књига – 25 година физизма, приредио Миљурко Вукадиновић – Ниш: Зограф, 2007. – 261 стр, илустровано

Књига представља обиман и узоран зборник о покрету/правцу кога су 29. јануара 1982. у Нишу својим манифестом промовисала тада три млада нишка писца: Стеван Бошњак, Горан Станковић и Зоран Пешић Сигма. У међувремену, за четврт века свако од ових писаца својим појединачним опусима стекао је своје место у савременој српској књижевности. Зборник отварају уводи приређивача, књижевника др Миљурка Вукадиновића, који контекстуализује проблеме класичне историјске авангарде (1905 – 1930), са послератним покретима означеним као аванграда. Пре свега, у српској књижевности поред *физизма*, реч је о сигнализму и клоктризму, сличностима, међутим, више о разликама. Иза увода дат је интегралан текст Манифеста физизма, затим следи избор из поезије оснивача и тзв. сапутника Зорана

Живковића, Ивана Цветановића, на крају зборника и Марине Вукашиновић, Горана Стојановића, Славише Николина Живковића (1953 – 1990). Зборник садржи већи број колажа, страница фанзина које су покренули актери физизма, такође и две књиге заједнички потписане *Хронике о Нлоуеи* (Самиздат, 1991) и *Terra marginalis* (Стубови културе, 1997). Занимљив је и одељак *Одјеци* у коме су предочени текстови Богдана Тирнанића, Драгослава Девића, Бојана Јовановића општијег карактера, и критички написи поводом књиге *Terra marginalis* из пера Слободана Владушића, Илије Бакића, Срђана В. Тешина. Књигу завршавају интервјуи, основни био-библиографски подаци актера, и анкета *Где и куда са физизмом?* у којој његови оснивачи на самосвојан и оригиналан начин посматрају *физизам* после четврт века од оснивања.

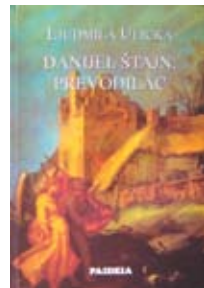
УЛИЦКА, Људмила: Данијел Штајн, преводилац; превела с руског: Љубинка Милинчић. – Београд: Паидеа. – 2007. – 368 стр.

Најновији роман *Данијел Штајн, преводилац* једне од најзначајнијих савремених руских књижевница Људмиле Улицке у рекордном времену продат је у 100.000 примерака. Дела ове књижевнице, иначе генетичара по образовању преведена су на 25 језика. Неко време Људмила Улицка је радила на Институту за генетику Академије наука СССР-а, међутим када је откривено да је прекуцавала забрањена самиздатска издања остала је без посла. По њеном роману *Случај Кукоцки* снимљена је тв-серија, а према приповедачкој књизи *Сиромашни рођаци* филм. Најновији роман Људмиле Улицке *Данијел Штајн, преводилац* кроз једну у драматуршком смислу кохерентну целину обједињује оригиналне ликове чије судбине и после склапања корица ове књиге, читаоцима остају у сећању. Овај роман између осталог говори о бившој католичкој монахињи данас православној попадији која је сопствени духовни мир пронашла у светој земљи; потом о Немици која да би искупила кривицу народа коме рођењем припада волонтира у хришћанској општини у околини Хаифе; затим о јевреју који је током Другог светског рата радио за Гестапо, неуравнотеженим тинејџерима... Најновији роман Људмиле Улицке припо-

веда о странтовању духа у мраку материјализма, и о томе како је свака људска јединка способна да у себи – и око себе – пронађе Божију промисао. Зато своју најновију прозу Људмила Улицка почиње Првом Корићанском посланицом: „Хвала Богу моме; ја боље од свих вас говорим језике; али у цркви ћу радије рећи пет речи из своје главе, да бих и друге поучио, него гомилу речи на непознатом језику“.

ХАЦИЋ, Зорица: Историја једне самоће: поезија и проза Данице Марковић. – Нови Сад: Академска књига, 2007. – 263 стр.

Након што је са Миливојем Ненином приредила сабране песме Данице Марковић (1879 – 1932) – *Историја једног осећања* (2006), Зорица Хаџић је објавила наредне године и студију о целокупном делу ове српске књижевнице. Позната шире, пре свега по чињеници да је једина ауторка у антологији Богдана Поповића (три песме), Даница Марковић је овде приказана као личност, с једне стране, и као песник, приповедач и драмска списатељица у наговештају, са друге стране, а приказани су и књижевно-историјски погледи на њено дело. Исходи књижевно-историјске ревизије коју је дала Зорица Хаџић, Даницу Марковић смештају на место прве модерне српске песникиње. Негирајући од већине критичара уочен претежно аутобиографски и исповедни карактер њене лирике, ауторка студије наглашава тематске помаке које песникиња доноси у српску књижевност. Што се прозе тиче, напори Данице Марковић у распону су између наменског писања за циљану публику, којим би се помогла и обезбедила у оскудном животу који је био прожет несрећама и болешћу, и тражења властитог прозног стила, који је покушавала да нађе у пукотинама међу звучним приповедачким именима њеног времена. Овим, хвале вредним двојним делом, Зорица Хаџић враћа Даницу Марковић у садашњост српске књижевности, чиме се у лепом светлу представљају и напори Катедре за српску књижевност у Новом Саду, чији је ауторка део и чија је усмерења недвосмислено воде. Студија Зорице Хаџић објављена је у библиотеци „Научна мисао“, младе али искусне издавачке куће „Академска мисао“ из Новог Сада.

ХОРНБИ, Ник: **Све о дечаку**. – Београд: Алнари. – 2008.

„...тако лепа прича...“, пише Дејли телеграф о овој књизи. Романтична комедија послужила је и за снимање истоименог филма 2002. године. Ник Хорнби је испреплетео судбине два главна јунака – антипода. Одрасли егоцентрични заљубљеник у себе и доколицу, Вил Фримен (крајње симболичног имена и презимена) среће Маркуса, повученог, стармалог дечака. Упућени један на другог, прстом судбине, узроковаће међусобне метаморфозе личности. Маркус, помоћу наобразбе шифованог великог детета, постаје адаптиран на савремени живот, а одрасли комично негативан лик за то време бива оплеменен чарима другачијег живота, преобративши се у племенитост. Хепиенд је загарантован, а у међувремену комично осликани профили ововременика из четврти Лондона. Ник Хорнби је стекао ширу популарност бестселерима од којих су неки преведени и код нас (*Све о дечаку*, *Како бићи добар*, *Дуи њуш до дна*, *Закуцавање*). Алнаријево издање романа базирано је на преводу Ане Грбић, која се својски трудила да дочара духовитост текста оригинала протканог сленгом.

ЧАРКИЋ, Милосав Ж.: **Римаријум српске поезије**. – Београд: Међународно удружење Стил: Институт за српски језик САНУ, 2007. – 484 стр.

Проф. др Милосав Ж. Чаркић, стално запослен као научни саветник у Институту за српски језик САНУ у Београду и човек који је за остварене високе научне резултате и развој стилистике у оквиру славистике добио руски почасни докторат 2005. године, објавио је нову књигу. *Римаријум српске поезије* представља јединствено дело у српској славистици, које свеобухватним, студиозним и минуциозним аналитичким поступком обрађује најзначајније фазе у развоју целокупног српског поетског наслеђа. Књига доноси методолошки добро постављен темељ за даља интердисциплинарна проучавања српске поезије из перспективе недељивог јединства формалног и семантичког плана, осветљавајући на особен начин српско поетско наслеђе. Аутор овим речником, поред аутентичних теоријских ставова, презентује славистичкој научној јавности свеобухватни регистар

рима српске поезије од њених почетака до данашњих дана, и то и уметничку и народну, епску и лирску, укључујући стиховане народне пословице и народне загонетке. *Римаријум српске поезије* на тај начин представља обиман и комплексан истраживачки посао, који је на једном месту окупио разноврсне и репрезентативне примере, а затим понудио и нова сазнања о версолошкој природи и уметничким дометима српске поезије.

БИРИЋ, Соња: **Наша сјајна игра**. – Београд: Народна књига – Алфа, 2008. – 126 стр.

Соња Бирећ, запажени новинар недељника *Време* дипломира је пре више година на Филолошком факултету у Београду, на групи за Југословенску и светску књижевност и од тада се бави новинарством, али и стварањем дела лепе књижевности. Свој први роман који носи наслов *Прилађовање је беле боје* објавила је 2002. године, а други, *Једва чекам сујера*, две године касније, 2004. године у Народној књизи. То, наравно, није крај њеног стваралачког рада. Ове године појавио се њен нови роман *Наша сјајна игра*, на велику радост млађе читалачке публике, као и свих љубитеља писане речи. Јунаци овог, надамсе, занимљивог романа су ђаци који су, пре свега, врло креативни. Они цртају стрипове, пишу сценарија, снимају уметничке фотографије, пишу кратке приче и музицирају. Уз све то они спремају и велику школску изложбу својих радова. Читаоци, крстарећи лагано страницама ове књиге, прате догодовштине главних јунака, њихову креативност, и лагано постају блиски Сенки, Борису и Ивани као и њиховим другарима. Илустрације на корицама дело су Радивоја Богичевића. Књига је занимљиво штиво о младости које бисмо препоручили читаоцима свих доба.

9

ГЛЕЗ, ФОН Хорстенау, Едмунд: **Између Хитлера и Павелића**. – Београд: Нолит, 2007. – 742 стр. – Превод са немачког Никола Живковић

Најпребиографија Глез фон Хорстенау: родио се 1882. године у официрској породици у месту Браунау

на реци Ин у Аустрији. Оставши рано без оца, Едмунд је као дечак примљен у војну гимназију, после које је завршио и академију. У Првом светском рату био је генералштабни официр. У току рата, по свему судећи, никада није био на фронту, већ у Центру за информације, и он је био тај који је састављао ратне извештаје за аустроугарску војску. После рата је био директор Војног архива и на том положају ће стекао чин генерала. Био је више чиновник него командант, па се због тога могао бавити и политиком. Пред рат је био министар у аустријској влади, илегално повезан са националсоцијалистима. После аншлуса постао је посланик у Рајхстагу великонемачког рајха. После капитулације Југославије од 1941. до 1944. обављао је дужност немачког опунмоћеног генерала у Хрватској. За нашег читаоца даљи део његове биографије био би неважан. Док је на дужности да њомојне изградњи војске Независне државе Хрватске води дневник који је важан за наше читаоце. Смењују се ликови Независне државе Хрватске чије карактере, преваре износи у свом дневнику Хостернау. Неколико ц и т а т а :

„Само народи који могу да убијају имају будћност. А ти народи су: Јапанци, Руси и Немци. Од Немаца то су само припадници SS јединица, док сви остали Немци нису за то способни, јер их верске везе спречавају да убијају...“ Ја сам срећан, хвала Богу, да моји хрватски „пријатељи“ не знају за ову мисао Хитлера. Јер да знају тада би побили више људи него што то иначе и раде. Добри Хрвати, закључио је фирер, нека се „слободно иживе“. Он је под овим мислио на убијање Срба. ...Павелић је био прунуђен да ухапси четворицу комуниста. У том часу, а то је истина, било је ухапшено најмање шест хиљада и пет стотина несрећних људи, оба пола и свих узраста, или одведено у страшне логоре или убијено. И даље су настојали да ми подвале и да ме безочно лажу... Свуда су жртве били искључиво Срби, обележени својом религијом и националном припадношћу, ... Осамдесетих година прошлог века када је под притиском јавности обелодањено да су партизани преговарали са Немцима, широј читалачкој публици је недостајао Хорстенауров дневник. Јер тада је један од учесника преговора Вели-

мир Велебит писао о сусрету Немаца и партизана. Ево сада имамо на увид и ону другу страну... дневнике поражених. Вероватно ће објављивање таквих књига, као и отварање архива, допринети стварању праве слике о рату у Југославији, као и о грађанском рату који ће бити препуштен историчарима.

ЏОНСОН, Пол: **Наполеон**; превела с енглеског: Бојана Илић. – Београд: Лагуна. – 2007. – 184 стр.

Значај ове студије историчара Пола Џонсона лежи у чињеници да је у овој књизи која је после изласка из штампе изазвала бројне полемике, приказао Наполеона каквог не можете спознати у класичним историјским уџбеницима. Џонсон смело истиче да су Французи са Наполеоном на челу ратовима које су изазвали наговестили ужасе који су се доиста збили у претходном двадесетом веку. По Џонсоновом мишљењу Наполеон је изумео тиранију засновану на идеји да интелектуалне елите простим људима, наметну демократске стандарде. Том приликом Французи су гиљотином спроводили „дух револуције“. Ова књига првенствено је намењена људима који су спремни да историјска дешавања сагледају кроз призму нових, прилично радикалних идеја. Иако је Наполеон Бонапарта на власти провео само деценију и по, својом владавином демантовао је детерминисте који мисле да догађаје пре креирају класе, економија и геостратешки положај, а не снага људске воље. Један од предмета расправе у овој књизи је и пицхева теза да Бонапарта није био идеолог, него опортуниста који је искористио несрећу Француске револуције како би се уздигао до највећих владајућих врхова. Пол Џонсон истиче Наполеонов војни геније на коме су му прво завиделе многе војсковође, а доцније његове методе до савршенства довели генерали Грант, Ромел и Патон. Са друге стране писац немилосрдно руши легенду о овом Корзиканцу, наводећи бројне примере Бонапартиних великих стратешких превиди и промашаја.

Приредили: Слађана Рисевић, Небојша Ђосић, Душан Цицвара, Тања Јанковић, Славољуб Марковић, Сања Мишић и Јелена Павловић

ХОКУС ПОКУС 3

постаните мађионичар

Написао Душко Пролушић
Илустровао Саша Михајловић

Креативни центар објавио је трећу књигу мађионичарских трикова ХОКУС ПОКУС 3 Душка Пролушића. Ова забавна збирка од 30 нових мађионичарских трикова намењена је деци и одраслима који желе да овладају том необичном вештином. Аутор, професионални мађионичар, открива тајне трикова с картама, оловкама, канапом, новчићима. Књига садржи објашњења за извођење 30 трикова, а дат је и списак неопходног материјала. На крају књиге налазе се странице на којима деца могу да опишу и илуструју неки трик који су сама смислили. *Цео шћос јестје у шћоме да се йри извођењу шћрика види оно шћио шћреба да се види, а да се не види оно шћио не шћреба да се види* – каже аутор Душко Пролушић. Он упозорава полазнике течаја за мађионичаре да не буду разочарани ако публика не буде начисто запањена када изведу свој први трик: дуг је пут до Худинија.

Едиција Језик и књижевност КАКО НАПИСАТИ ПРИЧУ

Приручник за наставнике и ученике

Написала Џо Елен Мур (Jo Elden Moore)
Илустровала Мања Радић
Превела са енглеског Биљана Дојчиновић Нешић
Број страна: 98
Цена: 324.00 динара (за чланове клуба попуст 20%)

Приручник *Како написати причу* помоћи ће ученицима да постану самопоуздани и способни писци. Приручник обухвата: лекције и стране за вежбање које се могу умножавати, а које ће помоћи ученицима да савладају процес писања приче; образце за писање који олакшавају ученицима да организују своје идеје и напишу концепт приче; водиче за писање различитих врста прича - реалистичке, историјске, детективске, авантуристичке, фантастичне и научнофантастичне приче; напомене о томе како да организујете књижевни и издавачки центар помоћу занимљивих помоћних материјала за писање различитих врста прича.

Едиција Блао МИСЛИ ВЕЛИКИХ ЉУДИ

Приредили: Симеон Маринковић и Слађана Илић
Илустровала Мирјана Живковић

Приређивачи књиге *Мисли великих људи* настојали су да сакупе, изабери и класификују репрезентативне занимљиве мудре изреке мање или више познатих аутора из различитих времена и цивилизација. Приређивачи су при избору настојали да истакну мудрост припадника различитих култура и креативност аутора, као и да читаоцу представе изреке сврстане по темама о којима су исказани различити ставови. Књига садржи 97 тема распоређених по азбучном реду. На крају књиге налази се индекс аутора, у ком читалац може да пронађе и основне библиографске податке. У овој књизи можете прочитати мисли књижевника, државника, историчара, глумаца, ликовних уметника, композитора итд. Индекс омогућава читаоцу да, уколико жели, прати и афористичку мисао једног аутора. Књига *Мисли великих људи* садржи поруке које се одликују лепотом, едукативношћу и духовитošћу. Оне заиста јесу украс говора, извор мислима и читаоцу пружају могућност да на основу искустава

великих умова прошлости и садашњости дефинише сопствене ставове о најважнијим животним питањима и да креира своју будућност.

ОДЕЉЕНСКИ СТАРЕШИНА

Написале: Ружица Обрадовић и Ивана Лукић
Илустровала Неда Докић

Сазнање да је изабран за одељенског старешину, код наставника, посебно младог, може изазвати:

- осећај недовољне компетентности и несигурности, како у контакту са ученицима, тако и у контакту с родитељима
- нелагодност због осећаја да ће бити под сталним надзором и будним оком старијих и искуснијих колега
- страх од тога да га ученици неће прихватити или да неће успети да нађе праву меру у контакту с њима
- страх од тога да би родитељи могли изразити сумњу у његове способности, позивајући се на недостак његовог животног, стручног или професионалног искуства.

Наставнику који је изабран за одељенског старешину врло често није баш најјасније шта и како треба да ради, и поред законских прописа, познате педагошке теорије и праксе. Зна да треба да регулише изостајање ученика с наставе, да води прописану педагошку евиденцију и документацију, да одржава родитељске састанке, да води ученике на екскурзију итд. Међутим, није прецизирано које би све послове требало да обавља одељенски старешина и на који начин. Углавном је свакоме препуштено да те послове обавља онако како он сматра да то треба чинити, што зависи од личности, знања и креативности појединца, као и његове спремности да прихвати савете и инструкције педагошко-психолошке службе. Овај приручник представља покушај да се попуни та празнина тако што ће се детаљно описати и објаснити послови одељенског старешине и дати основне препоруке и савети о томе како би их требало обављати. Уз то, показано је и како се све наставник који је изабран за одељенског старешину може ухватити у коштац с проблемима на које најчешће наилази.

Приручник, између осталог, говори:

- о педагошким, организационим и административним пословима које обавља одељенски старешина
- о припремању и вођењу часова одељенског старешине
- о томе шта све можете урадити да бисте формирали успешно одељење
- о начинима успешне комуникације и индивидуалног рада с ученицима
- о начинима сарадње с родитељима.

Larousse

У ПОТРАЗИ ЗА КЊИГОМ ЗНАЊА

Написали: Изабел Мате, Мишел Морван и Ив Морван (Isabelle Mateu, Michael Morvan, Uvec Morvan)
Илиустровали: Оливје Шварц и Лоран Одуен (Olivier Schwatrs, Laurent Audouin)

Креативни центар вам, у сарадњи са познатим француским издавачем Larousse, представља књигу *У потрази за књигом знања*. Користећи елементе стрипа, аутори су имали намеру да младима на занимљив начин приближе физику. Конкретна упутства помоћи ће читаоцу да практично испроба законе физике. Марија, Марко и Никола крећу у потрагу за благом. Током путовања суочавају се с разним научним загонеткама. Оне се могу решити извођењем једноставних експеримената, с материјалом који је сваком при руци. Решавање загонетака уједно је и начин на који се сазнаје нешто више о научним појмовима: светлости, звуку, инерцији... У књизи је објашњено и илустровано 90 експеримената који читаоцу пружају прилику да се придружи главним ликовима у овој научној авантури. Књига је намењена деци од 10 до 15 година, али ће послужити и онима који желе да науче нешто ново или да прошире своја знања.

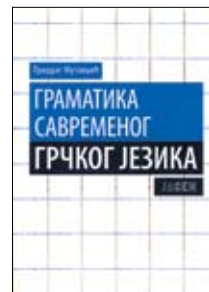
ГРЧКО-СРПСКИ РЕЧНИК ИДИОМА, Предраг Мутавџић, 2007, ћирилица, тврд повез, 136 стр., 21 цм

Грчко-српски речник идиома је приручник, односно наставно средство на-стао из потребе да се основни грчко-српски речници употпуне фразеолошким изразима, јер је приликом учења страних језика најтежа препрека свакако усвајање идиома.

ГРАМАТИКА САВРЕМЕНОГ ГРЧКОГ ЈЕЗИКА, Предраг Мутавџић, 2007, ћирилица, броширано, 229 стр., 21цм

У књизи је дат основни преглед граматике савременог грчког језика, што је условило њен облик, начин излагања, садржај и научни и стручни ниво. Граматика је прегледна и одговара наставним програмима учења језика. Намењена је превасходно студентима неохеленистике, али и свима осталима који се на било који начин баве савременим грчким језиком.

МАЛА СРПСКА ГРАМАТИКА, Радоје Симић, Јелена Јовановић, 2007, ћирилица, броширано, 295 стр., 19 цм

Маласрпска граматика представља значајан допринос настави граматике савременог српског језика, и језичке културе уопште. Спада у приручнике опште намене и нуди опис основних одлика фонолошког, морфолошког и синтаксичког система.

СРПСКИ ПРАВОПИС, Радоје Симић, 2006, ћирилица, броширано, 340 стр., 21 цм

Српски правопис даје практично извођење правописа онако како се он уопштено признаје и употребљава у српском језику. Правила су кратко и јасно формулисана, што олакшава употребу приручника.

Шта ђознаи чијају?

Драган Великић

писац

Булгаков, Набоков,
Стерн, Џојс, Црњански...

Најновији роман књижевника и дипломате Драгана Великића „Руски прозор“ награђен је најугледнијим књижевним наградама: „Ниновом наградом за роман године“ као и књижевне критике за књигу године у избору дневног листа „Вечерње Новости“ Меша Селимовић. То је више него довољан повод да писца романа „Виа Пула“, „Астраган“ и „Руског прозора“ питамо којим се књигама увек враћа?

Књиге су као градови. Неке видимо једном и никада више не пожелимо да поново дођемо. А неким градовима се стално враћамо. И не само да се враћамо, већ би да се у тим градовима и настанимо, да нам се свакодневица одвија баш у тим просторима.

Читањем се удваја овај наш једини живот. Не могу да замислим живот без књига. Чини ми се да би се у том случају, када би се без књига живело, читав свет свео на један безбојан, ледени простор. И не мислим да су књиге некаква утеха, да се књигама надокнађује одсуство правог живота, живота какав желимо да живимо, напротив, књиге су део тог живота, оне се уписују у талог нашег искуства, и када прођу извесне године, у легури која настане тешко је раздвојити оно што смо проживели „из прве руке“ од онога што смо „само“ прочитали. И зашто бисмо то уопште чинили?

Многим књигама се често враћам. Постоје и такве књиге од којих никада и нисам отишао, које су део мог „читалачког намештаја“. Не могу их све набројати. Намера ми није да правим некакву топ-листу, јер ту не постоји хијерархија. Свака таква књига има своје место и међусобно се не могу поредити.

Ових дана поново читам Булгаковљев роман „Маестро и Маргарита“. И дивим се лакоћи са којом је мајстор Булгаков изнашао форму која му је омогућила да демијуршки, са много хумора,

открива тамне дубине појединаца у мрачним временима. Нисам љубитељ фантастике. Зар сама чињеница да неко седне да пише роман или причу није већ сама по себи фантастична? Код Булгакова стварност и фантастика су само два лица истог покривача. Или је то ипак шињел? Онај гољевски. Још један Рус чије књиге су ми увек при руци. „Мртве душе“, „Вечери у сеоцету крај Дикањке“, „Лудакови записи“. Одмах поред њега је Набоков, писац који је пресудно утицао на мој читалачки укус, и чији „Животопис Николаја Гогоља“, сав исподвлачен, јесте незаобилазна књига мојих читалачких шетњи. Ту су и „Тавни дрвореди“ Ивана Буњина.

Руска улица излази на Шпански трг. А тамо је Сервантес, монументална грађевина модерног европског романа. Често застанем у некој од епизода „Дон Кихота“, и сасвим ми је свеједно који су били мотиви његовог творца да напише такво дело. Као што се често враћам углу Ернеста Сабата. „Тунел“, „О јунацима и гробовима“, „Абадон, анђео уништења“. Сваки од ова три романа ми пружа тако познате фасаде, скривена дворишта, и подруме, пре свега.

Пут даље води Шекспировим булеваром, трансверзалом где се нижу моћне палате чије фасаде није додирнуо зуб времена. У енглеском делу града незаобилазан је господин „Тристам Шенди“. Пре више од два века, романсијер Лоренс Стерн ударио је темеље постмодерне. А када смо код постмодерне, њене трагове налазимо још у осамнаестом певању „Илијаде“, у којем Хефест кује нови штит за Ахилеја. Наравно, незаобилазни Хомер. На мом приватном Парнасу уз Стерна је Џојс, чији роман „Уликс“ се недавно појавио и на српском језику у изванредном преводу Зорана Пауновића. Осам стотина страна о једном четвртку, 16. јуни 1904. године, и писцу новинских огласа Леополду Блуму јесте модерна Одисеја, збирка ефемерних детаља од којих се састоји живот сваког човека. Често се враћам тој химни забору, и њеном јунаку, славном даблинском шетачу. Као што се често враћам тршћанском индустријалцу Еторе Шмицу, заправо делима која је написао под псеудонимом Итало Звево. „Зенова свест“ јесте роман који би се нашао у свакој комбинацији од десет најмилијих књига. У полском кварту Збигњев Херберт, песме и есеји. И романи Анџеа Кусњевича „Краљ двају Сицилија“ и „На путу за Коринт“.

У српском делу тог имагинарног града са књигама и полицама уместо кућа и улица, тзв. „циту“ јесте Милош Црњански. „Код Хиперборејаца“, есеји који то нису, хибридна форма у којој су и Црњански песник, и Црњански романсијер. Губим редослед кретања лавиринтом тог имагинарног града, будући да „Хиперборејци“ дозивају једну другу, жанровски неухватљиву књигу – „Лавиринт света“ Маргарет Јурсенар. Вечност њене прозе попут бескраја који увек наново откривам у стиховима Константина Кавафија. И за крај, Владан Десница, „Пролеће Ивана Галеба“, Кишов, „Пешчаник“ и Тишмина „Књига о Блему“.

Пријерио: Душан Цицвара

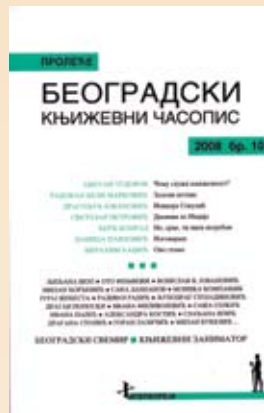
БЕЛЕЖНИЦА – лист Народне библиотеке Бор, број 17 (2007), издавач Народна библиотека Бор, адреса редакције: Моше Пијаде 19, 19210 Бор, e-mail: nbbor@nadlanu.com, главни и одговорни уредник Ана Јанковић

Чување библиотечке грађе у електронском облику, развој система за узајамну електронску каталогизацију, стручна библиотечка звања у Србији, српске јавне библиотеке као издавачи серијских публикација и рад са најмлађим корисницима – најбитније су теме везане за библиотекарство у 17. броју *Бележнице*. У текстовима који припадају овој области посебно су подвучени напори библиотеке у Бору да се укључи идејама и делом у живот заједнице библиотека (конференција у Сарајеву, фестивал у Лазаревцу итд.). Садржај прилога из књижевности: Виолета Стојменовић је разговарала са књижевником Давидом Албахаријем, представљене су кратке приче које су добиле награде на конкурс који организује библиотека у Бору, а неколико анкетираних сарадника покушали су да одговоре на питања о овом популарном жанру, Зоран Пауновић писао је о Мелвиловом *Моби Дик*у, а читав један сегмент посвећен је појави *блога* (феномен, језик, контекст, дело). Ана Јанковић посветила је заслужену пажњу библиографији часописа *Дело*, коју је саставио библиотекар Народне библиотеке Србије, Дејан Вукићевић, а Милен Миливојевић се осврнуо на ликове два недавно преминула песника, Моме Милошевића и Рајка Чукића. Рубрику посвећену завичајним питањима највећим делом заузима подсећање на раднички лист *Колектив* – о њему као о својеврсној хроници града пише Радиша Драгићевић, а о поставци фотографија која је настала на основама креативног посвећења богатом фото-документационом фонду који је овај лист подарио на чување Народној библиотеци у Бору пише аутор поставке, библиотекар Драган Стојменовић. Сећања Драгољуба Ђуровића Ђуше на стари Бор и једна приложена њихова мапа, текстови сарадника из Музеја рударства и металургије о преминулом уметнику Паји Станковићу, и вајарској колонији „Бакар“, и сентиментална прича о последњем проласку „Бире“ кроз Бор допуњују део *Бележнице* посвећен граду Бору и његовом културном и историјском наслеђу. Визуелне прилоге у овом броју *Бележнице* чине фотографије из фонда Завичајног одељења библиотеке из којих је настала поставка „Индустријски блуз“.

ПЕРИОДИКА

шабу Зорана Богнара и текст *Чийање кроз воду* Ивана Пајића. Следи познато поглавље *Светиларник* које доноси текстове више страних аутора као што су: Ђерђ Конрад, Ото Фењвеш, Моника Компаник и Јурај Шебеста. Наредно поглавље под називом *Дневник* доноси текст Светозара Петровића *Дневник из Индије*. Поглавље *Животићесника* садржи текст под називом *Исидора Секулић* Драгољуба Јовановића и текст *Рајмон Јордан – васкрсли штрубадур* Коље Мићевића. *Београдски свемир* обилује текстовима разних аутора као што су: Љиљана Шоп, Драган Попоски, Радивој Радић, Љубодраг Стојадиновић и Александра Костић. У *Тумачењима* налази се рад Цветана Тодорова под насловом *Чему служи књижевност*. Одељак *Књије* доноси текстове о књигама различитих аутора и запажања о њима. Ту су текстови Слађане Илић, Саше Сојкића, Драгане Столић, Ивана Радосављевића, Горана Лазичића, Милана Вукелића, Марјана Чакаревића и Иване Миливојевић. Часопис завршава одељак под насловом *Књижевни занимајтор* као и индекс аутора и преводиоца *Београдској књижевној часопису*.

БРАТСТВО: часопис друштва Свети Сава; број 11; главни и одговорни уредник Злата Бојовић. – 2007. – Београд: Друштво „Свети Сава“; Адреса Македонска 22; штампач Чигоја Штамп

Нови број часописа *Братство* објављује предавања која су одржавана на Тринити коју је организовало Друштво „Свети Сава“ током пролећа 2007. године, а којима су обележене све значајне годишњице – осам векова од подизања манастира Жиче, обнова Пећке патријаршије, 150 година од рођења Уроша Предића и 90 година од подизања Топличког устанка. Садржај броја отвара песма Даринке Јеврић *Дечанска звона*, а затим следе текстови различитих аутора као што су текстови Недељка Радосављевића *Пећка патријаршија, од обнове аушоефалности до укидања (1557 – 1766)*, Миодрага Јовановића *Урош Предић (1857 – 1953)*, Божице Младеновић *Тојлички усћанак 1917. – особиности и значај у српској историји*, Богдана Љ. Поповића *Начертаније Илије Гарашанина и његова примена*, Зорана Ч. Вукадиновића *Храм Светиој Саве у Косовској Митровици* и многих других. Следи пар текстова сакупљених поглављем *Срби у свету*, а број завршава текст Јасне Јанићијевић *Годишњи извештај о раду Друштва „Свети Сава“* и садржај ранијих бројева *Братства*. Једанаеста књига *Братства* својим прилозима из области науке и културе, историје Друштва, редовним

→ представљањем једне од средина српске дијаспоре, као и низом информација о животу и активностима Друштва, које преко свога сајта успоставља широку комуникацију са светом, одсликава у највећој мери природу и континуитет његовог рада у савременим условима.

ГРАДАЦ, часопис за књижевност, уметност и културу; број 160-161; година 33. – 2006 – 2007. Уредник Бранко Кукић. – Чачак: Дом културе Чачак и Уметничко друштво Градац; Адреса: Часопис Градац, Дом културе, 32000 Чачак, 032/225-070; www.gradac.org.yu, mail: zaum@eunet.yu

Нови број часописа *Градац* приредила је Славица Батос, а посвећен је једном од најмистичнијих осећања у историји човека – меланхолији. Часопис садржи прегршт занимљивих текстова, што наших, што страних аутора који се баве меланхолијом. Садржај броја који је пред нама отвара текст Славице Батос под називом *Лица и облици меланхолије*. Затим следи текст аутора Жана Старобинског *Меланхолија у башњи ирчкој корена* и Аристотелово дело *О меланхолији*. У наставку следе текстови различитих аутора, што говори у прилог томе да је меланхолија посебно стање, тачније феномен духа и тела који је заокупљао и научнике и мислиоце још од самих почетака живота у цивилизацији до данас. Међу великим бројем аутора који су сакупљени међу корицама овог часописа посебно бисмо издвојили неке, надасве, занимљиве прилоге као што су *Гениј и меланхолија* Жакија Пижао, *Дирерова „Меланхолија I“ у тумачењу Ервина Панофског* Славице Батос, *Меланхолија и иррационални трих Хилдегарда из Бингена, Анаџиомија меланхолије Беле Хамваш, Песничка меланхолија у последњевековној поезији Р. Клибанског, Е. Панофског и Ф. Саксла, Адолф – меланхолија заводника Бенжамена Констана, Наум цртежа: графички тест и жаловање Сержа Тисерона, Жалост и меланхолија Сигмунда Фројда и многи други. Напоменули бисмо и књижевне текстове који се местимично појављују, а говоре о меланхолији као песничком стању као што је позната песма Цона Китса *Ода меланхолији*.*

ЕТНОУМЉЕ: јесен, 2007. – Српски World Music магазин, Издавач: World Music Magazin, Уредник магазина – Оливер Ђођевић. Адреса: ул. Саве Ковачевића 2/4, Јагодина 35000, e-mail: etnoulmje@yahoo.com

У музичком магазину *Етноумље* који први пут излази са бројем лето 2007. отварају се теме везане за музику света, али превасходно за наше поднебље и етно музику. Магазин је заокупљен темама из области World Music за добробит музичара, музиколога, менаџера, дискографа, новинара и свих осталих чија је професија на било који начин везана за музику света, као и бројних заљубљеника у музику света широм Србије. Магазин је покренут да би се првенствено бавио теоријом и историјом, естетиком и критиком World Music и да на сваки начин популаризира и афирмише српско музичко стваралаштво. Теме су из области традиције, веровања и обичаја народа са простора Балкана. Први број *Етноумља* садржи следеће теме: Јубилеј, 15. година Хазари групе; Приказ о саставу Извор из Врања; из

области етномузикологије Музика Анда: World Music критика; Поклон читаоцу *Етноумља* је CD етно-џез групе Хазари са музичким опусом који није нимало скроман. Други број - јесен 2007. године, наставља својим појављивањем истраживачки поступак па су теме у овом броју: Формирање транжанровског канона; у оквиру рубрике *Традиција* текст *Башњина свирале у традиционалној музици* аутора Селене Ракочевић; Кореограф Драган Трифуновић се бави истраживањем фолклора и игара у тексту, Етномузиколошка и етнокоролошка истраживања у области Белице. *Етноумље* је један мали део посвећује и Етнофесту 2007. године, али и World Music у Босни и Херцеговини чији је аутор текста Александра Савић из Мостара; О једном од најбољих вокала на нашим просторима и групи Naissa и о њиховом наступу на џез фестивалу „Нишвил“ 2007. године, пише Драгомир Миленковић. У сваком броју магазина постоји формулар - пројекат регистрације World Music састава и музичара. Додатак овом броју је CD групе „А Приори“ из Јагодина као поклон читаоцу. Магазин *Етноумље* је бесплатан.

ИСТОЧНИК, часопис за веру и културу, број 63-64, година XVI, 2007. – Београд: Адреса: Француска 7; тел. 011 3286 590; 063 8705 007

Нови број часописа *Источник* у свом уводном делу под насловом *Српска средњовековна философија* доноси опширан текст Слободана Жуњића „Идеје и дела старе српске философије“. Следи одељак *Философија, теологија* у којем налазимо два занимљива текста: „Прехришћански аскетизам“ Алексеја Сидорова, у преводу Илије Марића и текст „Тело и плот“ Мирослава Поповића. Одељак *Знаци времена* испуњава јако квалитетан текст Бориса Гројса „Русија као подсвест Запада“ у преводу Мирјане Грбић. Олга Пичурина пише за одељак *Обриси* о Толстоју у свом занимљивом тексту „Толстој и званично православно богословље“. Текст је превео Добрило Аранитовић. Последње поглавље које носи наслов *Српска философска башњина* доноси текст Илије Марића „Југословенски мислиоци Ксеније Атанасијевић“. Главни и одговорни уредник је Милутин Петровић, а уређивачки одбор чине: Владета Јеротић, Ђорђе Трифуновић, Бојан Јовановић, Божидар Зеџ, Петар Јевремовић и Илија Марић.

КВАРТАЛ, магазин за књижевност и уметност; главни и одговорни уредник Васа Павковић; број 7 (јесен). – 2007. – Панчево: Удружење књижевника и књижевних преводилаца Панчево; Адреса: Светог Саве бр.10; телефон: 064/43 96 040

Последњи, седми број панчевачког магазина *Квартал* у својој провереној концепцији, и овог пута доноси веома занимљиве садржаје. Први одељак, насловљен *Домаћа књижевност* доноси прозу и поезију више домаћих аутора. Представљена је поезија Мирослава Максимовића, Александра Чворовића, Зорана М. Мандића, Би-

љане Т. Петровић, Марије Шимоковић, и проза Тање С. Ивановић, Стеване Сремац, Витомира Јовановића, Бранка Анђића, Милоша Крнета, Мире Поповић, Александре Ђуричић. Одељак под насловом *Преведена књижевност* доноси преведене текстове Осаму Дазаи, Мажана Кјелара, Стефана Бенија, Беле Хамваш, Ласла Латора, Ђерђа Шпира, Андраша Јелеша и Давида Безмозгиса. Последњи одељак под називом *Сцена* доноси интересантне чланке које су приредили: Александра Грубор, Наташа Шарић, Илија Бакић, Милан Б. Поповић, Чедомир Љубичић, Тања Крагујевић, Саша Ракезић, Игор Митић и Дејан Чанчаревић.

КЊИЖЕВНОСТ - број 1, 2008, 206 страна, година LXIII, књига CXXI, адреса: Чика Љубина 1/2, 11000 Београд, издавач: Издавачко предузеће Просвета АД, e-mail: knjizevnost@prosveta.co.yu, уредник Богдан А. Поповић

Први овогодишњи број часописа *Књижевност* који током ове године излази квартално, од домаћих аутора објављује нове песме Душка Новаковића, Симона Симончића и Милосава Мирковића. Ту је и избор песама из збирке *Киновар* (награда „Бранко Миљковић“ за 2007.) Марије Шимоковић. Избор прати приказ *Киновара* из пера Марије Кнежевић. Већи број текстова посвећен је овогодишњој НИН-овој награди, роману *Руски њороз* Драгана Великића. О томе пишу Милета Аћимовић Ивков, Мило Ломпар, док Стеван Тонтић из прошлогodiшње продукције издваја десетак романа. Занимљив је блок о савременим грчким писцима Јани Конду, Димитри Нолу и Насо Вајени који је припремила Ксенија М. Гађански уз пропратни текст „Књижевност преиспитивања“. Прозом су заступљени Радован Б. Марковић и Александар Миодрог одломцима из дужих проза. Критику пишу Ђорђе Деспић о новој књизи Миодрга Павловића *Рајске изреке*, Соња Веселиновић о књигама Тихомира Брајовића *Идентично и различито* (упоредна анализа романтичарских спесова „Крштење на Савици“ Ф. Прешерн, „Смрт Смаил-аге Ченгића“ И. Мажуранића, „Горски вијенац“, П. Петровић Његош) и Слободана Владушића *Портрет херменеутичара у иранцији*, Ала Татаренко о књизи прича Михајла Пантића *Ако је то љубав*. О курсу креативног писања на Филолошком факултету у Београду, пише књижевник Зоран Живковић, који који га води академске 2007/8.

КЊИЖЕВНОСТ на дијалекту, часопис за књижевност, уметност и културу; год. 54, 1/4, 2007. – приредио Драган Радовић. – Лесковац: Лесковачки културни центар.

Нови број часописа *Књижевност на дијалекту* наставља своју устаљену традицију. Кроз седам

поглавља различитих по вокацији, више аутора разматра по који феномен из насловне области. Први део који носи наслов *Размајрања* доноси текстове шеснаест аутора од којих бисмо издвојили неке веома занимљиве као што су: *Дијалектални језик у корену бића човека и његове Славољуба Обрадовића, Дијалекатска лексика Михаила Лалића и књижевни језик Раде Стијовић, Улоја језика и дијалекта у образовану стиреотипа о Грцима (на материјалу „Кир Јане“ Јована Стијерије Пойовића и „Кир Гераса“ Стијевана Сремца) Владана Јовановића, као и текст О неким дискурским маркерима у роману „Петријин венац“ Драгослава Михаиловића Мирјане Гочанин и Владана Јовановића. Следеће поглавље Наслеђе доноси краће текстове Радосава Стојановића, Саше Стојановића, Стевана Сремца, Драгана Радовића, Ненада Кражића и Љубише Рајковића Кожељца. Следи поглавље Дијало, а за њим поезија више различитих аутора сакупљена у целину под насловом Из живог завичаја. Више аутора, такође, изражава се на више различитих тема и у остала два поглавља Освећљење и Ветерница речи где се налазе текстови пре свега прозног карактера. Часопис завршавају Белешке о ауторима где су у најсажетијем облику представљени носиоци овог штива.*

КЊИЖЕВНИ ЛИСТ – књижевност, уметност, култура и друштво, број 67, март 2008, година 7, оснивач и издавач: Клуб сарадника и донатора *Књижевног листа*, адреса редакције: Француска 7, 11000 Београд, e-mail: klubkl@eunet.yu, главни и одговорни уредник Петар Цветковић

Мартовски једномесечник отвара обиман есеј др Радивоја Микића *Раскошна смрт и лепо* о песми (и општије о поезији) *Јујтарња* идила Владислава Петковића Даса коју је песник посветио брату Михаилу Петковићу. Ту су и политички есеји Љубомира Кљакића *Србија и корпоративна империја* (проблем Косова), Александра А. Миљковића *Комунистичка и посткомунистичка дељена у Србији и проблем демократије*. Своје епиграме и у овом броју објављује Милован Данојлић, песме Томислав Јовановић, Миодраг Лома, Мануел Антонио Пина (изабрала и с португалског превела Јасмина Нешковић), Мила Машовић, Никола Живановић, Душан Ристић. Од домаће прозе читамо дужу приповетку Славољуба Марковића *Говорите ли мртвим језиком*, седми наставак *Бележака и снимака* Петра Милорадовића, записе Здравка Крстановића. У рубрици *Кришка* о новим књигама Ива Тартаље, Милорада Павића, Петра Зеца, Васе Павковића, Лабуда Драгића, Марка Чудића (*Данило Киш и модерна мађарска поезија*), Слободана Антонића, пише већи број сталних сарадника листа. Ту је и текст Слободана

Јовановића из 1940. *Јујословенска мисао у прошлости и будућности*, уз пропратну белешку Марка Лолића.

КЊИЖЕВНИ ЛИСТ – књижевност, уметност, култура и друштво; број 68-69 – 1. април – 1. мај 2008; година VII; Оснивач и издавач: Клуб сарадника и донатора КЛ, 11000 Београд, Француска 7; телефон 011/3288-957; e-mail: klubkl@eunet.yu

Нови, пролећни број *Књижевног листа* на првим странама доноси рубрику под називом *Фест 2008*, у којој се разматрају остварења седме уметности из угла Крстине Ђуковић и Александра Новковића. Следи текст *Моћ љубави* Бојана Јовановића, а затим једна дужа ретроспектива под насловом *Сећање на Ливаду* која садржи текстове Мирка Магарашевића, Живадине К. Митровића, Љиљане Шоп, Зорислава Паунковића, Драги Бугарчића, Петра Зеца, Милана Игњатовића, Милована Здравковића и Зорана М. Бундала. Следи рубрика *Кришка*, а за њом проза Мирјане Павловић и Е. Лимонова. Рубрика *Истраживања* доноси *Једно заборављено џуџовање кнеза Михаила Милоша Црњанског*, а рубрика *Вруће теме* текст поводом стогодишњице хотела „Москва“. Врло значајан текст у овом броју је *Рат, мир и хегемонија на почетку двадесетог века* Ерика Хобсбаума у преводу Ристе Тубића. Овај број завршавају рубрике *Сећања*, *Истраживања* и текст Стевана Вуковића *О смрти филма, сликарству и зурењу у мрак*.

ЛИТЕРАРНИ ОТИСАК – косовски часопис за литературу и збивања, – бројеви 4, 5 и 6, 2007, 203 стране, издавачи: Српски културни клуб „Сербика“ Ђиљане, Омладински литерарни клуб Ђиљане, адреса: Српски културни клуб „Сербика“ Ђиљане, Д. Кормићане, Задња пошта 38267 Ранилуг, e-mail: literarniotisak@yahoo.com, главни уредник Ратко Стојиљковић

Годишњак књижевника и културних посленика Косовског Поморавља у бројевима за прошлу годину (излажење помогли Министарство културе и медија Републике Србије и низ појединаца) у већем броју својих рубрика доноси прилоге савремених писаца, али и текстове из културне прошлости Косовског Поморавља. Благоје Савић пише осврт (*Зайис о злу*) поводом мартовског насиља на Косову и Метохији. У рубрици *Завичајна проза* заступљени су Перица Анђелковић, Јордан Митровић, Срећко Симић, путописе Новица С. Јевтић и Милан Милић Маја, четири млада песника испуњавају рубрику *Поезија младих*. Значајан је блок *Савремена поезија Срба у Македонији* (уводна белешка, песме Недељка Ђорђевића, Гордане Стојковске, Стојана Арсића, Миланке Миловановић Зафировске, Малише Наковића и Верице Секирарски Трајковић). Из културне баштине о *Ситарим насељима у Косовском Поморављу* пише Богомир Б. Станковић, а ту су и записи лирских песама које пева Велика Стојковић из Коретишта, једна стара ђиљанска (*Кој ће Вейке љевари*, казивач Хади

Борисав) и низ других рубрика. Часопис завршавају репродукције (већи број слика у боји) са Прве ликовне колоније „Новобрдска тврђава 06“. Главни уредник Ратко Стојиљковић посветио је обиман приказ Новинама београдског читалишта, тематском број 6, фебруар 2006. који је у целини посвећен српској књижевности Косова и Метохије од 11. до 21. века, што чини част Библиотеци града Београда и редакцији Новина београдског читалишта.

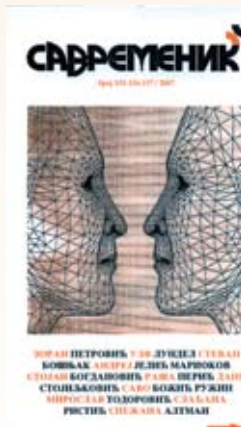
ПОЕЗИЈА, часопис за поезију и теорију поезије; број 40, година XII – 2007. – Београд, Издавач: Друштво Источник, Француска 7, тел. 011 3286590

Четардесети број часописа *Поезија* на првим страницама под насловом *Раша Ливада (1948 – 2007)* доноси поезију Раше Ливаде *Десет љесам* из *Каранџина*, затим текстове Давида Албахарија Нула, нишџа, све, Михајла Панџића *Четири зайиса о Раше Ливади* и Добривоја Станојевића *Издазак из скучености*. Поглавље *Есеј* доноси два дужа есеја француских аутора: есеј Жила Монроа *Криза изражавања* у преводу Јелене Стакић и есеј Ивон Белавал *Поезија и сазнање* у преводу Ане Јовановић. Следи поглавље *Поезија* које на пар страна доноси поезију Душка Новаковића и поезију Дејана Илића сакупљену под насловом *Иза Подјорице*. Поглавље *Искусство* доноси један наласе занимљив текст, заправо писмо под насловом *Ниче о Хелдерлину*. Писмо је, наиме, писмени задатак седамнаестогодишњег Ничеа замишљеном пријатељу у којем је, концилијантно, али и полемички у исти мах, требало оспорити предрасуду о „лудом песнику“, уврежену још за његовог живота. Текст је са немачког превео и дао објашњење Драган Стојановић. Завршно поглавље које носи наслов *До поезије* закључује број текстом Марјана Мишића *Архаични ритуално-митолошки образци у народној љесми „Бановић Сирахиња“*.

САВРЕМЕНИК, књижевни часопис, број 155-156-157, 2007. – Београд: издавач Апостроф; Адреса: Француска 7, тел. 2626 081

Нови број – троброј часописа *Савременик* у свом првом поглављу под насловом *Поезија/Проза* доноси књижевне текстове више аутора. Ту су: Зоран Петровић *Мало*, Улф Лундел *Посао*, Стеван Бошњак *Десет ља лука*, Андреј Јелић *Мариоков Карабин*, Стојан Богдановић *Онако све љевајући*, Раша Перић *Пет љесам*, Дане Стојиљковић *По љлед са Вршника*, Саво Божић *Ружин Песма и ја*, Мирослав Тодоровић *Зрно, слово васколико*, Слађана Ристић *Три љриче*, Снежана Алтман *Још једна љрича о љубави*, Јелена Јовановић *Риђокоса*, Радослав Пајковић *По ље белих рада*, Нико-

→ ла Корбутовски Ојанци и у Њујорку. Поглавље Тумачења доноси текст Миливоја Анђелковића Прсти у електронском мору, Ролфа Јенсена Будућности припада нарашћу, Зорана Видојевића Цвет и чизма, Радована Штурановића Видов прилој историографији Голој Ојока, Радослава Војводића Бој и Толстој и Мирослава Радовановића Симон Чудојворац. Треће и последње поглавље Плус доноси три текста: први - + АЕМ Црногорско-приморски Амфилохије Анђелина Анђелолика, други - Марин Младенов Калауз за Словени Марковића - Чардак и трећи - Миленко Мисаиловић Значење комедије у људској еџистенцији.

САВРЕМЕНИК, књижевни часопис, број 158-159-160, 2008. – Београд: издавач Апостроф; Адреса: Француска 7, тел. 2626 081

Нови троброј часописа Савременик у својој устаљеној концепцији доноси овога пута надасве занимљиве садржаје. У одељку под насловом Поезија/Проза представљени су текстови више аутора као што су: Рајко Петров Ного, Јован Делић, Гојко Ђого, Ђорђо Сладоје, Драган Хамовић, Сузана Лаловић, Миодраг Димитријевић, Милка Чабрило, Синиша Ристић и многи други. Тумачења доносе четири текста различитих аутора као што су: Бодлер по трећи љућ међу Србима Милосава Мирковића, Неке антрополошке димензије Лајтасовој џорџеји Мирослава Радовановића, Дехуманизација идеала Жарка Ђуровића, као и текст Дезилузионирани џоејски свет Мајије Молцера Љиљане Жегарац-Тењовић. Треће и последње поглавље које носи наслов Криштика обилује занимљивим критичким погледима више аутора као што су: Миодраг Д. Игњатовић Тамни лив, златом амалтамисан, Зорица Кубуровић О звезданим висинама и о усамљености, Милутин Лујо Данојлић Ајоџеоза џироде и живоџа, Милен Миливојевић Роман о књижевности, Марко Вукша Минијаџуре џобалној времена, Радомир Виденовић Равид Јединствени алем-иламен Томислава Мијовића, Чедомир Љубичић Нови живоџи џознаџих слика, Предраг Степановић Ружа Будимпеште – срџски џисац о мађарској џресџоници, Радомир Миђуновић Име џисца је роман и још многи други аутори.

СРБИЈА, Национална ревија број 6. – 2008. – Београд: Принцип прес

Србија, национална ревија и у броју 6. богато прати и пише о нашој културној баштини. У ревији је представљена економија, историја, духовна баштина, као и национални идентитет Србије, односно оно што је Србија некада била и што треба да буде. Ревии Србија негује препознатљив стил у писању с обзиром на одличне сараднике који пишу есејистички и истраживачки. Србију, националну ревију кресе одлични путописи, етномузиколошка истраживања, текстови из историје уметности, уопште културе,

туризма, историјским личностима и све то на један обједињујући начин. Читаоци из ревије могу да препознају добру туристичку понуду кроз богате текстове о нашим крајевима. У 5. броју ревија је читаоцима поклонила велики зидни календар Космет – лице Србије. У 6. броју поклон је у облику разгледнице са Богородицом Одигитријом, икона манастира Хиландара, трећа четвртина 13. века. Број 6. доноси следеће наслове: Небески џресџо вечне Србије (Национална ревија на Светој гори), Мише Вујовића; Еџиској лиљански и иђуман дечански Г. Теодосије у ексклузивном ауторском тексту за Националну ревију, говори о покушајима албанизације српске баштине на Косову и Метохији; Мудросџи чувара светџиња – Косовом, уздуж и џојреко (2) аутора Бранислава Матића; О Дугу недужне џланине о зими на торничкој Бобији открива нам Драган Боснић; Проф. др Драган Недељковић је аутор текста Одушевљење и оданост-колевке срџских химни; О српској средњовековној тврђави, Магличу у наслову Седам кула у мајлама пише Војислав Филиповић; о славној љубави краља Стефан Дечанског и краљице Теодоре, Милена З. Богавац; Драгана Букумировић посвећује своје редове Милеви Марић и Алберту Ајнштајну; Добовање џрстџима џо саркофаџу је назив текста Милована Витезовића. Шта је Бранислав Нушић радио и са ким је разговарао око поднева када је прекидао рад сат и по и посвећивао у то време кафенисању са пријатељима у самој књижари је тема овог наслова; Под рубриком Небо у оквиру дела Кулђура, у теми Тајни живот звезданих градова открива се прича о настанку планетаријума на Калемегдану и о његовом значају за Србију, аутора Слађане Ристић; право освежење су текстови о јубилеју Радио Београда II (педесет година) Ђорђа Малавразића као и о сусрету са славним руским режисером Никитом Михалковым који је гостовао на Правном факултету у Београду. И Београду се посвећује пажња, те се у серијалу објављују текстови у оквиру дела Читанка, овога пута – Расџи и мене Белој Града, шире о беоџрадским џојонимима, Драгана Перића. Часопис излази на српском и енглеском језику, у два одвојена издања, као двомесечник и биће једна од важних полуга у напорима за ребрендирање Србије. Србија обилује изванредним фотографијама Драгана Боснића, Жељка Синобада, Александра Ђосића, Драгослава Мирковића и других. Издавач и главни уредник је Мишо Вујовић, заменик главног уредника Бранислав Матић. емаил: office@nacionalnarevija.com

СТИЛ – међународни часопис за лингвистичку и књижевну стилистику, анализу дискурса, теорију књижевности, реторику, број 6, 2007, 480 страна, издавачи: Међународно удружење Сџил, улица Трешњевка, број 1, 11030 Београд, Теолошки факултет у Београду, улица Мије Ковачевића 11 б, 11 000 Београд, главни уредник др Милосав Ж. Чаркић

Уобичајено кад је реч о међународном научном славистичком часопису, Сџил и у 6. броју објављује прилоге већег броја слависта. Такође, ка-

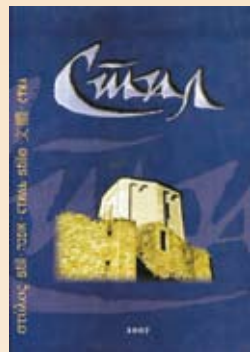

рактеристично за овај часопис текстови се објављују на језику којим аутор пише уз резиме на разним језицима, већ према редакцијском договору. Валерија Е. Черновскаја (Санкт-Петербург) у тексту Оџкривени џексџи и оџкривени дискурс: ињџерџексџиуалност-дискурсивност-ињџердискурсивност чланак фокусира на анализу отвореног текста и дискурса, наводи примере, али и Бахтинове, Лотманове, Бартове, Женетове, Рифатерове премисе поводом третиране проблематике. Ту су прилог Михала Кристека (Брно, Словачка), Андреја Стојановића (Београд), Јоланте Нотон (Ополе, Пољска), затим и прилози из Минска, Перма, Кракова, Тузле, Волгограда, Клужа, Софије (прилог Стефана Димитрове о војном социоекту у савременом бугарском језику), занимљив је прилог Лидије Тантуровске из Скопља Оџишћење међу џродавачиџе и куйвачиџе (Споразумевање између продаваца и купаца) где ауторка анализира језичке идиоме у вербалној комуникацији, тј. у првом говорном чину и представља део македонског колоквијалног језика који се чује на пијацама. На крају часописа приказан је већи број књига.

ЦВЕТ ШЉИВЕ/PLUM BLOSSOM – часопис Хаику друштва Србије/The Magazine of the Haiku Association of Serbia: година 3. број 6 – 7 – 8/year III, number 6 – 7 – 8, октобар – новембар – децембар 2007, 80 страна, издавач: Матична библиотека „Љубомир Ненадовић“, Ваљево, адреса: Хаику друштво Србије (Милица Илић Гачић, секретар), ул. „Душка Радовића“ 1, 14000 Ваљево, е-mail: dejanbogojevic1@hotmail.com

Троброј последњег тромесечја прошле године са паралелним текстом на српском и енглеском отвара Ренџа од 23 хаикуа које потписују Звездана Балан, Јована Божић и Дејан Богојевић. Следи рубрика Хаику са песмама више аутора из Србије, Црне Горе и Републике Српске. Из календара Хаику друштва Србије за 2007. поред илустрације објављено је и 12 хаикуа који су саставни део календара. Централни део часописа заузимају награђени хаикуи са 5. Интернационалног хаику конкурса часописа „Лотос“. Међународни жири је прву награду доделио песнику Тионг Чунгхоу из Малезије, две друге Артуру Силанскасу из Литваније и Александру Шеву из Србије и трећу Ранку Павловићу из Републике Српске. На конкурс је учествовало 157 хаику песника из 22 земље. У рубрици Преведени хаику (са оригинала на енглески језик и са енглеског оригинала на српски) читамо стихове Јадрана Залокара, Ђурђе Вукелић Рожић, Живка Продановића, Душка Матаса (Хрватска), Зорана Раонића (Црна Гора), Недељка Терзића, Светлане Станковић, Росане Дворжак, Душана М. Адског (Србија) и низа иностраних песника. Ту су и хаибуни, хаику преглед (фестивал у Оџацима, зборник „Лудбрег 2007“, зборник из Крапине, и други), следи и мали преглед хаикуа из Јужне Америке, рубрика Криштика и низ других прилога.

Приредили: Небојша Ђосић, Сања Миџић, Слађана Ристић, Горан Миленковић

Др Павле Илић, др Оливера Гајић, др Миланка Маљковић: **Криза читања** - комплексан педагошки, културолошки и општедруштвени проблем, Градска библиотека Нови Сад, 2007, 175 стр.

Ова тимски рађена студија, заснована, првенствено, на емпијским сазнањима аутора, има за циљ да укаже на размере комплексног проблема названог *криза читања*, да подстакне све релевантне друштвене чиниоце ка појачању напора да се постојећи проблем решава, као и да сама крене у правцу његовог решавања. Указујући на актуелност, интензитет, али и перманентност проблема, аутори утврђују да се почеци кризе читања везују за последње деценије прошлог века и нагли технолошко-информатички развој друштва. Проблем се разматра на ширем плану, као општи педагошки и друштвени, и на ужем, као дидактичко-методички. Тако су у уводним поглављима утврђени и укратко проучени неки од бројних и разноврсних узрока за појаву кризе читања, као и последице до којих је она довела. Аутори посебно испитују улогу школе као чиниоца који је у обавези да максимално допринесе решавању кризе читања (а који је, притом, њоме најдиректније погођен, посебно кад је у питању настава књижевности), па је зато педагошки аспект проблема посебно истакнут. Обим и интензитет наставних планова и програма, тенденција увођења нових наставних предмета, утицај мас-медија и савремених информатичких технологија, раст књижевне продукције, као и убрзани темпо свакодневног живота, заокупљеност економско-финансијским, социјалним и психолошким проблемима, анализирани су као кључни разлози који константно утичу на опадање читања.

Разматрања у наредним поглављима представљају потрагу за решењима, тј. могућностима превазилажења кризе читања. Издвојена су, у том смислу, два магистрална правца, која воде

до библиотеке и до школе. Утврђивање педагошке функције школских и јавних библиотека, повезано с комплексом питања о васпитању за књигу и културни живот уопште, добило је, оправдано, доста простора у овој студији. Библиотека, закључују аутори, не може више бити само место за позајмљивање књига, већ је, као „ресурсни, комуникацијско-информациони и мултимедијални центар“, спона између читаоца и мноштва штампаних извора и информација. Представљен је модел едукативне радионице у школској библиотеци и предложени различити облици рада у том простору (књижевне и музичко-поетске вечери, квизови знања и сл.).

Посебно је указано на потребу за функционалном организацијом рада школе (увођењем тимског планирања, интегрисањем наставних садржаја и сл.), с циљем да се ученици растереће како би добили више времена за читање школске лектире, која би, с друге стране, требало да укључује већи број дела по избору самих ученика и њихових наставника (и до 40 %). Поред тога, у настави је неопходно много више пажње поклањати квалитетном (естетском, доживљајном) читању уметничких текстова, јер је то најснажније мотивационо средство за читање књига. Аутори, такође, упућују на предности примене интерактивних наставних метода, које до посебног изражаја долазе у радионичарском раду. Овај облик рада разматран је као „основ школе будућности“, а понуђено је и неколико практично проверених модела таквог рада. Показано је и како се мас-медији и информатика могу користити у настави тако да допринесе решавању кризе читања. Посебна пажња посвећена је књижевности за децу која, захваљујући својим квалитетима али и креативним начинима наставне обраде, не познају кризу читања, па као успешан модел може да понуди корисне увиде који би довели до превазилажења те кризе у старијем узрасту.

Приступајући проблему савесно и одговорно, аутори су из самог његовог средишта, из животне и школске праксе, понудили низ конкретних решења, што, уз бројне подстицаје и усмерења за нека будућа истраживања, представља највећу вредност ове студије.

Ласло Блашковић, **Турнир грбаваца**, Геополитика, Београд, 2007, 197 стр.

Последњи објављени роман Ласла Блашковића није прошао незапажено, како због својих уметничких квалитета, тако и због начина на који су аутора санкционисали неки којима се није свидело оно што су о себи у Блашковићевом роману прочитали. То је, уз тежину коју је целој причи дала дневничка форма, дакле, извесна документарна заснованост текста, у већини критичких осврта на роман у први план ставило питање односа реалности и фикције, питање на које, уосталом, сам Блашковић својим књижевним делима непрестано одговара, у *Турниру грбаваца* и експлицитно. Онај ко сопствени живот види као „артифицијелну сањарију“ не може а да и свет који га окружује не подвргава непрестаној литераризацији: „Ја волим те бескрајне приче у причи, свезнајуће приповедаче који су само заборавили своја имена, ту моћност да се гледамо под микроскопом, безмерно увеличани, истинити, изобличени.“ (подвукла С. Б) Мале су, међутим, шансе да ћемо се, у таквом огледалу, себи допасти. У везу с претходним може се довести и исказ који не објашњава само Блашковићево схватање односа реалног и фиктивног, већ открива суштински механизам уметничког стварања: „Уметности нема без претеривања. Да би нешто, уопште, преостало. Фрина, једна обична грчка курва, била је модел Праксителу за скулптуру вансезонске Венере.“

Четрдесет дана (број није без значаја) с краја 2006. и почетка 2007. године нису се ни по чему битном разликовали од неких других дана ауторовог живота, али он тај живот, са свим сопственим и туђим причама, од којих једна треба да буде главна – она о локалном подбарском криминалцу Гаври, удева у поменути временски оквир. И мимо интересовања за мање-више локални „турнир грбаваца“, тј. књижевни живот (по Чеславу Милошу), коме и Блашковић по природи ствари припада, ова књига има пуно тога да понуди. Функционално користећи предности дневничке форме и казивања у првом лицу, аутор нуди један потпуно личан и зато сасвим оригиналан увид у релацију обичан/свакодневни живот – књижевно стваралаштво, издваја своју од безброј људских варијанти извршавања „свакодневних заповести“, а све то чини препознатљиво интелигентно, језиком духовитим и бритким, непретенциозно надахнутим, у коме његова суштински лирска природа налази свој пуни израз. Захваљујући интроспекцији и својеврсном егоцентризму, који су иманентни вођењу дневника, читаоцу је омогућено да прати дејство спољашњих утисака и подстицаја на лични, унутрашњи живот писца, да открива и сазнаје корене и мотиве његових реакција на појаве из сопственог окружења. То објашњава присуство „механичке“ ироније и самоироније, књишких и животних асоцијација, доживљених и препричаних анегдота, сећања, претпоставки, алузија и сл. У *Турниру грбаваца* приче и животи, ликови и личности, имена и судбине се преклапају, повезују, допуњују, условљавају, а отворена могућност (и слобода) да се мисао размахне, да у себе прими врло различите садржаје, потпуно је искоришћена, чему је умногоме допринела изабрана дневничка форма. Иако она, сама по себи, не представља ништа ново, показала се као јако добро решење на најновију прозу Ласла Блашковића, који из овог *турнира* излази као победник.

Снежана Божић

IN MEMORIAM АРТУР КЛАРК

Артур Ч. Кларк (16. децембар 1917, Мајнхед, Сомерсет, Енглеска – 19. март 2008, Коломбо, Шри Ланка) био је човек кога су, с правом, прогласили највећим маштаром друге половине двадесетог века. Немерљиво наслеђе које је оставио представља, у најсуштинскијем погледу, тријумф стваралачке маште. Уз Исака Асимова сматра се најпознатијим писцем научне фантастике, с тим што се за разлику од Асимова, Кларк држао науке, њених реалних домета и хипотеза. Главне теме његових романа и прича су истраживање космоса, мора и времена, место човека у васиони и последице људских контаката са ванземаљским интелигенцијама. После завршене средње школе Кларк се запослио као ревизор у једном Министарству. За време Другог светског рата служио је у РАФ-у као специјалиста за радаре и учествовао је у изградњи првих система за рано узбуђивање и навођење пилота са земље. После рата завршио је Краљевски Колеџ у Лондону и магистрирао математику и физику 1948. године. У књижевни свет ушао је 1951. године кратком причом *Стражар* која је, на почетку, оцењена као не нарочито вредна, послужила касније као инспирација за његова најзначајнија дела. Светску књижевну славу Артур Кларк је стекао тетралогijом *Одисеја у свемиру*. Прва у низу ове тетралогije је књига 2001: *Одисеја у свемиру* (1968) која није аутохтона, већ је настала према сценарију за истоимени филм Стенлија Кјубрика. 1982. године излази 2010: *Друђа одисеја*, 1988. године 2061: *Трећа одисеја* и 3001: *Коначна одисеја*. За своја остварења Кларк је више пута био награђиван. Добитник је више значајних књижевних награда. Његов највећи допринос науци била је идеја да би геостационарни сателити могли да се користе као комуникациони релеји. У његову част, Међународна астрономска унија назвала је геостационарну орбиту Кларковом орбитом. 2000. године британска краљица Елизабета II прогласила га је витезом.

С. Мишић

РУСКИ ЦЕНТАР ЗА НАУКУ И КУЛТУРУ

1933 - 2008

„Да би се вредносима духовној и моралној животи руског народа дала достојна ризница, да се њиховим живојворним снајама да нови животи, да се духу руског човека омогући посвећивање њему толико драгом научном и уметничком раду... зашто је и основан овај Дом... Нека буде вечни спомен руском и југословенском браћинству и нека сведочи о њиховој узајамној љубави и узајамном разумевању.“

Из повеље,
уздане у темељ Дома

Поводом обележавања 75-годишњице постојања Руског дома, можете ли нам нешто рећи о томе како се родила идеја о формирању културног центра Руса у Београду, као и о самом отварању једне такве установе.

Деветог априла 2008. године навршава се 75 година од отварања Руског дома у Београду, једног од најкрупнијих жаришта руске културе изван граница Русије. После револуције 1917. године хиљаде људи из Русије, који су преживели ужасе политичког преврата, грађанског рата, глад, небројено много невоља и трагедија, у страху пред неизвесном будућношћу били су принуђени да напусте своју домовину. Према подацима Лиге народа, 1926. године совјетску Русију је напустило 1.160.000 људи. Број руских избеглица који су дошли у Југославију почетком 20-их година XX века достигао је 70.000, али се крајем 30-их година тај број усталио и износио око 25.000 људи. У Југославији је формирана специјална званична установа за пружање помоћи Русима у Југославији – Државна комисија за питања руских избеглица. Велики значај за живот емиграната имао је Руски савет за културу, чији је циљ била брига о потребама руских културно-просветних и научних установа.

Идеја о формирању културног центра Руса у Београду родила се крајем 20-их година и наишла на живи одзив и широку подршку, како у емигрантској средини, тако и у различитим круговима југословенског друштва. Реализацији те идеје активно су допринели краљ Александар I Карађорђевић, српски патријарх Варнава, председник Комитета за питања руске културе, академик Александар Белић, многе српске и руске добротворне организације и приватна лица.

Отварање таквог центра, који је добио назив Руски дом „Император Николај II“, одржано је 9. априла 1933. године. Подигнут по пројекту руског архитекте В. Ф. Баумгартена, на локацији у близини краљевског дворца, у центру Београда, Руски дом је заузео достојно место међу најбољим здањима југословенске престонице тог времена. На церемонији отварања присуствовали су краљица Марија, чланови краљевске породице, премијер Југославије Милан Српкић, представници владе и друштвеног живота земље. Интониране су југословенска и руска химна, одржани су свечани говори. Обраћајући се окупљенима, академик А. Белић је рекао: „За све многозначне области емигрантског културног живота, било је неопходно саздати центар који би с подједнаком љубављу, и независно од места боравка, примио све оне у којима гори жива пламен руског духа.“

Поводом 75 година постојања Руског дома у Београду, разговарали смо са директором Владимиром Кутирином

РУССКИЙ ДОМ ИМЕНИ ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II В БЕЛГРАДЕ – ФОТОГРАФИЈА 30-х ГОДОВА
РУССКИЙ ДОМ ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II У БЕОГРАДУ – ФОТОГРАФИЈА 30-х ГОДИНА

Како је просторно, структурно и институционално замишљен Руски дом?

У комфоном, пространом дому смештен је низ установа и организација: Руски научни институт, Руска јавна библиотека с архивама и Издавачким комитетом, Музеј императора Николаја II, Музеј руске коњице, Мушка и Женска руско-српска гимназија, Руско музичко друштво, Савез руских уметника, Државна комисија за питања руских избеглица, концертно-театрална сала, читаонице, изложбени салони, гимнастичка сала (која се недељом преображавала у кућну цркву). Све те институције обезбеђивале су добре могућности за духовно и физичко усавршавање руске омладине, свих Руса који су се настанили у Југославији.

Тридесетих година Дом руске културе, просвете и науке био је седиште свега онога што је руска дијаспора створила у Краљевини Југославији. Истовремено је постао и национални центар чији је утицај и значај прерастао границе многобројне руске колоније у Београду. Развоју руске научне мисли у иностранству, засноване на руској култури и науци, доприносила је делатност Руског научног института у коме су радили познати научници и писци – Ј. В. Спекторски, Ф. В. Тарановски, П. Б. Струве, Д. С. Мерешковски, З. Н. Хипијус, Игор Северјаљин, Д. К. Балмонт и други. Издања „Издавачке комисије“, која је на руском језику штампала дела

аутора – избеглица (три серије књига – преко 60 наслова), пажљиво су одабрана и дистрибуирана у свим центрима емиграције, а музеји, који су били посвећени сећању на цара – мученика и који су чували материјале о слави руске армије, сведочили су о везама традиције и савременог тренутка. Руско музичко друштво, Руски уметнички студио, Руске театарске групе, водиле су интензивни културни живот, трудећи се да не заостану за „просвећеном Европом“.

По нивоу предавања, руске школе и гимназије нису уступале познатим школским установама двеју престоница пред-револуционарне Русије.

Како је било осмишљено и како је кроз историју текло зближавање братских народа Срба и Руса у оквиру Руског дома?

После завршетка Другог светског рата, влада Југославије је зграду „Руског дома“ предала у власништво СССР-у. У њу је смештен „Дом совјетске културе“ (ДСК), који је надаље, према оправданој примедби једног од истраживача историје руске емиграције у Југославији, А. Б. Арсењева, „делио судбину сложених совјетско-југословенских државних и партијских односа“. Ипак, без обзира на смењивање периода хладних или ближих међудржавних односа, као и на пропагандно усмерење делатности, које је било у складу са духом времена, ДСК је много урадио на културном зближавању братских народа. Његова библиотека (која је, нажалост, изгубила скоро све пред-ратне фондове) у том периоду је бројала више од 70.000 наслова књига и многобројна периодичка издања из СССР-а. На развој односа између наших земаља плодотворно су утицали и обогаћивали културни живот Београда наступи врхунских совјетских професионалних и аматерских уметника, одржавање различитих тематских књижевних и музичких вечери, кинофестивали, уметничке и научно-техничке изложбе које су се одржавале унутар зидова ДСК.

Да ли су историјске и политичке прилике у обе државе умногоме измениле програм и одразиле се на рад Руског дома?

Распад СССР, тешкоће живота у Русији, нису могли да се не одразе и на рад бившег ДСК. У једном периоду, било је угрожено и само постојање Дома као руског културног центра. Појавила

ОТКРИЋЕ РУССКОГО ДОМА ИМЕНИ ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II 9 АПРЕЛЯ 1933 Г. В БЕЛГРАДЕ
ОТВАРАЊЕ РУССКОГ ДОМА ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II 9 АПРЕЛЯ 1933 Г. У БЕОГРАДУ

се опасност да се зграда преда једној од земаља ЗНД за потребе њихове Амбасаде. Забринути за судбину Руског дома, многи људи у Русији и Југославији су уложили максималне напоре да би сачували жариште руске културе. Дом је био spaшен и, без обзира на све материјалне и организационе тешкоће, наставио је, макар и у ограниченом обиму, свој рад као Руски културно-информациони центар, тј. као једна од институција Руске агенције за међународну сарадњу и развој ван граница Русије.

пропагирају се успеси Русије у тој области; сваке две недеље у Изложбеној сали се смењују уметничке изложбе; у Великој сали се приказу-

ју руски играни филмови или цртани филмови за децу и тако даље.

На рад Руског дома није могло да утиче чак ни бомбардовање Југославије од стране НАТО пакта 1999. године. Ни на један једини дан Руски дом није прекидао своју делатност. Програми су се одржавали чак и у екстремним условима. Тако је 24. маја, због нестанка струје у граду, годишњи сусрет слависта, посвећен Дану словенске писмености и културе, био одржан уз упаљене свеће. Отада, у знак сећања на те, за Југославију тешке дане, „Сусрети уз свеће“ традиционално се одржавају сваког 24. маја.

Шта је изазивало највеће интересовање код тадашње југословенске јавности у раду Руског дома?

Искрено интересовање код југословенске јавности су изазвали сусрети с представницима Русије – познатим руским политичким посленицима, укључујући и руководиоце Државне Думе Руске Федерације; председника Трговачко-привредне коморе РФ академика Ј. М. Примакова; вишеструког светског шампиона у шаху А. Ј. Карпова; председника МАПРЈАЛ (Међународна асоцијација предавача руског језика и књижевности) академика Г. Г. Костомарова; председника Руског фонда културе Н. С. Михалкова; познатог глумца, главног режисера театра „Сатирикон“ К. А. Рајкина; филмског режисера, генералног директора киноконцерна

„Мосфилм“ К. Г. Шахназарова; добитника награде „Оскар“, филмског режисера В. В. Мењшова и многе друге.

Крупни догађаји у културном животу не само Руског дома, наго и читаве Југославије, биле су обимне акције, посвећене 200-годишњици рођења А. С. Пушкина, 40-годишњици полетања у космос Ј. А. Гагарина, 125-годишњици погибије хероја српско-турског рата, руског добровољца, пуковника Н. Н. Рајевског (који је послужио као прототип за лик грофа Вронског у роману „Ана Карењина“ Л. Н. Толстоја). Септембра 2002. г. Руски дом је узео активно учешће у Данима руске културе у Србији и Црној Гори.

Како и у којој мери Руски дом помаже развоју културе и просвете на овим просторима?

Руски дом пружа помоћ различитим добротворним друштвима, дајући своје просторије за одржавање разних хуманитарних акција.

Развија се сарадња са гимназијама и школама Србије; тако су вечери Филолошке гимназије у Београду под називом „Језик – дар богова“, постале традиционалне, као и књижевно-музичке вечери других гимназија и основних школа. Омладина је увек радо виђен гост у Руском дому!

Многи водећи друштвено-политички радници, представници културних и уметничких кругова Југославије били су учесници и гости различитих програма РЦНК. Руски дом су више пута посетили патријарх Српске православне цркве господин Павле, престолонаследник принц Александар с принцем Катарином.

Како се Руски дом сналази у садашњем времену транзиције и шта ново планира?

Брзи развој данашњице ставља пред Руски културни центар задатак не само да развија и шири досадашње програме, него и да креира нове правце у својој делатности. Почев од 1997. године, у земљи је постао веома популаран циклус „Градови и региони Југославије у Руском дому“; у РЦНК су гостовали представници више од 20 градова, практикују се и гостовања РЦНК у многим градовима Србије.

Руски дом користи нове облике рада, али не заборавља ни своју славну историју, труди се да очува традицију, формирану током седамдесетогодишњег периода постојања овог јединственог центра. Руски дом негује односе пуне поштовања и са потомцима руских емиграната 20-их година, као што су кнегиња Т. В. Рајевска, кнегиња А. М. Ањенкова, кнез А. А. Гардењин, кнез А. А. Ржевски, као и са представницима Удружења кадета у Југославији, који се редовно окупљају у Руском дому.

Можете ли нам за крај рећи како данас изгледа Руски дом?

Данас у Руском дому раде: библиотека (преко 70.000 књига на руском језику, као и преко 30 наслова периодике); видеотека која располаже великим избором руских филмова; фонотека у којој се налазе снимци музичких дела руске класике; информациони центар „Русија на Интернету“; дечија ликовна школа; школа плеса; курсеви руског језика; кафе-галерија; киоск с књигама где љубитељи руске писмености могу набавити руска књижевна дела.

Руски дом је редовно обележавао своје јубилеје. Можете ли нам нешто рећи о томе?

Изражавајући дужно поштовање корисној и многостраној делатности Руског културног центра, имајући у виду његов значај за друштвени живот Југославије, 1993. г. Асоцијација пријатеља Југославије у Москви, на иницијативу њеног председника В. П. Гудкова, изнела је предлог да се обележи 60-годишњица постојања Руског дома у Београду. Ова иницијатива је с одобравањем примљена од стране руководства Друштва српско-руског пријатељства, подржала су је министарства културе и информисања Југославије и Србије, низ научних и културних институција, између осталог и Београдски универзитет. За припремање и одржавање јубиларних свечаности формиран су Почасни и Организациони комитет у који су ушли еминентни посленици српске науке и културе, као и Томислав Карађорђевић, син краља Александра, настојатељ подворја руске православне цркве у Београду отац Василиј (Тарасјев), представници трију покољења руске емиграције. На челу Почасног комитета је био академик Павле Илић, а на челу организационог – познати истраживач руског културног наслеђа у Србији, проф. Остоја Ђурић.

Руски центар за науку и културу (РЦНК) – тако се од средине 90-их година званично назива Руски дом у Београду. Представља државну институцију, која улази у структуру Руског центра за међународну научну и културну сарадњу при Министарству иностраних послова РФ (од 2002. године – при Влади РФ).

Године 1998. Руски дом је обележио свој 65. јубилеј. На празновању тог датума учествовала је репрезентативна делегација из Москве и директори руских културних центара из земаља Источне и Централне Европе. На свечаном скупу, одржаном 9. априла, присуствовали су патријарх Српске православне цркве господин Павле, принц Томислав Карађорђевић, амбасадори низа држава, акредитовани у Југославији, руководиоци државних, политичких, административних органа земље, чланови Удружења руских кадета у Југославији, као и представници друштвених, стваралачких, научних организација.

Да ли је обележавање јубилеја носило са собом и планове о повећању обима активности као и неке нове пројекте?

Током јубиларних манифестација много се говорило о планираним повећаним активностима у раду Руског дома, у коме се редовно одржавају политиколошке акције и концерти, презентације нових књига, књижевно-музички салони; на изложбама достигнућа науке и технике

ПАТРИЈАРХ СЕРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ ПАВЛЕ НА ПРАЗНОВАЊИУ СОЧЕЊИЊА У РУСКОМ ДОМУ ПАТРИЈАРХ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ ГОСПОДИН ПАВЛЕ НА ПРОСЛАВИ БАДЊЕГ ДАНА У РУСКОМ ДОМУ

Приредила Сања Мишић

ВУКИЋЕВИЋ, Дејан: **Дело: (1955-1992): библиографија.** – Београд: Институт за књижевност и уметност; Народна библиотека Србије; Нови Сад: Матица српска. – 2007. – 861 стр.

Систематски преглед основних библиографских података (име аутора, наслов рада, преводилац, приређивач, писац увода, предговора, поговора, илустратор, сарадник на публикацији, број и година издања, место издања, издавач, штампа, формат, пагинација и сл.), у аналитичком и критичком духу зналачког презентовања целокупног *Дела* (1955-1992), најпрестижнијег српског и југословенског часописа за модерну књижевност и стварање који је икада излазио у Београду, намеће се разноврсној и широкој, и писменој и строго-стручној читалачкој публици, са однегованим књижевно-уметничким нервом.

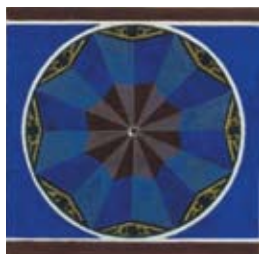
Један од најбољих српских библиографа, Дејан Вукићевић, објавио је прошле године исцрпно урађену библиографију *Дело (1955-1992): библиографија* у издању Института за књижевност и уметност у Београду, Народне библиотеке Србије и Матице српске у Новом Саду и добио

угледну награду Библиотекарског друштва Србије „Стојан Новаковић“ за 2007. годину.

Вукићевићева Библиографија београдског часописа *Дело* састављена је, зналачки, из две међусобно допуњиве целине: изтзв. „теоријског“ (стручног) и „радног“ (практичног) дела. „Теоријска“ преводница дата у насловима (сегментима: Предговор, Увод, Први број, Рецепција *Дела* у штампи, Рубрике, Темати, Преводи, Полемика модерни-реалисти, Уредници, Сарадници, Цензура и Закључак) обрађује се у „радном“ (практичном саставу: БИБЛИОГРАФИЈА, 0 Општа група, 1 Филозофија. Психологија, 2 Религија, 3 Друштвене науке, 5 Природне науке, 6 Медицина. Техника, 7 Уметност, 8 Лингвистика. Језик. Књижевност и 9 Археологија. Биографија. Интервјуи. Историја; Регистри: Регистар аутора, Регистар преводилаца, Регистар неразрешених иницијала, Регистар аутора ликовних прилога, Предметни регистар и Регистар уредника и сарадника и Прилози: Прилог број 1. Бројеви, Прилог број 2. Штампарије, Прилог број 3. Рубрике, Прилог број 4. Темати, Прилог број 5. Панорама полемике у *Делу* и Прилог број 6. Одговори уредника на анкету о *Делу*, као и Литература о *Делу*) на преко 857 страна + једна непагинирана страна (Белешка о аутору).

Ова библиографија може да се уврсти у најкорисније приручнике, уџбенике или књиге од опште литературе. Будући да је полазишна књига у књижевне изазове и трајне књижевне (сад!) традиције, она може да се узме као студија која ревалоризује одређене културне, уметничке или књижевне догађаје.

Драгољуб Ђокић

Ева Рас: **Дивљи јагањци, Народна књига, Београд, 2007. – 342 стране**

Ева Рас (1941, Суботица) је личност сложеног уметничког сензибилитета и интелектуалне снаге. Као глумица присутна је пола века у позоришту, у нашим кућама путем телевизијских серија и филмова. За свој глумачки рад добила је значајне домаће и иностране награде. Друга област њене несвакидашње имагинације и уметничке радозналости је сликарство, а ми ћемо поводом ауторкиног најновијег романа *Дивљи јагањци* рећи неколико речи и о њеном уделу у савременој српској прози.

Ева Рас је објавила 3 књиге поезије, 2 књиге приповедака и 6 романа. Знамо да је велику пажњу читалаца почетком осмедесеније доживео њен први роман интригантног наслова *Немој да тракћеш за мном на сјейенишћу да сам најлејши*. Било је то доба појаве и успона тзв. *џинс ѝрозе* тадашњој Југославији. И поред тога што су доминирали мушкарци (Момо Капор, Милан Оклопцић, између осталих, у српској прози, Бранислав Глумац и други у хрватској), свежина и „дух женског сензибилитета“ привукла је пажњу и официјелне критике. Следи последња деценија прошлог и прва овог века када се ауторка интензивније посвећује приповедној и романескној нарацији. То је резултирало не само квантитетом списатељкиног опуса, већ су се од књиге до књиге мењали и усложњавали тематско-мотивски планови, разрађивали различити поступци организовања фабулативних равни, стигло се до мноштва ликова чији односи и животне ситуације у којима се затичу граде слику једног времена из угла ове прозаисткиње.

Нови роман *Дивљи јагањци* на композиционом плану чини девет насловљених поглавља. Кад изађемо из његовог густог текстуалног ткања, увиђамо колико мото из *Талмуда* „Ко у странцу не препознаје брата, тај ће пре или касније и у своме брату видети странца“ у потпуности покрива битне значењско-идејне слојеве романа. Основну причу испричану у првом лицу, водећи приповедни глас у целом тексту, казује наша савременица, Београђанка. У том тзв. свезнајућем приповедачу из чије приче дознајемо само оно што он жели да нам саопшти, није нимало погрешно препознати/учитати саму ауторку. Сугестивно приповедање са мноштвом детаља упућује на аутобиографске елементе, али они нису пресудни за дубину и занимљивост нараторкиног дискурса. У првом поглављу *Бобице слајског нара* (9-70 страна) приповедни глас основну причу концентрише око живота, карактера и нарави баке Елзе. Много тога из Елзине породичне сторије ауторка кондезацијом израза чини упечатљивим. Лик ове жене, удате за немачког римокатолика Андреа и због тога изопштеног из породице, коме је изродила петорицу синова и који се почетком Другог светског рата, привучени зовом „аријевске крви“ упућују на фронтове широм Европе да би сви тамо изгинули, умногоме подсећа на лик Урсуле из Маркесовог ремек дела *Сјо ѝодина самоће*, захваљујући ауторкиној вештини обликовања. Ова *ѝанонска Урсула*, која унуку васпитава у духу Мојсијеве вере, да парадокс буде већи, „Адолфу Хитлеру

је папирима доказивала и доказала, да она, Јелена, удата Фасбиндер, рођена Говедаревић од оца Миладина и мајке Малине, рођене Медић, чији су сви преци живели и умирали у Малом Иђошу и на околним салашима, иако не припада вишој раси није ни за одстрел“. Лик баке Елзе/Јелене биће спорадично присутан и у наредним поглављима, она је у неку руку осим нараторке други „резонер“ који тумачи сложену и трагичну породичну сагу о више породица повезаних крвним, удабено-женидбеним и пословним везама. Нараторкина прича, подсетимо се уобичава се у овом добу и силази у прошлост. Насупрот „светлој“ причи унук одрасле уз баку у идиличним пејзажима околине Суботице и самог града, развија се и „тамна“ прича о нараторкином оцу и мајци. Неминовно, бар кад је отац Давид у питању, она укључује причу о истребљењу Јевреја на тлу Европе, тј. тамо где су Немци били власт. Живот нараторкиног оца током рата личи на фиктивну прозу првог реда, али, рекли би, то није фикција.

Од Суботице у којој са комунистима покушава да организује отпор, боравка у логору Дахау и бекства из њега у униформи немачког војника, хапшења у тој униформи од стране црвеноармејаца, прогона у Сибир, те после Стаљинове смрти 1953. и доласка у Будимпешту, приповедни глас је у дијалогу са оцем и мајком, који се после ратне калварије више нису сретали. Дакле, у питању је одрастање девојчице без мушког родитеља.

Роман *Дивљи јагањци*, осим доминатне породичне приче чији ће многи фабулативни сегменти дословно шокирати читаоце, поседује изражену самосвест о чину приповедања. Такође, ауторка без скоковитих резова, у причу о детињству, или о оцу хетеросексуалцу, у врло бизарну причу о свом браку са Боривојем (муж је подводач сопствене жене), исписује дугачке есејистичке пасаже о бившој Југославији (ту су неизбежне опаске о њеном председнику и комунистичкој власти). Пише о Србији и Београду у деценији Милошевићеве власти, до најновијих политичких турбуленција. Ако нас породична сага са обиљем микро-фабула, описа, детаља, води у свет тзв. магијског реализма, а нису ретки успели искораци у фантастику, нараторкине медитације о времену у коме живимо су „глас савести“ просечног грађанина. Могли би поводом овог другог, рецимо, политичког резонаовања, наћи пукотине, помало памфлетски резигнирану црно-белу слику, било да је реч о Брозовом или добу после његовог славног упокојења? Док породична сага зачарава укрштајем фикције и факције, аутобиографског и домишљаног, значењском густиниом текста, политичке опсервације су плошне, упрошћене, али ипак, роман је то, легитимне. Као да ће новије генерације писаца умети да им дају већи степен уметничке снаге.

Шести роман Еве Рас чији временски распон у текстуалној равни покрива цело једно столеће плени својом фабулом, вештином приповедања приче „о неком“ или „о нечему“, даје низ важних и епизодних ликова, напokon, у уметничком делу читамо и фрагменте из деценије у којој живимо.

Станиша Нешић

3. Информациони менаџмент

Библиотека није гомила књига. У библиотеци су књиге и остали материјали систематски организовани, фондови су класификовани и каталогизирани и позајмљивање се одвија по одређеном систему.

Ово је трећи релевантни аспект у управљању библиотеком. Каталогизација и класификација били су посебно цењен посао специјалних библиотекара. Њихов рад постајао је све више специјализован и неразумљив „обичним“ библиотекарицама. У многим случајевима, ипак, посао је обављен са циљем да се уради само једном за одређени документ. То је водило закључку, у неким круговима, да нема потребе за обухватом на овом пољу библиотекарства зато што ће се мали број тога урадити у будућности. ИФЛА ради на једном за нас новом концепту. Циља се на каталогизациони систем у ком ће бити могуће да се сродна каталожка места повежу једна са другом, као и са главним извором ако је то веб-документ (погледај <http://www.web.lib.hel.fi:7001/suomi/ms/funktionaalinen.htm>).

Оно што је у свету одавно тренд, Интернет као каталог библиотеке, код нас је тек у повоју, а у свету су већ дошли до нових стандарда. Када Интернет пружа нове могућности у подели и размени информација, светски ток информација мора имати неке стандарде. Стандард трансфера информација Z39.50 већ је добро познат – библиотекама је неопходно да створе заједнички претраживачки систем. Даблин Кор је пример новог стандарда за организацију информација на Интернету. Много је једноставнији него традиционални Марк каталогизациони стандард. Да ли такође постоји тренд у библиотекама да се компликовани и детаљни каталогизациони формати упросте? Можда ће постојати ситуација када ће различити стандарди бити прихваћени за различите потребе? Шта ће то значити у пракси? Каталогизација за Интернет каталоге и самих Интернет материјала указује на нову поделу посла у каталогизацији: она ће поново делимично бити децентрализована. У Финској, јавне библиотеке већ праве Линк библиотеку кроз не-хијерархијске националне организације, отворену свакој професионалној библиотеци. Овај модел сарадње, познат је као стратешко партнерство, најиновативнији и у будућности загладених библиотекара. Проблем је што овај начин поделе посла није још установљен као легитиман посао у библиотекама – заинтересованим библиотекарицама није дозвољено да га раде током свог радног времена зато што он не служи потребама само њихове библиотеке.

„Интегрисани библиотечки системи били су веома важни за наш модел информационог менаџмента, али одиграва се велика промена. Велики систем испоручилаца интегрисаних библиотечких система није више у врху иновација у библиотечкој технологији. Напредовања и нови начини иско-ришћавања технологије, да би се сервиси генерално побољшали, долазе од библиотекара. Тежња је у

оснивању отворене структуре која би интегрисала производе трећих лица ради ширења системске функционалности. Нови модел је ПАС (ASP - application service provider), провајдер апликационих сервиса, лансиран 1999. Уместо да оптерећује базе података и претражује софтвере на локалном серверу, библиотека преко Интернета приступа целом систему на сајту испоручиоца.” (Maia Berdson, директор Градске библиотеке из Хелсинкија)

Он-лајн системи у великим библиотекама не служе само за циркуларну контролу; они пружају нове могућности када преко Интернета отварају врата корисницима на глобалном нивоу. Библиотека тако служи и корисницима који су код куће, на послу или у школи. То се зове „коришћење библиотеке на даљину” иако је то, с тачке гледишта корисника, заправо обрнуто. Библиотека је постала ближе. У Данској постоји добар нови пример могућности које пружа електронски приступ. Сајт www.bibliotek.dk: сваком омогућује слободан приступ централном каталогу као и средства и упите за претраживање. Преко Интернета свако може поручити из фонда данских библиотека и поруџбина ће бити послата библиотеци где је корисник регистрован. Овај сервис повећао је број позајмица за 40% и то управо код оних слојева становништва који до тада уопште нису користили библиотеке, а то су мушкарци, пословни људи. Мрежа је коначно спровела из теорије у праксу ИФЛИН програм УДП – универзалне доступности публикација (UAP – Universal Availability of Publications). То је могућност приступа не само националним каталозима већ и глобалној библиотеци, као и могућност да се добије информација о публикацијама без обзира где се оне налазе! Коришћење мреже је веома важно средство и потенцијални извор за библиотеке. Међубиблическа позајмица, и центални каталози који се за њу праве, класичан су пример, али још много тога мора да се уради. Који је најефектнији начин да се пруже библиографске информације путем Интернета? Како стваромо заједничке претраживачке системе? Да ли смо већ пронашли све практичне начине да искористимо индивидуалне професионалне вештине и знања библиотекара у различитим библиотекама? Како можемо боље комуницирати са нашим корисницима преко Интернета, или у будућности, путем бежичних комуникација? Информациони менаџмент је пуно поље наше библиотечке праксе. Тек смо кренули са веб сајтовима, мало је каталога и претраживача на њима, а коришћење мреже је мисаона именица. Потребан је коперникански обрт и у овом битном сегменту рада или ће нас корисници заобилазити још више.

4. Сервис

Сервис у јавним библиотекама је тачка у којој се сусрећу корисник и библиотекар. По мени је то најважнији сервисни индикатор. Посматрајући како се развијао однос између библиотекара и клијента, долазимо до есенцијалног подручја библиотечког по-

сла и филозофије. Морамо погледати у прошлост да бисмо видели праву промену. Први библиотекари су били чувари капија. Књиге су биле иза њихових леђа, затворене у ризницама и да би се добила књига било је неопходно питати библиотекара или неког од особља. Онда је дошла радикална промена: књиге су премештене на отворене полице. Шта би могла бити слична радикална промена за нас?

Са том променом, корисници су постали независнији и комутнији у библиотеци. Библиотекари су могли више да се концентришу на набавку и избор књига. Квалитет збирки је наглашен, и даље је тако у многим случајевима. Данас, корисници могу узети шта год желе и ретко који од њих пита нешто више од уобичајеног: „Да ли имате књигу...?”. Већ дуго времена најчешћи контакт је био за пултом где су корисници враћали и узимали своје позајмице. Спроведено је истраживање, више у великим библиотекама а мање на ограницима. Према калкулацији урађеној у Градској библиотеци Хелсинкија, 42% времена рада особља са корисницима одлази на активности везане за позајмицу. Сервис је веома рутиниран и једноставан! У неким земљама, као што је Шведска, на пример, самопријављивајући систем је у општој употреби и већина позајмица иде овим путем. У исто време, појављују се нови облици сервиса. Многе земље већ имају системе „даљинског информационог претраживања”, где корисник шаље питање и добија одговор путем Интернета. Ово се такође назива „виртуелни информациони сервис”, а резултати информационе претраге постају опипљиви. Они се у писаној форми шаљу кориснику, чак се и архивирају. Раније, облици информационог претрага били су више виртуелни јер нико није могао да их прати! Сада је чак могуће пратити квалитет одговора. Постоје нови облици обављања „старих” задатака. Постоје програми претраживања мреже, засновани на механичком регистровању и презентовању различитих нивоа квалитета. Комерцијални издавачи раде све више и више на сопственој каталогизацији за Интернет и, као Book Data Ltd у Британији, имају чак свој сопствени класификациони систем. У Финској оператери мобилне телефоније нуде оно што они зову „информациони сервис”. У пракси они нуде једноставне одговоре на једноставна питања. Библиотекари морају презентовати ширину и квалитет информационог претраживачког сервиса које библиотеке нуде. Библиотеке морају редефинисати своје место и важност у овом променљивом свету продукције и ширења докумената. Нашим корисницима у Србији, бар неким од њих, потребна је помоћ у коришћењу Интернета ради информационе претраге. Природа односа између корисника и библиотекара се радикално мења!

Јасмина Нинков

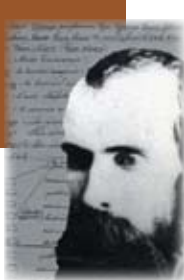
60 ГОДИНА КЊИЖЕВНИХ НОВИНА

Први број „Књижевних новина” са назнаком „Орган Савеза књижевника Југославије”, објављен је 17. фебруара 1948. године. Седиште редакције било је у приземљу Француске бр. 7 и током ових шест деценија једно од најугледнијих књижевних гласила на овдашњим просторима, није мењало адресу. Занимљива је чињеница да су те информбировске 1948. године, када је у питању ово књижевно гласило као уредници успешно сарађивали Јован Поповић (1905-1952) и Милан Дедицац (1902-1966). Књижевним критичарима и историчарима позната је чињеница да је Дедицац био један од челника београдског надреалистичког круга, док је Јован Поповић био ватрени поборник југословенске социјалистичке књижевности, што се може закључити из његовог текста објављеног у првом броју „Књижевних новина”. „Народ хоће да чује шта његов књижевник каже о питањима која га узбуђују. Од нашег књижевника и народна држава, и народне организације траже мишљење, оцену, савете и активно залагање у свим областима културне политике. А зато што наш истински народни књижевник говори и у име свог народа, његова реч одјекује далеко, чује се и ван граница наше земље, која је већа него што просторно излази”-писао је Поповић. Пре шест деценија новине су излазиле сваког уторка, латиничним писмом, на четири странице већег новинског формата. Од децембра, 1950. године „Књижевне новине” носе ознаку „лист за књижевност и културу”. А од тада постепено постају гласило Удружења књижевника Србије. Годину дана касније, новине почињу да излазе на осам страница, да би потом у годинама које су следиле лагано повећавале обим. За ових шест деценија не постоји иоле значајнији стваралац

који се није огласио на страницама „Књижевних новина”. Нобеловац Иво Андрић у „Књижевним новинама” објављивао је текстове од првог броја. Тако у најновијем броју у рубрици „Из старих бројева”, „Књижевне новине” доносе текст Иве Андрића „Четрдесет година од смрти Симе Матавуља”. Овом приликом подсетићемо вас и на књижевне посленике који су током протеклих шест деценија уређивали ово гласило. Поред већ поменутих Јована Поповића и Милана Дединца, не треба заборавити ни Милана Богдановића, Танасија Младеновића, Ристу Тошовића, Душана Матића, Чедомира Миндеровића, Зорана Глушчевића, Драгана М. Јеремића, Милоша Бандића, Милосава Савића, Милутина Петровића, Миодрага Перишића, Петра Цветковића и Предрага Р. Драгића Кијука. Данас „Књижевне новине” уређује редакција на чијем је челу књижевни критичар и новинар Др Мићо Цвијетић. Бурна је историја Књижевних новина, поготово у тренуцима када су поједине редакције покушавале да новине отргну из идеолошког заграда тадашњих комунистичких владајућих номенклатура. Дуги низ година ово гласило, уз које су стасавале многобројне генерације српских и југословенских писаца, представљало је параметар освојених слобода. Јер ко год буде изучавао историју послератне српске књижевности, неће моћи да избегне гласило које битише већ шест деценија. На страницама „Књижевних новина” огледали су се многи важни догађаји, попут чешке кризе, случајева Гојко Ђого и Драгољуб Петровић. Наиме, Драгољуб Петровић је због текста „Помиримо пријатеље, непријатеље су већ помирили” пре двадесет и две године, био осуђен на казну затвора од стране тадашње новосадске владајуће номенклатуре, што је изазвало бројне протесте свих мислећих људи.

Душан Цицвара

После шест сати ујутру дођем до Палилуле и распитујем где седи Кодер Марковић. Наиђем на ту кућу, негде за палилулском црквом.

Уђем кроз мала врата у авлију, надесно мала кућица, и овде запитам за Марковића.

Велика авлија, сасвим острагу опет једна кућица, видим вратанца, малим прђама запушен прозор, врата затворена, лупам, нико се не јавља, видим канапчић где има бити изнутра реза, повучем и врата се отворе. Имам шта видети, собица као вајат: „Добро јутро, Кодеру“, а он пусти глас, позна ме и рече ми да на прозору прђе скинем, јер је мрак. То учиним и видим целокупног Кодера, под њим неке дрвене козе и столице као кревет, он обмотан чаршав, го-адамитски као год Вињерон, ал лица му не видим, натакнута му на глави маска за фехтовање. Скине маску, поздрав ме и понуди да извучем од две дрвене столице једну, и да седнем.

Питам га зашто му је маска на глави, а он ми одговори да због комараца. Приметим, шта се боји комараца кад је запушен прозор, а он одгонетне да су ти већ пре досељени нег што је запушен прозор, па сигурности ради, кад би се ови узбунили, да не могу лако на образ; а иначе кад би који забасао, а он још баци пешкир на маску, па је миран. Пао ми је на памет Вињерон. Сличне собе.

Кодер устане онако адамитски, го наг, па на себе најпотребније навуче, није се женирао као Вињерон.

Кодер ми рече да седим док се приправи. Код прозорчића мален стол, ту папери, перо, тинта, разбачене књиге, на земљи до зида сандук, о клин повешана два шешира, један од тих сламен, два пара старијих ципела, и друге ситнарије. О једном клину опет вис сабља за вежбање.

Каже ми да останем у соби и да што читам док се врати, изађе напоље, а ја кроз прозор гледим куда ће; он управо бунару, па сагибнут једном руком вуче воду на главу, на прса, на леђа, свуд, тако да нитко, правоверни син Мухамеда, замерити му не би могао.

Тако окупан врати се и умота у чаршав, па тако, робинзонски, горе-доле корачајући, позове ме ван да уживамо природу, јутро је красно. Изађем и ја за њим, почне се разговарати, сад шаљиво сад озбиљно, кад опази преко доста удаљене тарабе да му долази ученик да се вежба, фехтује. „Ето већ долази амикус, сад ћете видети шепртљу, само да се обучем“. Уђе у собу, а ја опет за њим, не пуштам Кодера испред очију, јер сам га волео. Тоалета ће бити кратка. Скине с клина неке танке, узане панталоне, друго ништ; ученика неће да дочека у соби, већ узме с кревета, ако се те даске креветом могле назвати, маску, узме сабљу, па ученика дочека напољу.

Кодер је био мршав, ал су му мишице биле добро развијене и кад сам га тако у гладијаторској форми видео, дошло ми је канда сам у каквом гимнастичном циркусу, и да ћу видети какве продукције. Ученик од 19 – 20 година стар, на глави му фес, капут плаветан, здраво округло лице, прсат, јаког састава. После обичног поздрава да се време не губи, скине капут и баци га на страну, тако исто и фес, и напшњак, да је комотнији. Кодер је донде на земљу бацио маску и сабљу, још му донесе из собе испод стола бачене кожане рукавице за вежбу, и тако Кодер ученика упаради маском, рукавицом и сабљом. Кодер је узео у руку један танак пругић, и тако се вежба започне. Кодер је био жестоке нарави, рад би ученику од стиха све да улије, ал то не иде, и нестрпељивост његова још већма га збунила. Кодер се дере, па опет попусти, „ангард, дегаже, по такту мичите“, сад опет не допада се Кодеру, не зна шаком да обрће, мулINETИРА без да му се лакат мало не сагибне. Кодер се продере: „Идите у шевин далак“, и наста почивка. Кад се Кодер разлутуио, није страхан изгледао, његово смешљиво око га издало, и одмах је стишан, као кад се после грмљавине изведри. И ученик после тога смеши се на Кодерову вику.

Тек што с једним сврши, опет дође други, те Кодер тако и с њим своје тера.

Кад је свему крај, а ми опет на наше друге предмете пређемо. Преповеда ми како слабо наплаћује; тешим га да не може од сиромашних ђака богзна шта изискивати, па и то му споменем да је нестрпељив, прежустар, да заплаши ђака, а Кодер се тек насмеши, допада му се кад се тко и њега боји. Зовем га у варош, неће, све нешто зазире од света, од сваког се боји; шта је томе узрок? Та Кодер је тако мирољубив, он се у ништа није плео, чега се има бојати? И, ипак, бојао се. Кодер је пратио догађаје од почетка Покрета. Његово осећање је било демократско, са Русовљевим калемом. Енциклопедисте су му лебдили пред очима. Што је год писано о либерализму, то је он све пригрлио. Устанак српски за Војводину није му ишао у главу, држао је доиста да су Србе у тај устанак увели људи бечке реакције. Редак је био кому би то отворено исказао, и тек гдекоме, ако је што о том рекао, то би било измеђ

четир ока, најпре освртајући се да га тко с леђи не слуша, па би две-три речи шапнуо штогод против рекације, и ту би му и очи потврди припомогле. Сад ми почне ређати, од ког треба зазирати: од свих конзула, осим сардинског и енглеског, ал и тамо долазе опасни људи, па су опасносни сви полицаји, па и сами чиновници, па још и они који се с полицајма друже, а да има и потајних полицаја, „нодере-ра“, у свакој бранши, и те је тешко науштити. Ако сам кадгод Кодера доцније куд повући могао на вечеру, ту не би се дуго бавио, и врло би пазео шта говори; после јела одмах да му је даље ићи. Дође л ко трећи у наше друштво, Кодер би увек на страни код празног стола место заузео. Кодер би се одмах подигао, па збогом, ту шале више нема. Неће ни да дочека да се о политици ко почне разговарати. Али то је био само случај код сумљивих, ал којих је код њега доста било. Међу принима остао би био, ал тих је било мало. Кодер се бојао и самог Леноара, и то са две стране. Једно се бојао зато што све посла има са Гарашанином, па то, мисли, није чиста ствар; друго, пак, шурује с турским пашом и са емигрантима; кад би опет к њему одлазио, могао би га тко денунцирати, па би опет код Аустријанаца имао беде.

Питам га да л се састаје са Вињероном; одговори ми да врло ретко, и то на сокаку, за једно магновење. Већ он није ни са Вињероном сасвим начисто, држи га да је ил луд ил да симулира; али да је луд, не би тако бистро, логично каткад говорио. Кодер је од Вињерона, Вињерон од Кодера зазирао. Вињерону нисам се чудило, јер је доиста био чарапом фиснут, ал чудило сам се Кодеру, који је све четири имао у глави. Споменуо сам Кодеру како сам био у визити код Вињерона. Насмеши се.

„И ја сам био, ал само једаред, више никада. Собе су нам, додуше, једнаке, но ја немам те економије у соби.“

„Какве економије?“

„Па зар нисте видели петла у соби?“

„Каквог петла?“

„Прави gallus gallmaceus bellax, па прасе, козу.“

„То нисам видео.“

„Јест, ту има у соби и ситних животиња: петао леп као хусар“.

После сам чуо да Вињерон доиста ту живад држи, можда их у соби храни, ал кад сам био код њега, у тај пар баш нису били у соби. Можда се од моје стране визити надао, па гдегод ван позатварао. Кодер се томе смејао, ал у његовој соби comfort није био много већи, само с разликом што никакве живади, живине, у соби није имао, и чистије се држао. Доказ је бар свакидашње купање код бунара. Робинзон, Диоген. Споменуо сам да се Кодер није дао лако дубље у варош домамити, и тек ако је сам прешао овамо, а човек га дочепао, онда би га могао мало ту задржати. Но једно је радо имао, кад су му његови пријатељи дошли и унапред што послали да се кува у кући што је била такоер у авлији. Ту је седела једна породица из Баната, из Санада, један млад учитељ са младом женом и матером. Преко пута у другој кући опет једна санадска породица, отац, мати и кћи. Ове две породице су добро живиле и сваки дан могле се у скупу видети. Код тих породица био је Кодер као код куће. Ту се обично рашћеретао, ту му је човек могао видети душу, срце, нарав у својој нагости. Алексић договори се са мном да држимо код Кодера мајалес, премда је месец мај већ прошао. Договор стоји. Алексић ће послати Кодеру месо за ћебап, па брашно и све друго што треба, па и вина. Од Алексића ће то Кодер примити, стари

су знанци. Сутрадан ће, дакле, бити мајалес код Кодера, у авлији, која је велика као каква повећа црквена порта. У кувању, пецвању надзорник је сам Кодер, јер је он домаћин, а ми гости. Дођемо око пол дванајст код Кодера да видимо како ће кувати. У авлији ћебап се на ражњу окреће и прави се место где ћемо поседати. Овде један црквењак ћебап окреће. Сад нас одведе Кодер код учитеља, ту се опет кува паприкаш јагњећи, а госпођа учитељка меси питу – са сиром. То Кодер воле. Ту, после Кодер наређује колико треба соли и паприке, и друге мирођије и ђаконије, и светло му лице што му баш за руком све иде. Ту сад сви помажу, ту је учитељка, мати, жена, Лекса, Криста. Кад све буде готово, а ми седнемо на своје место, свак код ћебапа, а чак из кујне доносе друга јела.

Фалимо јела, што је Кодеру опет мило.

Кодер је имао добар апетит, могао је доста јела поднети, премда овака част код Кодера било је нешто ванредно; иначе је на дан једним јелом задовољан био. Вино редовно није пио, ал у друштву међу људма које је држао за своје пријатеље попустио би и попио и коју чашу вина, и то је већ била од његове стране велика концесија; јелом се није дао много нудити. Кад би се рашћеретао, увек би се радо са женским кошкао, а ове опет с њима. Кодер није ни најмање грамзивио за женским, нит је био икад икакове женске chevalier у своме веку, ал је волео ипак с њима конверзирати нег са мушким. Женити се није му никад на памет пало, нит је у свом веку љубав проводио. Женске нису се ни најмање Кодера женирале, хаскале су гдекоје пред њим ма шта ал Кодер све њих у тикву сатера. Код женских је, наравно, најмилија тема о женидби-удадби. Кад их већ добро сузбио и мушки пол над женским узвишавао, рекао би им – ви женске сте испод звонаре, ту је ваше место, нисте људма равне. Запитају га како то, а он им одговори – зато, вели, јер после шест недеља од крштења, мушко се дете носи кроз олтар, а женско пред двери олтара; како сте крштене, вели, тако и остајете – под звонаром.

Кад се Кодер рашћепурио, почнемо га гањати, зашто се он зове Кодер и како се на то не срди. Кодер се насмеши, па разведе како је мачка племенита животиња, слободоумна, не да се ланцем везати као кер, и опет служити ил за другог се само мучити као магарца. Неодвисност је карактеристика мачке; живити као мачка, то је слободно живити. Ма с какве висине бачена, на ноге падне. Па и сами демони решеткирају мачку; ђаво кад ноћу путује, оно му мачак кочијаши, каткад се и сам ђаво у њ увуче. Много шта има у свету што се угледа на мачку, и војена школа у Цариграду зове се Мачка. И то је истина. Кодер је мачак или кождер, у стању и касапском керу кожу одерати; за женске мачке име је Маца, што је бар код Срба свуд пријемљено. Он, угледав се у мачка, сам се Кодером назвао, и сваког честитог човека ил дечка за Кодера држи, и коме он каже Кодер, то је његов човек, шуши то неће казати, као совуљага Минерви, Кодеру је „кодер“ симбол. Кодер је овом приликом тумачио своје кодерство. У другим приликама можда је другу версију истакнуо.

Тако код Кодера проводосмо и после свак својој кући.

мање познате речи: фехтовати (нем.) – мачевати се; женирати се (фр.) – устручавати се, стидети; ангард (фр.) – на опрезу; дегаже (фр.) – слободан; мулINETИРА (фр.) – упредати, прести; нодерер (нем.) – тајни полицајац; мајалес – мајска забава у природи; кодер (нем.) – мачак, мачка

Текст *Посета Ђоки Марковићу Кодеру* преузет је из књиге *Мемоари 2 Јакова Игњатовића, приредио Живојин Бошков, издање Машице српске* Нови Сад и *Јединства* Приштина, стране 92–98, одељак LX, година издања 1988.

МАЛА ПРИЧА

Била једном једна девојчица. Име јој не знам, али је за рођендан добила књигу *Чика Душко дошћованој деци*, корица жутих од подневног сунца.

Имала је млађу сестру која се звала Антеа, а она је имала друга који се звао Владан, а он је имао деду који се исто звао Владан.

Једном је унук Владан био код Антее и позајмио књигу, ставио у школску торбу и пошао са дедом у СПЕНС. Тамо су њих двојица оставили кола и кренули да обилазе, али торба неком није личила на школску, него ко зна на какву, те је некако извукао и понео да провери. Или је можда украо кола, а у колима књиге, а међу књигама једна баш посебна.

Деда и унук нису се дали савладати, те по Новом Саду заређаше да се распитују каква је то жута књига од Радовић Душка, има ли то где, шта кошта да кошта, образ се код Антее мора опрати, а тек сестра... Књига са посветом, од рођенданских...

Деда Владан најзад измоли једног издавача да провери ко је то издао и он интернетом туп, па Библиотека града. У Београду. Дохвати се деда телефона, па зазвони Славици Николић, секретарици библиотеке. Ја сам тај и тај, десило се то и то, па мени и унуку треба књига та, само та, не питам пошто.

Славица се разабра, затражи име и број и рече да ће учинити све што може не би ли проверила има ли још неки примерак негде. И тако ме назва. Рекох да има још два заостала од одавно распродаог тиража. Кад смо се у очи погледали, у пола реченице смо се разумели да то буде поклон.

Славица је књигу послала младом читаоцу коме је књига важна, кад је толико тражи, не питајте зашто. Сутрадан књига стиже, а деда се одмах јави љубазној Славици истински ганут поклоном који је тако драгоцен њему и његовом унуку. Пита како да се одужи. Славици би непријатно, па не треба, ја сам се само распитала и послала, а неко други је нашао, али ништа не треба, то је поклон, драго нам је да смо могли да вам помогнемо.

Тако се то лепо заврши, мислили смо Славица и ја, али не задуго. Деда се хвалио Телевизији Нови Сад која је направила прилог, па сад зове Телевизија Београд, 'оће и они прилог. Немојте, молим вас, усплахирено ће Славица, јавите се оном ко је књигу нашао. То је тај и тај, телефон тај. Видите са њим.

И тако дође Београдски програм у Београдско читалиште и направи прилог. Једна књига, два града, три генерације. Од срца!

Има ли прича наравоученије? Закључите сами.

Косић Лозанић